

2018

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds SABIC

2018

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds SABIC

INHOUDSOPGAVE

1	Voorwoord	5
2	Kerncijfers	11
3	Verslag van het bestuur	15
3.1	De pensioensector naar een nieuwe toekomst	17
3.2	Organisatie & beleid	18
3.3	Financiële positie	34
3.4	Risicomanagement	41
3.5	Vermogensbeheer	54
3.6	Pensioenen	60
3.7	Communicatie	62
3.8	Blik vooruit	65
4	Jaarrekening	69
4.1	Balans per 31 december	71
4.2	Staat van baten en lasten	72
4.3	Kasstroomoverzicht	73
4.4	Grondslagen voor de waardering	74
4.5	Toelichting op de balans	78
4.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	89
4.7	Toelichting op de actuariële analyse	93
4.8	Toelichting op het kasstroomoverzicht	93
4.9	Gebeurtenissen na balansdatum	93
5	Overige gegevens	95
5.1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	97
6	Overige informatie	105
6.1	Verslag van de Raad van Toezicht	107
6.2	Verslag van de Verantwoordingsorgaan	116
6.3	Actuariële verklaring	122
6.4	Rapportage compliance officer	124
6.5	Personalia	125
7	Afkortingen en begrippen	131
8	Summary in English	137

1. VOORWOORD

1 VOORWOORD

Het jaar 2018 was voor Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) in financieel opzicht een moeizaam jaar. Tot en met het derde kwartaal bleef de dekkingsgraad redelijk stabiel om daarna te dalen, met name in de maand december. Door een dalende rente stegen de verplichtingen en door de koersdalingen op de aandelenbeurzen werd de financiële positie van het fonds nog meer aangetast. De beleidsdekkingsgraad die maatgevend is voor het al dan niet mogen indexeren van de aanspraken en pensioenen werd slechts beperkt beïnvloed en vertoonde zelfs een lichte stijging. Deze bedroeg eind 2018 113,2%. De dekkingsgraad daalde echter met 7,3 %-punt van 114,7% eind 2017 naar 107,4% eind 2018.

De agenda van het bestuur werd in belangrijke mate bepaald door een aantal majeure wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de IORP II richtlijn (Institutions for Occupational Retirement Provision). Daarnaast werd in 2018 een ALM studie gedaan in het kader van het proces Integraal Balansmanagement, hetgeen leidde tot het vaststellen van het Strategisch Beleidsplan 2019-2023. Veel aandacht ging ook uit naar het invulling geven aan het in september 2017 vastgestelde strategische actieplan. Daarnaast is veel tijd besteed aan de nieuwe pensioenregeling per januari 2019 en de verlenging van de uitvoeringsovereenkomst met de werkgevers. Eveneens is de dienstverleningsovereenkomst met DPS verlengd voor een periode van 5 jaar. Het bestuur besloot om de komende jaren als pensioenfonds zelfstandig door te gaan. Om dat mogelijk te maken, werden een aantal projecten geformuleerd waarvan de invulling het fundament biedt voor het zelfstandig voortbestaan. De belangrijkste projecten waren: het toekomstige bestuursmodel, de uitbesteding van uitvoerende werkzaamheden en de borging van het ICT-beleid en -implementatie. Deze belangrijkste onderwerpen lichten we graag nader toe.

Bestuursmodel

SPF kent een paritair bestuursmodel. Dat wil zeggen dat in het bestuur de belanghebbenden zitting hebben: deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever. Daarnaast kent het bestuur twee zogenaamde expertbestuurders; dat zijn externen die deskundig zijn op het vlak van pensioen en communicatie en op het gebied van vermogensbeheer. Het bestuur koos ervoor om dit bestuursmodel de komende jaren te handhaven. Aan het eind van het jaar heeft voorzitter Jo Mastenbroek zijn voorzitterschap van het bestuur neergelegd omdat zijn termijn afliep. Voor de opvolging van Jo Mastenbroek als voorzitter van het fonds was binnen het bestuur geen opvolger beschikbaar. Dit was reden om een nieuwe externe voorzitter aan te trekken. Per 1 januari 2019 is Pascal Wolters als externe, onafhankelijke voorzitter benoemd. Omdat binnen een paritair bestuursmodel slechts twee externe bestuursleden stemrecht kunnen hebben en SPF daarin al is voorzien, heeft Pascal Wolters als voorzitter geen stemrecht binnen het bestuur. Eind december heeft René Witjes aangegeven zich te willen terugtrekken als bestuurslid. Aangezien hij was benoemd op voordracht van de OR te Bergen op Zoom, is dit orgaan hierover geïnformeerd en verzocht een nieuwe kandidaat voor te dragen. Witjes blijft in functie tot de jaarvergadering van SPF.

Dienstverleningsovereenkomst

De uitvoering van de pensioenregeling van SPF gebeurt door DSM Pension Services (DPS). Eind 2018 liep de overeenkomst tussen SPF en DPS af. Met DPS zijn de gesprekken begin 2018 gestart om tijdig een nieuwe overeenkomst gereed te hebben. SPF heeft een due diligence onderzoek laten uitvoeren door PWC om vast te stellen dat de prijsstelling van DPS marktconform is en voldoet aan de marktstandaarden. Ook heeft SPF getoetst of de uitvoering voldoet aan de eisen die zij daaraan stelt. In het najaar van 2018 werden die onderhandelingen succesvol afgerond met een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met een periode van vijf jaar. Deze nieuwe overeenkomst is modulair ingericht teneinde het verandervermogen van SPF te versterken.

IT-beleid en AVG

SPF beheert ontzettend veel informatie en data van deelnemers. Deze informatie en data heeft betrekking op deelnemers, beleggingen en aanspraken. Een en ander wordt in geautomatiseerde systemen verwerkt en opgeslagen. Gelet op het belang van een informatiebeveiliging heeft het bestuur een nieuw IT-beleid vastgesteld.

SPF controleert periodiek dat het IT kwaliteits- en beveiligingsniveau van DPS voldoen aan de eisen die SPF daaraan stelt. Dat maakt onderdeel uit van het uitbestedingsbeleid. In 2018 heeft het bestuur zich verder verdiept in het vraagstuk van IT-beleid en -beveiliging. In 2019 wordt het beleid verder vormgegeven en afgerond.

Daarnaast valt een gedeelte van de beheerde gegevens onder nieuwe wetgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens die op 1 mei is ingegaan, de AVG. Teneinde te voldoen aan deze nieuwe wetgeving heeft SPF een werkgroep ingesteld die de inpassing van nieuwe compliance eisen die voortvloeien uit de nieuwe wetgeving heeft begeleid. Tevens is een functionaris persoonsgegevens benoemd, te weten de heer W.W.G. Gaemers die als jurist werkzaam is bij DPS.

Fiscaal beleid

Het bestuur heeft in 2018 een fiscaal beleid ontwikkeld en getoetst. SPF vervult een belangrijke maatschappelijke functie in de samenleving. Gezien deze belangrijke maatschappelijke functie is het voor SPF van groot belang om oog te houden voor wijzigende opvattingen in de samenleving over wat een verantwoordelijke belastingbetaler is. In dit kader past een terughoudende risicobereidheid als het gaat om de fiscale strategie van het fonds. In het fiscaal beleid is vorm gegeven aan de risicobereidheid van het fonds op fiscaal vlak. Concreet geeft het beleid belastingprincipes en handelingsperspectief gericht op compliance met belastingwetgeving, zowel in Nederland als daarbuiten. Het fiscaal beleid is ingebed in de bedrijfsvoering van het fonds. Uit dien hoofde zijn alle mandaten en beleggingsfondsen die het fonds aanhoudt, beoordeeld op compliance met het fiscaal beleid. Daarbij zijn geen afwijkingen geconstateerd. Behalve deze eenmalige beoordeling worden nieuwe beleggingen in mandaten en beleggingsfondsen voortaan gecontroleerd op aspecten als belastingontwijking en -ontduiking. Hiertoe is het selectieproces van het fonds uitgebreid met een toets van de mandaten en beleggingsfondsen aan het fiscaal beleid.

Pensioenovereenkomst en uitvoeringsovereenkomst

De werkgever en de vakorganisaties zijn een nieuwe pensioenovereenkomst overeengekomen voor de periode 2019 tot en met 2023. Het betreft wederom een pensioenovereenkomst die zich kwalificeert als Collective Defined Contribution regeling: de medewerkers bouwen pensioenen op, maar tegelijkertijd liggen de kosten voor de werkgever vooraf vast. SPF heeft de opdracht tot uitvoering van de nieuwe regeling aanvaard. In het verlengde daarvan zijn SABIC en SPF een nieuwe uitvoeringsovereenkomst overeengekomen met een looptijd van 5 jaren.

Nieuw Pensioenakkoord

Ook in 2018 was het onderwerp “Pensioenakkoord” een belangrijk thema. Keer op keer werd gemeld dat een nieuw akkoord nog slechts wachtte op het zetten van handtekeningen. Werkgevers- en werknemersorganisaties en het kabinet zijn bij het maken van afspraken over een gewijzigd pensioencontract van elkaar afhankelijk. Een van de hete hangijzers is onder andere de relatief snelle stijging van de AOW-leeftijd. Weliswaar is dat beleid van de overheid en hebben de sociale partners daar geen zeggenschap over, maar de sociale partners behandelen de AOW en de ondernemingspensioenen in onderlinge samenhang.

Toenemende bestuurlijke complexiteit / IORP II

In Nederland heeft de politiek pensioenfondsen al enkele decennia in het vizier. Zeker niet ten onrechte, immers Nederlandse pensioenfondsen beheren een vermogen van 1.368 miljard euro (stand Q3 2018, bron: DNB). Deelnemers moeten er vanuit kunnen gaan dat hun gelden goed beheerd en belegd worden. Mede om dat te borgen worden er steeds hogere eisen gesteld aan hun bestuursmodel, de governance van pensioenfondsen. Er is inmiddels een aantal controlerende en toezichthoudende organen ontstaan naast het bestuur: het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht, de adviserend en de certificerend actuaaris, de accountant, de compliance officer en adviseurs.

In 2019 wordt IORP II geïmplementeerd. Dit is een Europese richtlijn, eveneens bedoeld om de governance van pensioenfondsen te versterken. Een belangrijk onderdeel hiervan betreft de inrichting van het risicomanagement binnen een pensioenfonds. De richtlijn beoogt ook een versterking van de actuariële en van de interne audit functies. Voor SPF zijn de consequenties beperkt, omdat de richtlijn de mogelijkheid biedt om de huidige organisatorische inrichting van SPF grotendeels te handhaven. Dat laat onverlet dat de voorbereiding van de invoering in 2018 veel energie en tijd heeft geleverd en de feitelijke implementatie in 2019 weer veel tijd en energie van het bestuur en de andere fondsorganen gaat vergen.

Blik Vooruit

Naast de invoering van IORP II speelt nog een aantal onderwerpen in het komende jaar. Het bestuur is gewijzigd met het aantreden van Pascal Wolters en zal verder veranderen door het afscheid van René Witjes voor wie nog een opvolger wordt gezocht. Het dagelijks bestuur is geheel van samenstelling gewijzigd, het waren Jo Mastenbroek en Guido Croonen, het zijn nu Pascal Wolters en Arthur Smit. De instelling van sleutelfunctiehouders conform IORP II is begin 2019 gebeurd. Nu volgt de uitwerking in de praktijk: het zal impact hebben op het functioneren van bestuur en andere betrokkenen in het beheer van SPF.

Helaas hebben we weer slechts een partiële indexatie kunnen geven per 1 januari 2019, net als in 2018. Daarmee heeft het bestuur de ambitie van een geïndexeerd pensioen niet kunnen waarmaken. Vooruitkijkend naar de financiële markten zien we vooral veel onzekerheid: Brexit, het gevaar van een handelsoorlog, spanningen binnen de eurozone. Het is dan ook de vraag of de positieve ontwikkeling van de afgelopen jaren zich zal voortzetten.

Verder zal per 1 juli 2019 de Netto Pensioen Regeling worden aangepast. Daarmee wordt een belangrijke verbetering van de regeling gerealiseerd. SPF zal hierover een goede communicatiecampagne aan de deelnemers van de regeling opzetten.

Afsluitend wil het bestuur graag met name de scheidend voorzitter, Jo Mastenbroek, voor alle inzet de afgelopen jaren bedanken naast al diegenen die zich in 2018 eveneens met veel energie en creativiteit hebben ingezet voor SPF waaronder de leden van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, de externe adviseurs en de medewerkers van DPS.

Het bestuur,
Stichting Pensioenfonds SABIC

2. KERNCIJFERS

2 KERNCIJFERS

	(Ultimo jaar in € mln, tenzij anders aangegeven)				
<u>Pensioenen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Totaal aantal deelnemers	8.298	8.193	8.103	8.065	7.795
Deelnemers (actief)	3.060	3.064	3.098	3.158	3.232
Pensioengerechtigden	1.828	1.728	1.621	1.542	1.472
Gewezen Deelnemers (slapers)	3.410	3.401	3.384	3.365	3.091
Toeslagverlening					
Toeslagverlening Actieven	0,36%	0,40%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	0,41%	0,29%	0,00%	0,00%	0,00%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Actieven	20,92%	19,56%	17,85%	15,99%	12,88%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	12,16%	10,75%	9,60%	9,21%	8,76%
Pensioenuitvoering					
Bijdragen* (feitelijke premie)	52,7	52,1	51,9	49,6	131,6
Uitkeringen	42,8	40,0	38,1	36,9	13,5
Uitvoeringskosten Pensioenbeheer per deelnemer (in €)	313	283	321	294	312
Financiële positie					
Pensioenfondsvermogen	2.518,4	2.584,8	2.418,3	2.218,4	2.187,5
Technische Voorziening	2.344,3	2.254,0	2.264,4	2.047,2	1.938,1
Pensioenfondreserve	174,1	330,8	153,9	171,2	249,4
Dekkingsgraad	107,4%	114,7%	106,8%	108,4%	113,3%
Beleidsdekkingsgraad	113,2%	112,9%	102,0%	109,2%	110,6%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,3%	104,3%	104,3%	104,3%	104,4%
Vereist eigen vermogen	122,2%	124,6%	123,6%	123,9%	116,6%
Gehanteerde rekenrente	1,4%	1,5%	1,4%	1,7%	1,9%
Beleggingen					
Belegd vermogen**	2.520,0	2.585,8	2.415,9	2.219,2	2.089,4
Matchingportefeuille	1.078,2	1.010,5	924,6	897,0	378,4
Inflatieportefeuille					104,4
Rendementsportefeuille	1.417,5	1.565,0	1.489,0	1.320,5	440,3
Overige beleggingen	-	-	-1,1	-	-4,0
Liquiditeiten	24,3	10,3	3,4	1,7	14,1
Inbreng PF SABIC-IP					1.156,2
Beleggingsrendement in % bruto***					
Portefeuille	-2,8%	6,6%	8,6%	1,1%	17,6%
Benchmark	-2,9%	6,3%	8,8%	0,6%	17,6%
Kosten Vermogensbeheer (in basispunten / gem bel verm)	42,0	36,0	37,0	33,0	34,5
Transactiekosten (in basispunten / gem bel verm)	5,0	8,0	4,0	20,0	9,5
Beleggingsrendement (netto)****	-2,9%	6,4%	8,4%	0,9%	17,3%

* De bijdragen in 2014 zijn inclusief de eenmalige bijdrage van de werkgever aan de CWO (€ 80 mln).

** Op 1 augustus 2015 is de portefeuillestructuur veranderd.

*** Conform GIPS®: het rendement op vermogen na aftrek van transactiekosten exclusief fees voor beheer van discretionaire mandaten die gedurende de periode zijn gemaakt.

**** Het rendement op vermogen na aftrek van alle beheerskosten (inclusief DPS beheerskosten) die gedurende de periode zijn gemaakt.

3. VERSLAG VAN HET BESTUUR

3 VERSLAG VAN HET BESTUUR

3.1 De pensioensector naar een nieuwe toekomst

Nieuw pensioencontract

Er wordt al 10 jaar gesproken over noodzakelijke wijzigingen in het pensioenstelsel in Nederland. Een belangrijke reden om aanpassingen door te voeren is de veranderde arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt is veel flexibeler geworden, meer wisselingen van werkgever en soms perioden als zelfstandige zonder personeel. Dit vraagt om een meer individuele en flexibelere pensioenregeling.

In de huidige pensioenregelingen vindt opbouw plaats op basis van de doorsneesystematiek. Dat betekent dat een werkgever voor iedere werknemer, jong of oud, hetzelfde premiepercentage betaalt over het pensioengevend salaris. Een jonge deelnemer heeft echter een lange periode waarin het pensioenfonds rendement kan maken op zijn inleg. Bij een oudere werknemer is dat korter. Bij een gelijke inleg subsidieert de ene werknemer dus de andere. Bij een individuelere arbeidsmarkt is dit een ongewenst neveneffect geworden van het huidige stelsel. De genoemde ontwikkelingen waren redenen om het pensioenstelsel grondig te herzien. Echter, in tien jaar tijd zijn de resultaten beperkt. De grootste wijziging is dat de leeftijd waarop de AOW tot uitkering komt gestaag stijgt.

In tien jaar tijd zijn veel ideeën en plannen ontwikkeld, maar dat heeft niet tot een aanpassing van het stelsel geleid. Een belangrijk struikelblok is het pensioen voor de mensen met een zogenaamd “zwaar beroep”. Dat zijn doorgaans mensen met een lager inkomen. De vakorganisaties binnen de Sociaal Economische Raad trekken het rechtvaardigheidsbeginsel van de voorgestelde plannen in twijfel. Het kabinet geeft aan dat de pensioenhervormingen hoog op de prioriteitenlijst staan. De vraag is of het in staat is om de sociale partners zover te krijgen dat zij een betaalbaar en voor alle partijen aanvaardbaar compromis presenteren.

De sector verandert

Sinds de eeuwwisseling is het aantal pensioenfondsen van meer dan 1.000 gedaald naar 211 (Q3 2018, DNB). Daar zijn diverse redenen voor, maar zeker speelt ook de toegenomen regeldruk veel pensioenfondsen parten. Met name ondernemingspensioenfondsen zijn sterk in aantal afgenomen. Gingen aanvankelijk veel van deze fondsen op in bedrijfstakpensioenfondsen, sinds enkele jaren is het mogelijk dat ondernemingen zich aansluiten bij een Algemeen Pensioenfonds (APF). Dit zijn fondsen die de mogelijkheid bieden dat ondernemingen een eigen vehikel (een zogeheten “kring” vormen binnen het APF) en de daarmee samenhangende identiteit behouden, maar tegelijkertijd de organisatorische druk bij de APF leggen. Daartoe worden APF-en bestuurd door professionals. De belanghebbenden blijven betrokken doordat zij in het Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigd zijn.

Europa wint terrein

Nederland heeft al vele jaren één van de beste pensioenstelsels van de wereld. Zoals geschetst zijn er in de laatste 15 jaar veel aanpassingen geweest, met name door de invoering van wet- en regelgeving. Elders in de Europese Unie (EU) is de verdere professionalisering van de sector anders en meestal trager verlopen. De EU heeft de IORP II richtlijn in het leven geroepen voor pensioenfondsen en premie-pensioeninstellingen. Volgens de Europese Commissie is nieuwe regelgeving nodig om de algemene pensioenvoorziening binnen de EU te verbeteren en om een gelijk speelveld te creëren voor pensioenfondsen en verzekeraars.

Pensioenfondsen moeten uiterlijk op 13 januari 2019 voldoen aan de bepalingen in de richtlijn. In Nederland zal IORP II naar verwachting van beperkte toegevoegde waarde zijn. Veel bepalingen zijn in de Nederlandse praktijk al geïmplementeerd. Daar waar de richtlijn de governance van pensioenfondsen raakt kan de schoen wel gaan wringen: bestaande procedures en processen moeten gedeeltelijk worden aangepast.

HOE IS SPF GEORGANISEERD?

3.2 Organisatie & beleid

3.2.1 Profiel

SPF is een ondernemingspensioenfonds dat de pensioenregelingen van SABIC Limburg B.V., SABIC Europe B.V., SABIC Capital B.V., SABIC Innovative Plastics B.V. en SABIC Global Technologies B.V. uitvoert.

Missie

SPF draagt zorg voor de uitvoering van de pensioenregelingen die SABIC met de werknemers is overeengekomen. SPF heeft de ambitie de pensioenaanspraken van actieve deelnemers aan te passen aan de gemiddelde loonontwikkeling bij de verschillende werkgevers van SABIC en de pensioenuitkeringen evenals de aanspraken van de gewezen deelnemers aan te passen aan de algemene prijsontwikkeling. SPF wil deze ambitie waarmaken door een kosteneffectieve en efficiënte uitvoering van de pensioenregeling met een solide strategisch beleggingsbeleid, een beheerste uitvoering van het beleggingsbeleid en een verantwoord risicobeheer. SPF houdt bij beleidskeuzes rekening met evenwichtige belangenafweging en maatschappelijke normen en waarden. De communicatie met belanghebbenden is transparant, helder en begrijpelijk.

Doelstelling

Het fonds heeft als statutaire doelstelling te voorzien in pensioen en daarmee vergelijkbare periodieke uitkeringen van werknemers en gewezen werknemers en hun nabestaanden van verbonden SABIC ondernemingen. Dit gebeurt overeenkomstig het door het fonds vastgestelde pensioenreglement.

3.2.2 Governance

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het strategische beleid van SPF en verder het beheer van het pensioenfonds zoals vastgelegd in de Pensioenwet, de uitvoeringsovereenkomst, de statuten, de Actuariële Bedrijfstechnische Nota en het Reglement Bestuurlijk Raamwerk van het fonds.

Het bestuur van het fonds bestond in 2018 uit tien stemgerechtigde leden die allen door het bestuur zijn benoemd. Door de werkgevers, SABIC Europe B.V., SABIC Limburg B.V., SABIC Capital B.V., SABIC Innovative Plastics B.V. en SABIC Global Technologies B.V., zijn vier leden voorgedragen. De ondernemingsraden van SABIC dragen twee leden voor. Twee leden zijn gekozen uit en door de pensioengerechtigden van het fonds. De twee externe bestuursleden zijn door het fonds aangesteld vanwege hun expertise op specifieke aandachtsgebieden (bestuursprofessionals).

Per 31 december 2018 is de tot dan toe zittende voorzitter, Jo Mastenbroek, afgetreden. Noch binnen het bestuur, noch bij de voordragende partijen was een opvolger beschikbaar. Daarom koos het bestuur voor een externe voorzitter. Het bestuur en alle stakeholders hechten aan een belangrijke stem en inbreng van belanghebbenden in het bestuur. Dat is reden om de komende jaren het paritaire bestuursmodel te continueren. Omdat binnen een paritair bestuursmodel het aantal externe bestuurders wettelijk gemaximeerd is tot 2, heeft het bestuur gekozen voor een externe, onafhankelijk voorzitter die geen lid is van het bestuur en evenmin stemrecht heeft.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter. Het Dagelijks Bestuur behandelt dagelijkse (uitvoerings-)aangelegenheden, voortkomend uit beleidskeuzes en passend binnen de door het bestuur gegeven kaders. In afwijking van de statutaire bepalingen, maar na overleg met de sociale partners, zijn de functie van voorzitter en die van plaatsvervangend voorzitter in 2018 niet uitgeoefend door respectievelijk een werkgever en een vertegenwoordiger namens de werknemers dan wel de pensioengerechtigden. Het bestuursmodel is eind 2018 gewijzigd door de instelling van een onafhankelijke externe voorzitter. De voorzitter wordt benoemd door

het bestuur. De plaatsvervangend voorzitter wordt door het bestuur gekozen vanuit de paritaire bestuurders. Per 1 januari 2019 bestaat het Dagelijks Bestuur uit Pascal Wolters en Arthur Smit.

Bestuurs-(advies)commissies

Om op specialistische vraagstukken in te kunnen spelen, voor beleidsvoorbereiding en voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, laat het bestuur zich op een aantal deskundigheidsgebieden adviseren. Het bestuur wordt door de Commissie Financiën en de Commissie Pensioenen ondersteund in de beleidsvoorbereiding en besluitvorming. Iedere commissie bestaat naast een extern bestuurslid, die tevens voorzitter is van de betreffende commissie, uit vier paritaire bestuursleden en heeft als taak het bestuur te adviseren over aangelegenheden op hun aandachtsterrein. De Commissie Financiën wordt daarnaast ondersteund door een externe beleggingsdeskundige voor het vermogensbeheer en een externe adviseur riskmanagement voor het risicobeheer.

De Commissie Financiën draagt zorg voor de adviesvoorbereiding van vermogensbeheer, financiën en risicomanagement en analyseert en bewaakt de rapportages van het fonds. De Commissie Pensioenen adviseert het bestuur aangaande pensioenontwikkelingen en actuariële vraagstukken, klachten en geschillen, inhoud van pensioenregelingen en de communicatie met alle stakeholders.

Succession Planning

Het bestuur moet beschikken over alle deskundigheden, geschiktheden en competenties, zowel op individueel als op collectief niveau. Om dit naar de toekomst te borgen, heeft het bestuur een opvolgingsplan gemaakt (succession planning). De partijen die bestuursleden voordragen zijn verantwoordelijk voor het tijdig aanwijzen en ter beschikking stellen van geschikte kandidaten. Op het moment van voordracht van een kandidaat tot bestuurslid moet de kandidaat minimaal aan het door DNB vastgestelde geschiktheidsniveau A te voldoen.

Om de kennis van de potentiële kandidaten op peil te houden, vinden aanvullend themabijeenkomsten plaats. De regie voor het opleiden van de potentiële kandidaten ligt bij het Dagelijks Bestuur. Eind 2018 is een nieuwe groep gestart met een cursus pensioenfondsbestuur geschiktheidsniveau A. De verwachting is dat in de loop van 2019 de cursisten de opleiding A kunnen afronden. Eind 2018 is Stuf Kaasenbrood benoemd als bestuurslid per 1 januari 2019 als opvolger van Jo Mastenbroek.

Geschiktheidscriteria

Het bestuur is kritisch op zijn eigen functioneren en heeft aandacht voor deskundigheid. Als basis hanteert het bestuur zijn eigen geschiktheids- en opleidingsplan. In dit plan wordt invulling gegeven aan het voldoen van de vereiste basis- en dieptekennis op de door het bestuur vastgestelde deskundigheidsgebieden.

Het bestuur hanteert voor het monitoren van de geschiktheidscriteria een deskundigheidsmatrix die periodiek wordt bijgewerkt. In het deskundigheids- en opleidingsplan kiest het bestuur voor één opleidingsinstituut voor alle bestuursleden en kandidaat-bestuursleden gericht op de ontwikkeling van (diepte) kennis. Dit betekent dat naast de basisopleiding (kennis) ook de opleidingen die gericht zijn op breedtekennis en dieptekennis (inzicht en oordeelsvorming) standaard deel uitmaken van de opleidingsafspraken bij hetzelfde opleidingsinstituut. Alle bestuursleden voldoen aan geschiktheidsniveau B en een aantal heeft verdere opleidingen gedaan dan wel aanvullende expertise op een andere wijze opgedaan.

Met alle bestuursleden is een aanvullend persoonlijk ontwikkelplan afgesproken. In dit ontwikkelplan zijn eveneens afspraken gemaakt over de deelname aan (externe) seminars of workshops. In 2018 volgden bestuursleden cursussen om te voldoen aan hun persoonlijk ontwikkelplan. Daarnaast zijn regelmatig themasessies gehouden waarin aandacht is besteed aan een actueel thema waarbij het bestuur specifiek stil staat bij voor het fonds relevante ontwikkelingen. Ook zijn diverse seminars bezocht om ontwikkelingen te volgen.

Diversiteitsbeleid

Het bestuur streeft ernaar dat de samenstelling van het bestuur een afspiegeling is van de deelnemerspopulatie. Het bestuur erkent de voordelen van een diverse samenstelling en waardeert de verschillen tussen personen en onderstreept het belang van diversiteit. Hieraan wordt uitdrukkelijk aandacht besteed bij de succession planning. Expliciet wordt gekeken of een evenwichtige bestuurssamenstelling naar leeftijd (boven/onder de 40 jaar), geleding en sekse mogelijk is. In overleg met de sponsor is er daarom een opleidingsklas gestart. Voor aanvang van de nieuwe groep mensen aan de opleiding pensioenfondsbestuur geschiktheidsniveau A, heeft het bestuur actief zowel het SABIC Womens Network als de Young SABIC Professionals benaderd of er binnen hun geledingen geen mensen geïnteresseerd zijn voor deze opleiding. Helaas heeft deze actie niet geresulteerd in het beoogde resultaat. Het bestuur streeft ernaar de diversiteitseisen te volgen zoals vastgelegd in de Code Pensioenfondsen.

Evaluatie functioneren

Jaarlijks wordt het functioneren van de bestuursleden geëvalueerd en wordt de werking van het bestuursmodel beoordeeld. In 2018 heeft een individuele evaluatie plaatsgevonden. Vanwege bestuurlijke en personele aanpassingen per 1 januari 2019 is een collectieve evaluatie van het bestuur voor 2019 gepland.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur weegt bij ieder beleidsvoornemen, of te nemen besluit, alle belangen evenwichtig af. Daarbij worden de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden meegewogen evenals indien van toepassing de belangen van de werkgevers en - indien relevant - andere belanghebbenden. In de verantwoording door het bestuur naar de verschillende fondsorganen ten aanzien van de genomen besluiten, wordt toegelicht hoe invulling is gegeven aan het beginsel van evenwichtige belangenafweging.

Intern Toezicht

Sinds 2018 kent SPF een raad van toezicht (RvT). De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De RvT is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van haar taken en de uitoefening van haar bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan. De RvT bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen die geen enkele binding hebben met SABIC. De drie leden van de RvT zijn in februari 2018 benoemd.

In 2018 heeft de RvT tweemaal met het dagelijks bestuur overlegd over governance, zoals de werving van de voorzitter per 1 januari 2019 en het beloningsbeleid. Daarnaast heeft zij diverse bestuursvergaderingen en vergaderingen van de beide commissies bijgewoond.

Het oordeel van de RvT inclusief een reactie van het bestuur zijn opgenomen in paragraaf 6.1.

Verantwoordingsorgaan

Aan het VO zijn adviestaken en -rechten toebedeeld overeenkomstig de Pensioenwet. De advisering omvat onder meer het beloningsbeleid voor het bestuur en het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst. Ook heeft het VO de taak om jaarlijks een oordeel te geven over het handelen van het bestuur en het door het bestuur uitgevoerde beleid in het betreffende jaar.

Bij de benoeming van VO-leden worden de betreffende kandidaten vooraf getoetst aan de hand van vastgelegde deskundigheidseisen en een competentie profiel. Deze eisen liggen op het deskundigheidsniveau A zoals ook omschreven in de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie (PF). Alle VO-leden voldoen hieraan.

Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert elke twee jaar het eigen functioneren. Het VO heeft zichzelf voor het laatst in 2016 geëvalueerd. Vanwege belangrijke wisselingen binnen het VO is besloten om de volgende evaluatie voor medio 2019 te plannen.

Het VO is ook paritair ingericht en bestaat uit zes leden. Twee leden zijn aangewezen door de werkgever SABIC, twee leden door de Ondernemingsraden van SABIC en twee leden zijn gekozen door en uit de pensioengerechtigden. Gedurende 2018 heeft het VO periodiek met het (dagelijks) bestuur over de door het bestuur genomen besluiten gesproken. In 2018 is afscheid genomen van Theo van den Elshout, Olaf Tant en Jan Coenen wegens beëindiging van hun termijn. Gedurende 2018 is Rolf van Kouwen aangetreden. Namens de pensioengerechtigden zijn per 1 januari 2019 Jan Hellings en Ed van Lamoen gekomen.

Het verslag van het VO over 2018 inclusief een reactie van het bestuur daarover is opgenomen in paragraaf 6.2.

Uitbesteding aan DPS en toezicht op de uitvoering

De ondersteuning van het bestuur alsmede de advisering en de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer is door het bestuur op basis van een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) uitbesteed aan DPS. De diensten en de kwaliteit hiervan zijn nader uitgewerkt in een gedetailleerde Service Level Agreement (SLA). De dienstverlening van DPS wordt regelmatig getoetst.

Uit 2018 liep de DVO tussen SPF en DPS af. Eind 2017 stelde het bestuur van SPF een werkgroep in die tot taak kreeg een nieuwe DVO uit te onderhandelen met DPS. SPF heeft zich laten ondersteunen door een derde partij en heeft een benchmarkonderzoek uitgevoerd in zake kwaliteit en kosten. Het intensieve onderhandelingstraject tussen de werkgroep en DPS leidde ertoe dat op 2 november 2018 een nieuwe DVO voor de periode 2019-2023 getekend is. De nieuwe DVO is modulair opgebouwd, te weten in modules voor fiduciair beheer, vermogensbeheer en pensioenbeheer met ieder een SLA en daarnaast een parapluovereenkomst.

In aanvulling op de jaarlijkse toetsing beoordeelt het bestuur elk kwartaal de dienstverlening van DPS. Als basis voor deze toetsing wordt het bestuur via een gedetailleerd kwartaalverslag op de hoogte gebracht van alle aspecten van de uitvoering gedurende de verslagperiode. DPS rapporteert op het gebied van vermogensbeheer, risicomanagement, pensioenuitvoering en communicatie alsmede de kwaliteit van de overige operationele en adviserende dienstverlening. Het bestuur legt deze beoordeling vast in een verslag. Daarnaast heeft het bestuur ook de vinger aan de pols betreffende het functioneren van DPS middels het Dagelijks Bestuur en de beide adviescommissies.

Binnen het kader van uitbesteding is een beheerste en integere bedrijfsvoering wettelijk verplicht. Het bestuur eist derhalve van DPS rapportage over de inrichting van zijn organisatie en uitvoering van werkzaamheden. Het bestuur beoordeelt deze naar kwaliteit en toereikendheid van de administratieve organisatie en beheersing van DPS en de behaalde resultaten. DPS rapporteert over alle door DPS uitgevoerde risicoanalyses en interne audits gericht op de administratieve organisatie. Deze risicoanalyses en interne audits worden op basis van een jaarplan periodiek uitgevoerd. DPS beschikt over een door de externe accountant onafhankelijk getoetste ISAE 3402 type II rapportage die een bepaalde mate van zekerheid geeft over opzet, bestaan en werking van de interne beheersing ten aanzien van de pensioenbeheer-, vermogensbeheer-, financiële administratie en verslagleggingsactiviteiten uitgevoerd door DPS. Tevens geeft de ISAE 3402 assurance rapportage zekerheid met betrekking tot de IT general controls van DPS (fysieke en logische toegangsbeveiliging, operationeel beheer (incident management/monitoring), change management, back up/ recovery uitwijk en de uitbesteding van diensten). Daarnaast beschikt DPS voor het door zijn uitgevoerde vermogensbeheer over een onafhankelijk geverifieerde Global Investment Performance Standards (GIPS®) verklaring met betrekking tot de behaalde rendementen en meting daarvan en van de benchmarkberekeningen van de beleggingsresultaten.

Uitbesteding vermogensbeheer

SPF besteedt het vermogensbeheer uit aan DPS als fiduciair beheerder binnen de door het bestuur gestelde kaders. Een deel van het vermogensbeheer voert door DPS zelf uit, een deel is uitbesteed aan andere vermogensbeheerders. Bij uitbesteding aan andere beheerders doet DPS een voorstel voor de selectie van een vermogensbeheerder volgens een door het fonds geaccordeerde procedure. Het bestuur beoordeelt tevens of de belegging volgens de overtuigingen van het fonds (Investment Beliefs) plaatsvindt n voldoet aan de fiscale criteria die SPF daaraan stelt. Deel van deze selectieprocedure betreft een 'right of refusal' van het bestuur dat daarmee een finale toetsing op de volledigheid, juistheid en tijdigheid van de door DPS doorlopen procedure uitvoert en toetst of de voorgestelde vermogensbeheerder voldoet aan de vooraf vastgestelde selectiecriteria.

Na aanstelling door het bestuur monitort DPS vanuit de fiduciaire functie alle vermogensbeheerders, zowel de eigen beheerders als de andere beheerders, op performance, beleggingsproces, continuïteit, service, het naleven van de contractueel gestelde richtlijnen en aan uit de wet voortvloeiende verplichtingen. Alle mandaten worden op basis van gelijke criteria beoordeeld. Additioneel worden de controlerapportages van externe beheerders, zoals opgesteld door de externe accountant van de betreffende externe beheerders, door DPS beoordeeld. De resultaten van deze controle-activiteiten worden via het kwartaalverslag en separate rapportages aan het bestuur gecommuniceerd. DPS rapporteert periodiek aan de Commissie Financiën en het bestuur omtrent de resultaten van het vermogensbeheer en de balanspositie. Dit betreft zowel de behaalde rendementen, afwijkingen van de mandaten, de behaalde resultaten door DPS als fiduciair manager alsook de balans en de ontwikkeling van de dekkingsgraden en de volatiliteit daarvan.

Custodian

SPF heeft KAS BANK aangesteld als custodian voor het bewaren van effecten. Daarnaast zijn diverse andere activiteiten waaronder onder meer derivaten clearing, security lending en tax reclaims neergelegd bij KAS BANK. Hiertoe heeft SPF een dienstverleningsovereenkomst en een SLA met KAS BANK afgesloten waarin de diensten en de kwaliteitsvereisten verder zijn uitgewerkt. Jaarlijks ontvangt en beoordeelt DPS het ISAE 3402 rapport van KAS BANK en communiceert mogelijke bevindingen met de financiële commissie en het bestuur.

Beloningsbeleid

Het bestuur voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. SPF toetst en vergelijkt zoveel als mogelijk het beloningsbeleid bij externe partijen. Aan (voormalige) bestuurders zijn geen leningen verstrekt door het fonds. Ook is geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst.

De leden van het bestuur en het VO die in dienst zijn van SABIC ontvangen geen bezoldiging of onkostenvergoeding vanuit SPF. Zij zijn in dienstbetrekking van SABIC en vallen onder het algemene arbeidsvoorwaardenbeleid van SABIC. De vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het bestuur en het VO ontvangen een vergoeding gebaseerd op de verordening vergoedingen Sociaal-Economische Raad 2011-2012. Omdat de vooraf ingeschatte tijdsbesteding niet in overeenstemming was met de feitelijke tijdsbesteding werd de vergoeding van de voorzitter, uitsluitend voor het jaar 2018, aangepast. De externe bestuursleden, de leden van de RvT en de externe beleggings- en risicoadviseur ontvangen een marktconforme vergoeding. Er worden geen prestatie gerelateerde beloningen en ontslagvergoedingen verstrekt. Het beloningsbeleid van bestuursleden is opgenomen in paragraaf 4.6.8.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft de aanbevelingen en best practices vanuit de Code Pensioenfondsen ingevoerd in de bedrijfsvoering en in dit bestuursverslag. In het najaar van 2018 werd een geactualiseerde versie van de Code Pensioenfondsen gepubliceerd met een beperkte impact voor SPF. Er is een analyse uitgevoerd op de naleving van de Code Pensioenfondsen. In deze analyse is vastgesteld dat er afwijkingen zijn van de normen voor diversiteit, stemrecht en functioneren van het VO.

De samenstelling van het bestuur en het VO voldoet niet aan alle in de Code Pensioenfondsen gestelde diversiteitsnormen. In het VO is geen vrouw vertegenwoordigd en in zowel het bestuur als in het VO heeft momenteel niemand jonger dan 40 jaar zitting. In het geschiktheidsplan van het fonds is een passage opgenomen inzake het diversiteitsbeleid. Bij de werving van nieuwe leden voor beide organen alsook via de succession planning wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de diversiteitsaspecten waar de voordragende partijen uitdrukkelijk in worden betrokken. Voortvloeiend uit de voornoemde diversiteitsaspecten worden bewust mannen én vrouwen alsmede leden jonger én ouder dan 40 jaar benaderd in het kader van de succession planning. Ondanks alle inspanningen bestaat de groep die in het najaar van 2018 is gestart in het kader van de succession planning uitsluitend uit mannelijke deelnemers.

De Code Pensioenfondsen bepaalt dat het VO haar eigen functioneren periodiek evalueert. Bij SPF is afgesproken dat dat elke twee jaar gebeurt. Het grote aantal wisselingen onder de leden van het VO in de loop van en aan het eind van 2018 heeft het VO doen besluiten om in 2018 af te zien van een evaluatie. Deze is gepland voor 2019.

In de Code Pensioenfondsen wordt beschreven dat elk bestuurslid stemrecht heeft. De stemverhoudingen en de toekenning van stemrecht is vastgelegd in de statuten. Hierin is vastgelegd dat ieder bestuurslid stemrecht heeft. De externe voorzitter is geen bestuurslid en heeft geen stemrecht.

Pensioenfederatie

Het fonds is lid van de Pensioenfederatie en vindt het van belang dat de belangen van alle pensioenfondsen in Nederland op een afdoende wijze worden vertegenwoordigd.

3.2.3 Pensioenregelingen

Vanaf 1 januari 2011 geldt voor de deelnemers van SPF een voorwaardelijke middelloonregeling met een 'Collective Defined Contribution' (CDC)-financiering. De pensioenregeling van SPF in 2018 houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Opbouw van ouderdomspensioen met 1,738% per jaar over de pensioengrondslag, gedefinieerd als het vaste jaarsalaris (gemaximeerd op het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€105.075 - niveau 2018)) minus de franchise van €13.344. En opbouw van partnerpensioen voor de partner ter grootte van 1,3125% per jaar over de pensioengrondslag. Hierbij wordt als peildatum voor de vaststelling van het jaarsalaris uitgegaan van 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar.
- De aanspraken op ouderdomspensioen kennen een pensioenrekenleeftijd van 67 jaar. Vervroeging van het ouderdomspensioen is mogelijk tot maximaal de ingangsleeftijd van 60 jaar.
- De voorwaardelijke toeslagverlening voor deelnemers wordt gebaseerd op het gemiddelde van de loonstijgingen overeenkomstig de cao's van SABIC Limburg B.V. en SABIC Innovative Plastics B.V. De voorwaardelijke toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de consumentenprijsindex (CPI-Alle Bestedingen-afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS.
- Wezen ontvangen, als zij aan de vereiste criteria voldoen, een wezenpensioen. Opbouw van wezenpensioen vindt plaats met 0,2625% per jaar over de pensioengrondslag. Voor volle wezen wordt dit pensioen verdubbeld.
- Bij arbeidsongeschiktheid is er onder voorwaarden recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen en/of premievrije pensioenopbouw.

Sinds 1 januari 2015 voert SPF ook een vrijwillige nettopensioenregeling uit voor werknemers met een vast jaarsalaris dat uitgaat boven het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€105.075 - niveau 2018). Deze vrijwillige nettopensioenregeling houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Een vrijwillige premieovereenkomst, waarin inleg plaatsvindt op basis van een fiscale, leeftijdsafhankelijke staffel voor het vaste jaarsalaris boven het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€105.075 - niveau 2018).
- Het nettopensioenkapitaal, zijnde de ingelegde netto pensioenpremies verrekend met de voor beheer- en transactiekosten gecorrigeerde maandelijkse rendementen, wordt belegd conform de beleggingsmix van het pensioenfonds.
- Het nettopensioenkapitaal wordt standaard tijdsevenredig in de tien jaar voorafgaand aan pensioendatum aangewend voor inkoop van netto ouderdoms- en netto-partnerpensioen. De deelnemer kan besluiten om af te wijken van de voornoemde standaardinkoop, voor zover hij dit schriftelijk aan het fonds meedeelt.
- Gedurende het deelnemerschap biedt de nettopensioenregeling een netto-partnerpensioen, netto-wezenpensioen en (gedeeltelijke) premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid op risicobasis.

Tevens voert SPF een prepensioenspaarregeling uit, PPS. Deze regeling is gesloten en er vindt geen opbouw in meer plaats anders dan door toevoeging van de jaarlijkse rendementen. De hoofdlijnen van de regeling zijn als volgt:

- Een vrijwillige premieovereenkomst ten behoeve van prepensioen, waarbij geen inleg meer mogelijk is.
- De PPS-saldi worden belegd conform de beleggingsmix van het fonds. Het PPS-saldo wordt verhoogd met het behaalde rendement, met dien verstande dat de verhoging over het eerste halfjaar gebeurt met het rendement behaald over het voorlaatste kalenderjaar en de verhoging over het laatste halfjaar gebeurt met het rendement behaald over het laatste kalenderjaar.
- Indien de totale beleggingsopbrengst in enig jaar negatief is, stelt het bestuur het toe te kennen rendement vast op nihil, waarbij in toekomstige jaren waarin de totale beleggingsopbrengst positief is dit gecompenseerd wordt op het toe te kennen rendement.
- Op prepensioendatum wordt het PPS-saldo aangewend voor een direct ingaande PPS-uitkering tot uiterlijk de AOW-datum.
- Bij overlijden vóór de PPS-datum, wordt het PPS-saldo aangewend ten behoeve van een (tijdelijke) toeslag op het partnerpensioen.

3.2.4 Integraal Balans Management (IBM)

SPF maakt gebruik van een zogeheten Integraal Balansmanagement (IBM) proces. Binnen de aanpak van IBM wordt de samenhang tussen het vermogen en de pensioenverplichtingen als beginpunt van de strategische besluitvorming genomen. Daarbij wordt voor de beleidsvorming een duidelijk afgebakend en gestructureerd proces doorlopen en zijn er lange termijn strategische fondsdoelstellingen geformuleerd. Daarnaast is vastgesteld welke te nemen risico's passend zijn voor de realisatie van deze doelstellingen.

Het bestuur stelt de risicohouding en de strategische doelstellingen vast na overleg met sociale partners. De risicohouding is voorafgaand aan dit overleg getoetst bij de deelnemers en pensioengerechtigden via een risicobereidheidsonderzoek. Ten slotte zijn de Investment Beliefs en Policy Beliefs van het fonds over respectievelijk beleggingen en pensioenen omschreven. De Investment Beliefs en de Policy Beliefs vormen samen met het risicobereidheidsonderzoek en de risicoacceptatie van het bestuur pijlers voor beleidsontwikkeling.

Toets op realisatie en uitvoerbaarheid

De uiteindelijke bepaling van het lange termijn strategisch beleid vindt plaats binnen een Asset Liability Management (ALM) studie. Hierbij wordt het beleid getoetst op de mate van verwachte realisatie van de strategische doelstellingen. Daarnaast wordt er getoetst of het beleid past bij de risicohouding van het fonds en overeen stemt met de Investment Beliefs en Policy Beliefs. Ook wordt gekeken of het beleid uitvoerbaar is binnen de beschikbare beleidsruimte op het gebied van premies, beleggingen, toeslagverlening en kortingen.

Als de financiële situatie van het fonds, dan wel de verwachte realisatie van de pensioenambitie en risico's, de geaccepteerde grenzen overschrijden, kan dat leiden tot een aanpassing van het strategisch beleid.

Het IBM-proces is in 2018 volledig doorlopen. Op basis hiervan heeft het bestuur in 2018 een Strategisch Beleidsplan 2019-2023 vastgesteld.

3.2.5 Toeslagenbeleid

SPF streeft ernaar om op de opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers, de premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen van de uitkeringsgerechtigden in beginsel jaarlijks een toeslag te verlenen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. Dit geldt voor zowel de huidige pensioenregeling, de nettopensioenregeling en de (gesloten) prepensioenspaarregeling. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Als basis voor de vaststelling van de toeslag hanteert SPF voor de deelnemers (maximaal) de loonsverhoging bij de werkgever (zijnde het gemiddelde van de loonstijgingen overeenkomstig de cao's van SABIC Innovative Plastics BV en SABIC Limburg BV) en voor de uitkeringsgerechtigden en gewezen deelnemers (maximaal) de stijging van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) - consumentenprijsindexcijfer (CPI alle Bestedingen, afgeleid). Het bestuur beoordeelt jaarlijks of toeslagen kunnen worden verleend. Het bestuur heeft het volgende toeslagenbeleid geformuleerd:

- indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% kan maximaal een gedeeltelijke toeslag worden verleend in de mate dat dit is toegestaan conform het Financieel Toetsingskader (FTK).
- Indien de beleidsdekkingsgraad hoog genoeg is (circa 126%) kan volledige toeslagverlening plaatsvinden.

Indien SPF in enig jaar besluit om geen of minder toeslag te verlenen, dan kan het bestuur op een later tijdstip besluiten om een inhaaltoeslag te verlenen. In welke mate het bestuur inhaaltoeslagen verleent, is afhankelijk van het pensioenvermogen dat SPF conform het FTK mag gebruiken voor het compenseren van gemiste toeslagen en doorgevoerde kortingen. In lijn hiermee heeft SPF het volgende inhaaltoeslagenbeleid geformuleerd:

- Het voor inhaaltoeslagverlening beschikbaar vermogen wordt naar de betrokkenen toebedeeld naar rato van de achterstand in toeslagverlening eventueel vermeerderd met de mate van de kortingen van de pensioenaanspraken.
- Zowel de achterstanden van de pensioenregeling als van de ingegane pensioenen uit de nettopensioenregeling en de (gesloten) prepensioenspaarregeling worden meegenomen.

De oudste niet-toegekende toeslagen die voor inhaaltoeslagverlening in aanmerking komen, stammen uit het jaar 2008.

In paragraaf 3.6.3 wordt nader ingegaan op toeslagverlening en is in tabelvorm weergegeven wat de achterstand is in de toeslagverlening voor deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

3.2.6 Bijdragenbeleid

De werkgever en SPF hebben in de uitvoeringsovereenkomst een vaste premie voor 5 jaar afgesproken om de pensioenopbouw gedurende de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst te financieren. Dit wordt ook wel 'Collective Defined Contribution' (CDC) genoemd. De werkgever kan enkel gehouden worden tot het voldoen van deze vaste bijdrage en kan niet door SPF verplicht worden tot het betalen van een hogere bijdrage of een andere bijdrage dan de verschuldigde premie.

De vaste premie bedraagt tot en met 2018 25,5% van het pensioengevend salaris (gemaximeerd op €105.075 (stand 2018) zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964) van de deelnemers. Een deel van de bijdrage houdt de werkgever in op het salaris van de werknemer. Dit wordt de werknemersbijdrage genoemd. De werknemersbijdrage is 2,5% tot aan max salaris van € 70.617 (2018), en vanaf € 70.617 tot € 105.075 (2018) is de werknemersbijdrage 6,5%. Daarnaast is de werkgever voor het arbeidsongeschiktheidspensioen voor werknemers met een salaris boven het grensbedrag (€ 105.075 (2018)) een bijdrage verschuldigd van 1,3% over het salaris boven dit grensbedrag.

Deelnemers aan de nettopensioenregeling betalen over hun salaris boven het grensbedrag (€105.075) een premie (nettopensioenpremie) conform de onderstaande premiestaffel:

Leeftijdsklassen	Staffel netto pensioen	Gebruteerde staffel (48,05%)	(Bruto) bijdrage werknemer	(Bruto) verloning
20 tot en met 24	4,6%	10,0%	5,4%	4,6%
25 tot en met 29	5,3%	11,6%	5,4%	6,2%
30 tot en met 34	6,0%	13,1%	5,4%	7,7%
35 tot en met 39	6,9%	15,0%	5,4%	9,6%
40 tot en met 44	8,0%	17,5%	5,4%	12,1%
45 tot en met 49	9,2%	20,1%	5,4%	14,7%
50 tot en met 54	10,6%	23,1%	5,4%	17,7%
55 tot en met 59	12,2%	26,6%	5,4%	21,2%
60 tot en met 64	14,0%	30,6%	5,4%	25,2%
65 tot en met 66	15,3%	33,4%	5,4%	28,0%

Deze tabel is gebaseerd op de looptijd van de financieringsovereenkomst en de daarin opgenomen totale bijdrage (25,5%) aan de basisregeling van SPF.

De werkgever houdt de nettopensioenpremie in op het nettosalaris van de deelnemer aan de nettopensioenregeling en draagt deze vervolgens af aan SPF.

3.2.7 Tekortsituaties en kortingsbeleid

De uitvoeringsovereenkomst en de pensioenreglementen voorzien in verschillende kortingsbepalingen in het geval van een bijdragetekort (hierna: premietekort) of van een vermogenstekort.

Premietekort

Indien tijdens de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst blijkt dat de premie te laag is voor de financiering van de opbouw (premietekort), dan kan het bestuur besluiten de opbouw te korten voor de resterende looptijd van de uitvoeringsovereenkomst. Dat betekent dat de toekomstige opbouw van pensioenaanspraken voor deelnemers zodanig wordt verlaagd dat de ontvangen premie weer kostendekkend is.

Het bestuur besluit alleen om de pensioenopbouw niet te korten, als de technische voorziening en het vereist eigen vermogen volledig zijn gedekt, de voorwaardelijke toeslagen de laatste tien jaar zijn verleend en ook in de toekomst kunnen worden verleend en alle doorgevoerde kortingen in de laatste tien jaar zijn ingehaald.

Over het verslagjaar 2018 was geen sprake van een premietekort.

Vermogenstekort

Het fonds moet besluiten de pensioenaanspraken en -rechten te korten indien vijf achtereenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad aan het einde van het jaar lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,3%) of indien het fonds niet in staat is om binnen de door het bestuur gekozen hersteltermijn van tien jaar te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (122,2%) zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever worden geschaad en alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet.

Een korting van pensioenaanspraken en -rechten vindt plaats in de vorm van een gelijke procentuele korting op alle opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. Kortingen zijn ook van toepassing op ingegane prepensioenuitkeringen en ingekochte netto pensioenaanspraken en -uitkeringen. In het geval het kortingspercentage meer zou zijn dan 10%, onderzoekt het bestuur of en in hoeverre er aanleiding bestaat om dat deel van de korting dat deze 10% overschrijdt, op een andere wijze te verdelen over de verschillende groepen deelnemers. Inhalen van doorgevoerde kortingen gebeurt op gelijke wijze als het inhalen van gemiste toeslagen.

In 2018 heeft het fonds geen korting doorgevoerd op de pensioenaanspraken en -rechten.

Klachten en geschillen

SPF streeft ernaar om de pensioenregeling op een zo effectief mogelijke wijze uit te voeren. Indien een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met of ontevreden is over de uitvoering van het reglement dan kan de deelnemer een klacht indienen. De Pensioencommissie behandelt ingekomen klachten namens het fonds conform het Reglement Klachten & Geschillen. Er zijn in het verslagjaar twee klachten ontvangen en behandeld. Het betrof één klacht van een gewezen deelnemer die van mening was dat het partnerpensioen onjuist was vastgesteld. De andere klacht was van een gewezen deelnemer die niet tevreden was over de communicatie rondom het vaststellen van zijn ouderdomspensioen.

3.2.8 Duurzaamheidsbeleid

Het Duurzaamheidsbeleid is opgenomen in de strategische lange termijn beleggingsstrategie 2016-2020 welke in 2015 door het bestuur is vastgesteld en getoetst in 2017. Het Duurzaamheidsbeleid richt zich met name op Corporate Governance en Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.

Corporate Governance

SPF voelt zich als institutionele belegger ervoor verantwoordelijk om op een transparante en verantwoorde manier invulling te geven aan het stembeleid tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ten aanzien van de beursgenoteerde ondernemingen waarin het fonds belegt.

Het Corporate Governance beleid van SPF voldoet aan de wettelijke bepalingen en zoveel als mogelijk aan internationale richtlijnen. SPF publiceert jaarlijks op de website het fondsbeleid en de uitvoering daarvan ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht bij ondernemingen waarin wordt belegd. SPF beperkt zich tot stembeleid bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen.

In 2018 stemde het stemadviesbureau ISS namens SPF op de vergaderingen van alle Nederlandse bedrijven waarin het fonds belegt. In totaal heeft SPF gedurende 2018 op 16 vergaderingen gestemd, waar 177 agendapunten zijn behandeld. SPF heeft hiervan bij 5 agendapunten tegengestemd in lijn met het advies van ISS. Deze voorstellen hadden betrekking op het beloningsbeleid, een aanpassing van de grens voor een agendapunt en bestuurdersbenoemingen. De grens voor het aanpassen van een agendapunt is afhankelijk van de hoeveelheid stemmen die er nodig zijn om een agendapunt te mogen aandragen voor een aandeelhoudersvergadering. Als deze drempel omhoog gaat wordt het moeilijker om een agendapunt of stemvoorstel op de agenda te krijgen.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Bij het vaststellen en het uitvoeren van het beleggingsbeleid wordt niet alleen rekening gehouden met financiële aspecten. Ook aspecten die van belang zijn voor een duurzame en sociale ontwikkeling van de maatschappij worden in acht genomen. Daartoe heeft het fonds een eigen beleid ontwikkeld. Het beleid op het gebied van MVB met betrekking tot directe beleggingen is gebaseerd op de volgende pijlers:

- Uitsluitingenbeleid: het uitgangspunt voor het uitsluiten van ondernemingen en landen zijn activiteiten die de Verenigde Naties, de Europese Unie of de Nederlandse overheid onaanvaardbaar vinden. SPF belegt daarom niet direct in aandelen of obligaties van ondernemingen die op basis van de 10 principes van het Verenigde Naties Global Compact niet in lijn handelen met de gekozen principes. Producenten van controversiële wapens, zoals nucleaire wapens worden ook uitgesloten.
- Sanctiebeleid: staatsobligaties van landen waarop een sanctie van de Verenigde Naties of de Europese Unie rust, worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Tevens is er sanctiebeleid ten aanzien van personen en terroristische organisaties. Hierbij gaat het voornamelijk om mensenrechten- en wapenvraagstukken.
- Het fonds is transparant met betrekking tot de aangehouden beleggingen en communiceert open over het beleid op het gebied van MVB. SPF publiceert de bedrijven, landen en beleggingsfondsen waarin wordt geïnvesteerd op de website van het fonds.

Voor de toetsing van het uitsluitingenbeleid maakt SPF gebruik van de diensten van Sustainalytics. Deze organisatie onderzoekt actief wereldwijd naar duurzaamheid en voert analyses uit op het gebied van MVB ten aanzien van beleggingsportefeuilles. Daarbij wordt een gestructureerde en binnen de pensioensector geaccepteerde aanpak gevolgd.

SPF sluit ultimo 2018 in totaal 75 bedrijven en 14 landen van het beleggingsuniversum uit.

Het fonds ondertekende in 2018 het brede spoor van het covenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB-covenant). Het brede spoor houdt in dat het fonds zich committeert aan het implementeren van de OESO richtlijnen en UNGP's in haar beleggingsbeleid. De OESO richtlijnen en UNGP's zijn principes op het gebied van mensenrechten en milieu.

3.2.9 Communicatiebeleid

SPF heeft voor haar communicatiebeleid de volgende doelstellingen geformuleerd. SPF streeft ernaar dat de deelnemers op elk voor hen relevant moment inzage hebben in de huidige en toekomstige persoonlijke pensioensituatie, overzicht hebben over de pensioenregelingen, inzicht hebben in de daaraan gekoppelde risico's en een realistisch beeld hebben van de eigen pensioenverwachting en het handelingsperspectief, aansluitend bij de actuele financiële positie van het fonds.

Daarnaast streeft SPF met een gedegen communicatie en een hoge mate van transparantie ernaar dat deelnemers door SPF adequaat ondersteund worden bij vragen op pensioengebied, weten dat er aan pensioen risico's zijn verbonden en welke risico's dat zijn, kennis kunnen nemen van kosten van de eigen pensioenvoorziening en dat het vertrouwen wordt versterkt dat het fonds de pensioenregeling deskundig, betrouwbaar en transparant uitvoert.

SPF streeft er ten slotte naar dat deelnemers het eigen handelingsperspectief kennen en weten wanneer actie kan worden genomen, zoals bij life events die het pensioen raken. Dat gebeurt met behulp van diverse communicatiemiddelen, waaronder persoonlijke gesprekken, de website en de pensioenplanner in een persoonlijke 'Mijn-pensioen' omgeving. Aanvullend informeert het fonds de deelnemers via onder meer (nieuws)brieven en persoonlijke brieven.

De communicatiestrategie, doelstellingen en doelgroepen zijn uitgewerkt in een communicatiebeleidsplan waarin SPF de visie met betrekking tot communicatie met de deelnemers beschrijft. Het communicatiebeleidsplan is van kracht voor de periode 2017 tot en met 2019 en bevat de kaders waarbinnen de uitvoering van de communicatie plaatsvindt. Vanuit het communicatiebeleidsplan resulteert jaarlijks een communicatieactieplan.

Het communicatiebeleid met betrekking tot andere doelgroepen dan de deelnemers, zoals de media, PF en werkgevers is vastgelegd in het relatiemanagementplan.

SPF hecht er veel waarde aan om de communicatie te laten aansluiten bij de informatiebehoefte van de deelnemers. Daarom worden tevredenheidsonderzoeken gehouden onder de actieve deelnemers, worden enquêtes gehouden waarbij specifieke pensioenprocessen worden getoetst en is er een deelnemer klankbord ingericht.

Hoe de communicatiedoelstellingen van SPF in 2018 zijn gerealiseerd, wordt in paragraaf 3.7 aan de hand van de communicatie-activiteiten uit het verslagjaar toegelicht.

3.2.10 Integriteitsbeleid

SPF streeft een integere bedrijfsvoering na en heeft hiervoor een eigen integriteitsbeleid opgesteld. Het integriteitsbeleid heeft als doel te voorkomen dat de integriteit van het fonds en daarmee mogelijk het financiële stelsel, negatief worden beïnvloed door het niet integer handelen van aan het fonds verbonden personen. Om die reden omvat het integriteitsbeleid naast de fonds specifieke activiteiten eveneens de activiteiten van aan het fonds gelieerde derden aan wie diensten zijn uitbesteed.

In 2018 heeft het fonds een integriteitsrisicoanalyse (SIRA) als onderdeel van de jaarlijkse strategische risicoanalyse (RCA) uitgevoerd op de integriteitsrisico's waaraan het is blootgesteld. De SIRA is een belangrijk instrument voor het fonds om integriteitsrisico's te kunnen beheersen. Het uitvoeren van de SIRA en het daaruitvolgend aanzetten van verbeteracties draagt bij aan de waarborging van een integere bedrijfsvoering bij het fonds. De resultaten van deze integriteitsrisicoanalyse hebben geen aanleiding gegeven tot aanscherping van het bestaande integriteitsbeleid. Het bestuur is van mening dat de integriteitsrisico's door middel van het gevoerde beleid zijn teruggebracht tot een acceptabel niveau.

Als onderdeel van het integriteitsbeleid heeft het fonds een incidentenregeling vastgesteld. Via deze regeling beschrijft het fonds de wijze waarop een (dreigend) incident kan worden gemeld en de wijze waarop wordt gehandeld bij melding van een (dreigend) incident.

Gedragscode SPF

Als belangrijk onderdeel van het integriteitsbeleid heeft het fonds een gedragscode opgesteld. De gedragscode is gebaseerd op de model gedragscode van de Pensioen Federatie.

De gedragscode is van toepassing op alle aan het fonds verbonden personen, te weten de leden van het bestuur, de beleggingsadviseur, de riskmanagement adviseur en de leden van de RvT en het VO. Aan het fonds gelieerde derde partijen, waaronder de uitvoeringsorganisatie DPS en externe vermogensbeheerders, accountants en actuarissen vallen niet onder de gedragscode van het fonds. Deze partijen dienen te beschikken over een eigen gedragscode. In het uitbestedingsbeleid van het fonds is als voorwaarde opgenomen dat een uitbestedingspartner beschikt over een gedragscode die minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van het fonds. Indien de uitbestedingspartner verder uitbesteedt, geldt dit tevens voor die derde partij.

Insiderregeling

De gedragscode voorziet ook in een insiderregeling. Insiders zijn verbonden personen die direct of indirect betrokken zijn bij de uitvoering van transacties in financiële instrumenten, dan wel vanuit hun werkzaamheden,

of functie bij het fonds over voorwetenschap beschikken of kunnen beschikken. Insiders die vallen onder deze regeling worden door het Bestuur aangewezen en hebben onder meer te maken met een meldingsplicht voor uitgevoerde persoonlijke transacties in financiële instrumenten. Het bestuur heeft alle bestuursleden aangewezen als insider. Insiders worden proactief en op kwartaalbasis bevraagd naar uitgevoerde persoonlijke transacties.

Compliance Officer

Het fonds maakt met betrekking tot compliance onderscheid tussen compliance in brede en enge zin. Compliance in brede zin betreft het volledig voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving. Dit wordt bewaakt via de diverse commissies, intern toezicht et cetera. De compliance functie in enge zin heeft betrekking op gedragstoezicht. De monitoring daarvan is uitbesteed aan een onafhankelijke Compliance Officer (Legal Affairs Europe SABIC). Deze wordt administratief ondersteund door de Risk Manager van DPS. In 2018 heeft de Compliance Officer geen bevindingen gedaan.

De rapportage van de Compliance Officer is opgenomen in paragraaf 6.4.

In 2018 heeft het bestuur een evaluatie uitgevoerd naar de invulling van de compliance functie bij het fonds. De conclusie van deze evaluatie is dat verdere professionalisering en versteviging van deze functie wenselijk is gegeven o.a. de toenemende mate van complexiteit in wet- en regelgeving. Middels een selectieproces heeft het bestuur bij het Nederlands Compliance Instituut (NCI) een propositie gevonden die aansluit bij de gewenste invulling van de rol Compliance Officer. Het bestuur heeft Mevr. Susan Tjong van het NCI daarom per 1 januari 2019 benoemd als Compliance Officer.

AVG

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Doel van de AVG is de privacy van personen beter te beschermen. De verordening is van toepassing en brengt meer en andere verantwoordelijkheden met zich mee voor organisaties die persoonsgegevens verwerken, zoals pensioenfondsen. De AVG versterkt de noodzaak voor innovaties in de pensioensector op het terrein van digitale informatie-uitwisseling en de toegankelijkheid voor deelnemers en werkgevers van gegevens via portalen en 'mijnpensioensites'.

SPF heeft zich samen met zijn uitvoeringsorganisatie ingespannen om vanaf 25 mei 2018 te voldoen aan deze nieuwe regelgeving. SPF is niet alleen aanspreekbaar op een juiste omgang met privacygegevens maar moet hier ook bewijs van kunnen produceren. Zo heeft SPF bijvoorbeeld op de website het gegevensbeschermingsbeleid van SPF gepubliceerd. Privacy is voor SPF een groot goed en het vraagt om een actieve en alerte houding van het bestuur en van DPS als pensioenuitvoeringsorganisatie om de persoonsgegevens van de aanspraak- en pensioengerechtigden op een veilige manier te verwerken.

3.2.11 Bestuursbesluiten 2018

Onderstaand worden de voor het fonds belangrijkste pensioenbesluiten zoals deze in 2018 door het bestuur zijn genomen, nader toegelicht.

Kortings-/ toeslagbesluit per 1 januari 2018 en per 1 januari 2019

In de bestuursvergadering van 15 december 2017 nam het bestuur het voorgenomen besluit dat per 1 januari 2018 toeslagen worden verleend. Dit voorgenomen besluit is bekrachtigd op 2 februari 2018. Op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo 2017 van 112,9% zijn de volgende toeslagen toegekend:

- Aan deelnemers is op basis van een looninflatie van 1,85% een toeslag verleend van 0,40%.
- Aan pensioengerechtigden en gewezen deelnemers op basis van de prijsinflatie van 1,34% is een toeslag verleend van 0,29%.

In de bestuursvergadering van 20 december 2018, stelde het bestuur vast dat er ruimte is voor een gedeeltelijke toeslagverlening gezien de financiële situatie van het fonds, overeenkomstig het toeslagenbeleid van SPF en de wettelijke vereisten rondom toeslagverlening. Op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 (113,3%) en het geactualiseerde herstelplan heeft het bestuur op 25 januari definitief besloten tot gedeeltelijke toeslagverlening per 1 januari 2019. Voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden bedraagt de toeslag 0,41%. Voor de actieve deelnemers is de toeslag vastgesteld in de bestuursvergadering van 27 februari. Deze toeslag bedraagt 0,36%. Zie ook paragraaf 3.6.3.

Pensioenregeling 2019

Eind 2018 eindigden de pensioenovereenkomst die geldt voor medewerkers van SABIC en de uitvoeringsovereenkomst tussen SABIC en SPF. De sociale partners zijn een nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2019 voor een periode van vijf jaar overeengekomen die in lijn is met de regeling tot die datum. Het betreft een collectieve beschikbare premierregeling (CDC) waarbij de werkgever een bijdrage betaalt ter grootte van 25,5% van de som van het pensioengevende salaris van de deelnemers. Belangrijke wijziging is dat de pensioenrichtleeftijd 68 jaar wordt. Sociale partners hebben het bestuur verzocht om alle opgebouwde aanspraken om te zetten naar 68 jaar. Hierdoor wordt bereikt dat de pensioenopbouw kan worden verhoogd naar 1,875%, terwijl de deelnemer dezelfde flexibiliteit omtrent ingangsdatum pensioen houdt als voorheen. Daarnaast hebben de sociale partners gevraagd om aanpassing van het inhaaltoeslagbeleid dat geldt bij niet gegeven toeslagen en bij kortingen. Verderop wordt dit nader toegelicht. Op 26 oktober 2018 heeft het bestuur besloten tot opdrachtaanvaarding. Dat betekent dat het fonds de komende jaren de regeling gaat uitvoeren. Het bestuur heeft het Pensioenreglement 2019 en het Prepensioenreglement 2019 in de decembervergadering vastgesteld.

Strategisch Beleidsplan en Beleggingsplan 2019

Periodiek herijkt het bestuur het Strategische Beleidsplan. Daarbij worden een aantal aspecten in onderlinge samenhang geanalyseerd. Uitgaande van de uitkomsten van een risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers en pensioengerechtigden, overtuigingen (zogenaamde investment en policy beliefs) en uitgangspunten inzake verwachte rendementen heeft het bestuur keuzes gemaakt. In het Strategisch Beleidsplan zijn eventuele wijzigingen op deze beleidsterreinen opgenomen. Het bestuur heeft het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 vastgesteld. Vervolgens heeft het bestuur als uitvoeringsmandaat van dit strategisch beleidsplan ook het daarvan afgeleide Beleggingsplan 2019 vastgesteld. Beide plannen zijn op 20 december 2018 goedgekeurd.

Inhaaltoeslagenbeleid

Het beleid was om in het verleden niet gegeven toeslagen en kortingen na tien jaar te laten vervallen en niet meer in te halen. De sociale partners hebben het bestuur verzocht om de vervalltermijn te schrappen en niet gegeven toeslagen en kortingen in te halen door de laatste niet gegeven toeslag of korting als eerste in te halen. Dit laatste systeem wordt aangeduid met LIFO: “last in, first out”. Het bestuur is akkoord gegaan met het niet laten vervallen van niet gegeven toeslagen en kortingen. Analyses hebben aangetoond dat voor alle (gewezen)

deelnemers en pensioengerechtigden om termijn tot hogere pensioenresultaten zou leiden. De huidige methodiek van inhaaltoeslagen, de zogeheten “pondspondsgewijs” methodiek, blijft evenwel gehandhaafd. Deze methodiek houdt in dat voor iedere (gewezen) deelnemer en pensioengerechtigde de achterstand wordt berekend en afhankelijk van de beschikbare middelen een evenredig deel van de achterstand wordt ingehaald. Hiermee wordt nagestreefd dat er geen grote verschillen ontstaan tussen pensioenen van verschillende generaties. Het bestuur heeft hiertoe in haar vergadering van 20 december 2018 besloten.

Rentebijbeschrijving op PPS- saldi

Het bestuur heeft besloten om de rentebijbeschrijving op de PPS-saldi voor de periode 1 juli 2018 tot 1 juli 2019 vast te stellen op 6,6%, overeenkomstig het fondsrendement over het kalenderjaar 2017.

Waardeoverdracht kleine pensioenen

Wettelijk was het mogelijk dat pensioenfondsen kleine pensioenen afkopen. Reden was het voorkomen van relatief hoge kosten. Ook SPF maakte gebruik van deze mogelijkheid. Op basis van een nieuwe wet is het mogelijk dat in de toekomst kleine pensioenen automatisch worden overgedragen naar een nieuwe uitvoerder zonder dat een deelnemer daarmee hoeft in te stemmen. Het doel van deze wetgeving is om de ingelegde pensioengelden ook voor pensioendoeleinden te behouden. Het bestuur van SPF heeft besloten om gebruik te maken van deze wettelijke regeling.

Beloningsbeleid

In 2017 heeft het bestuur een besluit genomen over de vergoeding voor de voorzitter van het fonds als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. In 2018 is gebleken dat de vooraf ingeschatte tijdsbesteding niet paste bij de tijd die benodigd is voor het voorzitterschap. Het bestuur heeft daarop voorgesteld om het beloningsbeleid op dit punt aan te passen en de vergoeding voor de voorzitter in 2018 te baseren op een inzet van 3 dagen per week. Over dit voorstel heeft het VO positief geadviseerd, waarna de RvT het aangepaste beleid heeft goedgekeurd. Deze goedkeuring werd gegeven onder de voorwaarde dat het verhogen van de vergoeding uitsluitend zou gelden voor het jaar 2018.

Zoals eerder toegelicht wordt vanaf 1 januari 2019 een externe bestuurder voorzitter van SPF. Voor deze externe bestuurder maakt het vervullen van het voorzitterschap onderdeel uit van zijn inkomensverwerving. Het bestuur heeft met de voorzitter afspraken gemaakt over de hoogte van zijn vergoeding. In het Beloningsbeleid is als uitgangspunt genomen dat voor externen geldt dat de vergoeding marktconform moet zijn.

SPF strategisch actieplan

Het bestuur heeft in 2017 een eigen strategiestudie afgerond en een actieplan vastgesteld. Een bestuurlijke werkgroep heeft in 2018 de volgende actiepunten opgepakt:

Bestuursmodel

Het bestuur heeft na uitvoerige discussie besloten om het huidige bestuursmodel in de kern te behouden. SPF heeft een paritair bestuur. Dat houdt in dat de verschillende groepen van belanghebbenden van SPF ieder bestuursleden leveren: de werkgevers, de deelnemers en de pensioengerechtigden. Daarnaast zijn nog twee externen lid van het bestuur, zogenaamde bestuursprofessionals. De ene bestuurder is expert op het vlak van vermogensbeheer en risicomanagement, de ander op het gebied van pensioenregelingen en communicatie. Verder heeft het bestuur besloten tot het aantrekken van een onafhankelijke, externe voorzitter die geen lid is van het bestuur en geen stemrecht heeft. Het bestuur benoemde per 1 januari 2019 Pascal Wolters in deze functie.

Fiscaal beleid

Het bestuur heeft, op advies van de Commissie Financiën, in 2018 een fiscaal beleid opgesteld en haar activiteiten daaraan getoetst. Het bestuur kon daarbij vaststellen dat aan het beleid werd voldaan.

Dienstverleningsovereenkomst

Het bestuur heeft een werkgroep ingesteld voor voorbereiding en onderhandeling van een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst. Het bestuur had een voorkeur voor verlenging van het contract met DPS, zij het dat het contract modulair moest worden ingericht om daarmee het verandervermogen van SPF te vergroten. In eerste instantie werd daarom door een benchmarkstudie vastgesteld binnen welke bandbreedtes een offerte van DPS zich moest bevinden om marktconform te zijn. Door het onderhandelingstraject op deze wijze te structureren had het bestuur de mogelijkheid om het eind 2018 aflopende contract eventueel ook bij een andere uitvoerder onder te brengen. De onderhandelingen zijn succesvol verlopen en hebben geresulteerd in een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst. Op 4 oktober 2018 heeft het bestuur ingestemd met de Dienstverleningsovereenkomst voor de periode 2019 - 2023.

IT-beleid

Het bestuur is van mening dat aanvullende scholing en ondersteuning van het bestuur gewenst en noodzakelijk is en heeft daartoe een serie opleidings- en kennissessies gevolgd om deskundigheid op het gebied van IT en digitalisering te verhogen. Daarna formuleert het bestuur een IT-strategie en -beleid. Deze kennissessies zijn 2019 afgerond.

Aansluitingenbeleid

De meeste Nederlandse SABIC ondernemingen zijn aangesloten ondernemingen van het fonds. Mocht SABIC besluiten om onderdelen af te splitsen en te verkopen, dan dreigt het aantal deelnemers dat pensioen opbouwt binnen SPF te dalen. Dat kan leiden tot hogere kosten per deelnemer. Het fonds heeft er dan ook belang bij dat na een overname of verzelfstandiging van een bedrijfsonderdeel, de medewerkers deelnemer blijven in het fonds. Het bestuur heeft op 30 augustus 2018 daartoe het Aansluitingenbeleid vastgesteld. Dat maakt het mogelijk dat overgenomen of afgesplitste bedrijfsonderdelen aangesloten kunnen blijven bij SPF.

IORP II

Voor Nederlandse pensioenuitvoerders is deze Europese richtlijn van betekenis voor de eisen die gesteld worden aan pensioenuitvoerders op het gebied van governance en communicatie. De bepalingen inzake de communicatie hebben nauwelijks enige invloed op het functioneren van SPF. De gevolgen voor de governance van SPF zijn beperkt omdat in Nederland al verregaande governance-eisen voor pensioenfondsen gelden.

Wat betreft de organisatie van het pensioenfonds gebruikt IORP II het begrip “sleutelfuncties”. Het achterliggende idee van de sleutelfuncties komt uit het zogenaamde “3-lines-of-defence” model voor risicomanagement. Met dit model kunnen organisaties in de uitvoering en bij besluitvorming functiescheidingen aanbrengen die borgen dat risico’s op voldoende onafhankelijke wijze worden meegewogen. De pensioenuitvoering en besluitvorming vormen de 1ste lijn. De risicobeheerfunctie en de actuariële functie zitten in de 2de lijn; hun rol betreft monitoring en advisering. Het bestuur is als eindverantwoordelijke de 3de lijn. De interne audit functie tot slot heeft binnen de organisatie een onafhankelijke rol: deze moet controleren of de 1ste en 2de lijn goed functioneren.

Het bestuur heeft door het jaar heen sessies georganiseerd die kennisontwikkeling en oordeelsvorming IORP II en de implementatie daarvan tot doel hadden. In de decembervergadering van het bestuur is een besluit genomen over de structuur van implementatie van IORP II, de wijze waarop sleutelfuncties georganiseerd worden en de bemensing van de sleutelhouderfuncties. Tevens zijn profielen en concept-charters met taken en verantwoordelijkheden opgesteld voor de sleutelfunctiehouders en de commissies. Deze worden in het voorjaar van 2019 verder getoetst en eventueel aangescherpt. De wijze van implementatie van IORP II sluit nauw aan bij de bestaande governance structuur van SPF.

ONZE PRESTATIES

3.3 Financiële positie

Vanuit de balans worden zowel de ontwikkeling van de vermogenspositie (activa) als van de pensioenverplichtingen (passiva) nader toegelicht. Vervolgens wordt de ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds over 2018 besproken. In volgend overzicht is een vereenvoudigde balans te zien met de activa en passiva. De gedetailleerde balans van het fonds inclusief toelichting is terug te vinden in hoofdstuk 4.

3.3.1 Ontwikkeling vermogenspositie

Balans (in € mln.)

	2018	2017		2018	2017
Beleggingen	2.506,9	2.563,8	Pensioenfondsreserve	174,1	330,8
Vorderingen	2,0	1,5	TV	2.344,3	2.254,0
Liquide middelen	23,9	25,3	Schulden	14,4	5,8
Totaal activa	2.532,8	2.590,6	Totaal passiva	2.532,8	2.590,6

De vermogenspositie van het fonds wordt weergegeven middels het pensioenfondsvermogen. Dit wordt als volgt berekend:

$$\text{Pensioenfondsvermogen} = \text{Beleggingen} + \text{Vorderingen} + \text{Overige activa} - \text{Overige voorzieningen} - \text{Schulden}$$

Voor SPF is dit als volgt: beleggingen (€2.506,9) + vorderingen (€2,0) + liquide middelen (€23,9) -/- overige voorzieningen (€0,0) -/- schulden (€14,4) = pensioenfondsvermogen (€2.518,4).

In volgende tabel is de ontwikkeling van het pensioenfondsvermogen voor risico van de deelnemers te zien over het jaar 2018. De negatieve beleggingsresultaten zorgden voor een daling van het pensioenfondsvermogen. Per saldo daalde het pensioenfondsvermogen met €66,4 mln.

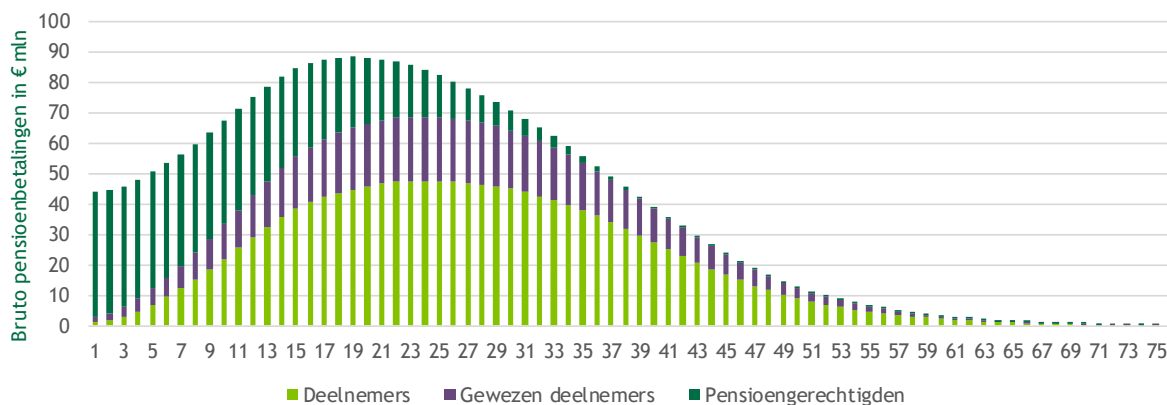
Pensioenfondsvermogen

	2018		2017	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
Pensioenfondsvermogen primo	2.584,8	100,0%	2.418,3	100,0%
Bijdragen	52,7	2,0%	50,1	2,1%
Uitkeringen	-42,8	-1,7%	-40,0	-1,7%
Beleggingsresultaat (incl. kosten)	-75,4	-2,9%	156,3	6,5%
Overige mutaties	-0,9	0,0%	0,1	0,0%
Pensioenfondsvermogen ultimo	2.518,4	97,4%	2.584,8	106,9%

3.3.2 Technische Voorziening

Onderstaand zijn de verwachte uitkeringen weergegeven van de pensioenverplichtingen. Deze zijn uitgesplitst naar de verwachte uitkeringen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De contante waarde (op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per einde 2018) van deze pensioenverplichtingen vormt de technische voorziening per einde 2018. In de onderstaande tabel is per groep deelnemers in EUR mln de waarde van de technische voorzieningen opgenomen.

Toekomstige nominale pensioenbetalingen (opgebouwd)

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioengerechtigden	Totaal
TV risico fonds	1.070	486	735	2.291
Modified duration	24	23	11	20

De waarde van de TV (inclusief de voorziening voor risico van de deelnemers) is toegenomen met €90,3 mln. Dit werd grotendeels veroorzaakt door de gedaalde rente. De rente die wordt gehanteerd voor de waardering van de verplichtingen is gebaseerd op de door DNB voorgeschreven rentecurve. Deze is gedaald van 1,5% per einde 2017 naar 1,4% per einde 2018.

In het volgende overzicht is deze daling van de Technische Voorziening uitgesplitst naar factoren. In hoofdstuk 4 bij de toelichting op de staat van baten en lasten en de actuariële analyse is deze mutatie verder gedetailleerd.

Mutatie Technische Voorziening

	2018		2017	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
TV primo	2.254,0	100,0%	2.264,4	100,0%
Pensioenopbouw	50,6	2,2%	53,2	2,3%
Uitkeringen	-43,0	-1,9%	-40,1	-1,8%
Toeslagverlening	8,7	0,4%	7,5	0,3%
Interesttoevoeging	-2,0	-0,1%	-2,1	-0,1%
Aanpassing grondslagen	-22,8	-1,0%	0,0	0,0%
Overige mutaties	-1,1	0,0%	4,1	0,2%
TV ultimo (rekenrente primo)	2.244,4	99,6%	2.286,9	100,9%
Mutatie rekenrente	99,9	4,4%	-32,9	-1,5%
TV ultimo	2.344,3	104,0%	2.254,0	99,4%
waarvan:				
TV risico fonds Pensioenregelingen	2.290,8	97,7%	2.198,2	98,0%
TV risico deelnemer Nettopensioenregeling (NPR)	2,1	0,1%	1,7	0,1%
TV risico deelnemer Prepensioen spaarregeling (PPS)	51,4	2,2%	54,1	2,4%

3.3.3 Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het fonds wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{Pensioenfondsvermogen voor risico fonds en risico deelnemer}}{\text{Voorziening pensioenfondsverplichtingen voor risico fonds en risico deelnemer}} \times 100\%$$

De dekkingsgraad van SPF daalde van 114,7% per eind 2017 naar 107,4% per eind 2018. De belangrijkste oorzaak van de daling van de dekkingsgraad is de daling van de marktwaaarde van de beleggingen en de waardeinstijging van de verplichtingen door de gewijzigde (gedaalde) rente. De gehanteerde rente is de door DNB voorgeschreven rentecurve. De beleidsdekkingsgraad van SPF is gedurende 2018 gestegen van 112,9% naar 113,2%. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de voorgaande twaalf maanden en is de basis voor een aantal beleidsbeslissingen.

De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij rekening wordt gehouden met inflatie en is overeenkomstig artikel 133b van de Pensioenwet berekend op 91,2%.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad wordt als volgt weergegeven:

Ontwikkeling dekkingsgraad

Dekkingsgraad primo

Bijdragen

Uitkeringen

Indexering

Rentetermijnstructuur

Overrendement

Overige mutaties

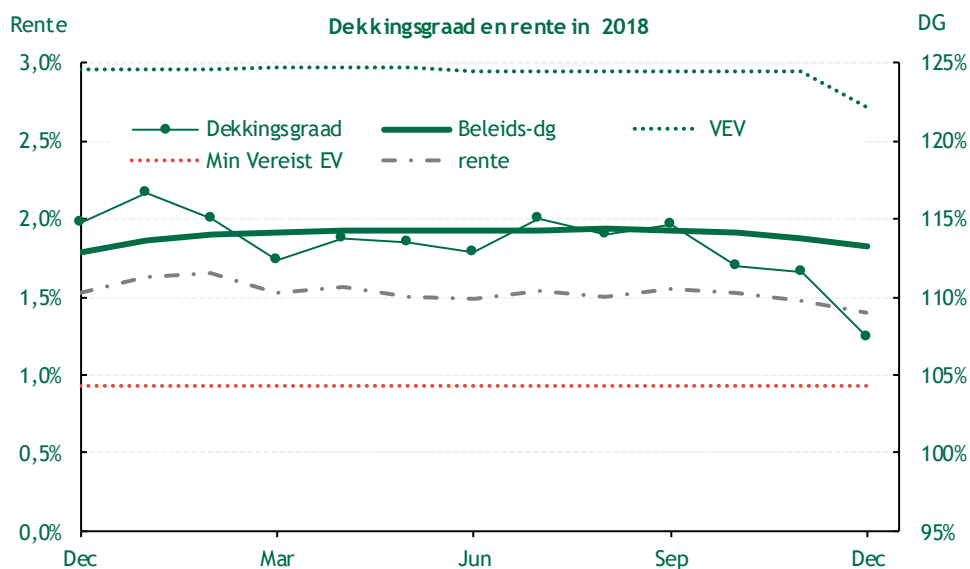
Overige kruiseffecten

Dekkingsgraad ultimo

Beleidsdekkingsgraad ultimo

	2018	2017
Dekkingsgraad primo	114,7%	106,8%
Bijdragen	-0,3%	-0,3%
Uitkeringen	0,3%	0,1%
Indexering	-0,4%	-0,4%
Rentetermijnstructuur	-4,9%	1,6%
Overrendement	-2,8%	7,3%
Overige mutaties	0,6%	-0,5%
Overige kruiseffecten	0,2%	0,1%
Dekkingsgraad ultimo	107,4%	114,7%
Beleidsdekkingsgraad ultimo	113,2%	112,9%

De ontwikkeling van de dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de (minimaal) vereiste beleidsdekkingsgraad is in de volgende figuur opgenomen.

3.3.4 Herstelplan

Omdat SPF per 1 januari 2018 een vermogenstekort (het vermogen is hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen maar lager dan het vereist eigen vermogen) heeft, diende het fonds vóór 1 april 2018 een hernieuwd herstelplan bij DNB in. In het herstelplan heeft SPF aangetoond dat SPF voldoende herstellend vermogen heeft om binnen de looptijd (tien jaar) van het herstelplan toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad, zonder dat (kortings)maatregelen hoeven te worden getroffen. DNB heeft het herstelplan goedgekeurd.

Omdat SPF eind 2018 nog steeds een vermogenstekort heeft, moet SPF in januari 2019 wederom een hernieuwd herstelplan indienen bij DNB. Ook volgens dit herstelplan zijn in 2019 geen kortingen nodig.

3.3.5 Uitvoeringskosten

SPF vindt kostenbeheersing belangrijk. De uitvoeringskosten beïnvloeden het pensioenresultaat van de deelnemers. Om deze reden streeft het fonds naar een acceptabel kostenniveau en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten. Het bestuur stelt jaarlijks een budget op en volgt de kostenrealisatie via de kwartaalverslaglegging. Daarnaast wordt bij inhuur van diensten een strikt uitbestedings- en contractbeleid nagevolgd om kosten, kwaliteit en toegevoegde waarde op een bewuste wijze af te wegen. In deze afweging streeft het fonds naar beleggingsrendementen die uitstijgen boven de resultaten van de benchmark om minimaal de kosten die het fonds voor vermogensbeheer maakt, terug te verdienen. Voor wat betreft de kosten die het fonds maakt voor de pensioenuitvoering, staat in de afweging voorop dat de kwaliteit van de uitvoering de kosten moet rechtvaardigen. Het bestuur toetst de kwaliteit van de uitvoering via de kwartaalverslaglegging, middels de resultaten van deelnemerstevredenheidsonderzoeken en de evaluatie van de dienstverleningsovereenkomst.

Indeling uitvoeringskosten

Gelet op het belang van de uitvoeringskosten wil het bestuur hier op een open en transparante manier verantwoording over afleggen. Om deze reden streeft het fonds naar een volledig naleven van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Niet alleen wordt op deze manier op een begrijpelijke wijze inzicht gegeven in alle uitvoeringskosten, maar kunnen de uitvoeringskosten van SPF worden vergeleken. Het fonds deelt de uitvoeringskosten op naar de kosten van het pensioenbeheer, kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten in lijn met de Code Pensioenfondsen.

SPF heeft de pensioenuitvoering uitbesteed aan DPS. De kosten voor pensioenbeheer zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst. De vermogensbeheeractiviteiten zijn deels uitbesteed aan DPS en deels, voor specialistische mandaten, aan externe commerciële vermogensbeheerders. De tarieven voor vermogensbeheer, zoals neergelegd bij DPS zijn verwoord in de dienstverleningsovereenkomst. De tarieven voor de externe commerciële vermogensbeheerders zijn vastgelegd in beheerovereenkomsten. Daarmee is de toewijzing van de uitvoeringskosten aan pensioen- en vermogensbeheer direct herleidbaar naar de onderliggende dienstverleningsovereenkomst met DPS, respectievelijk met de beheerovereenkomsten van de verschillende externe commerciële vermogensbeheerders.

Ten aanzien van onderlinge verrekening van kosten tussen pensioenuitvoering en vermogensbeheer is dit uitdrukkelijk niet aan de orde. De onderlinge verrekening van kosten van vermogensbeheer of pensioenbeheer is daarmee nihil. Van verdeelsleutels is daarmee geen sprake.

Onderstaand worden de uitvoeringskosten ten aanzien van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten in relatie tot de fondskarakteristieken en de kwaliteit van de dienstverlening conform de Code Pensioenfondsen beschreven.

Kosten van pensioenbeheer

De kosten van pensioenbeheer bestaan uit kosten die het fonds maakt voor alle werkzaamheden die verricht moeten worden om de aanspraken te administreren, uitkeringen te verrichten en de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden volledig te informeren. Ten opzichte van 2017 zijn de totale kosten voor pensioenbeheer over 2018 met €171K. toegenomen. Reden hiervoor is primair gelegen in de toename van de directe fondskosten. De toename van de directe fondskosten kwam voort uit inhuur van juridische ondersteuning en honoraria voor bestuurders. De kosten voor pensioenbeheer worden op aanbeveling van de PF uitgedrukt in een bedrag per deelnemer, waarbij het aantal deelnemers bestaat uit het totaal van actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Over 2018 komen de totale kosten per deelnemer voor SPF uit op €313. Dit is een toename ten opzichte van 2017 waar de uitvoeringskosten uitkwamen op €283 per deelnemer.

Pensioenbeheer	2018	2017
Pensioenadministratie	777.778	714.349
Communicatie	177.303	175.461
Bestuur en Financieel beheer	573.753	467.629
Kosten pensioenbeheer (Eur)	1.528.834	1.357.439
Actieven	3.060	3.064
Gepensioneerden	1.828	1.728
Deelnemers (aantal ultimo jaar)	4.888	4.792
Kosten per deelnemer (Eur)	313	283

De kosten per deelnemer worden berekend door de teller (de kosten pensioenbeheer) te delen door de noemer (aantallen deelnemers). De kosten pensioenbeheer (teller) zijn bovenstaand omschreven. Ten aanzien van de aantallen deelnemers (noemer) geldt dat deze over 2018 zijn afgenomen met 4 deelnemers. Het bestuur heeft de kosten pensioenbeheer via de budgetbespreking en de benchmarkstudie beoordeeld en als acceptabel aangemerkt. Daarbij is vastgesteld dat de directe fondskosten, als kostenverhogende factor over 2018, incidenteel van aard zijn geweest. Naar de toekomst is de verwachting dat de kosten zullen uitkomen op het langere termijn (lagere) jaargemiddelde.

Kosten voor vermogensbeheer

De vermogensbeheerkosten bestaan uit kosten voor fiduciair beheer, financieel risicomanagement, beleidsadvies en de uitvoering van het vermogensbeheer door DPS en anderzijds uit kosten van externe commerciële vermogensbeheerders.

Vermogensbeheer	2018	2017
Interne beheerskosten	3.947.984	3.819.855
Externe beheerskosten	6.635.724	5.000.658
Bewaarloon	168.508	139.199
Totale beheerskosten	10.752.216	8.959.712
Gemiddeld belegd vermogen intern	1.790.125.000	1.788.750.000
Gemiddeld belegd vermogen extern	787.125.000	709.375.000
Gemiddeld belegd vermogen totaal	2.577.250.000	2.498.125.000
Vermogensbeheerkosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,42%	0,36%
Transactiekosten (intern)	710.918	988.407
Transactiekosten (extern)	589.368	954.521
Totaal transactiekosten	1.300.286	1.942.928
Transactiekosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,05%	0,08%

De totale vermogensbeheerkosten kwamen in 2018 uit op €10,8 mln. In 2017 bedroegen de vermogensbeheerkosten in totaal €9,0 mln. Dit betekende een kostentoename over 2018 van €1,8 mln. Deze kostentoename was toewijsbaar aan de strategische uitbreiding van de mandaten naar meer specialistische strategieën ondergebracht bij externe vermogensbeheerders waar de tarieven relatief hoger zijn dan bij de uitvoering door DPS. De kosten van deze meer specialistische strategieën zijn relatief hoog, omdat deze beleggingen kennisintensief en bewerkelijk zijn in termen van beheer en zich deels in de opbouwfase bevinden waarbij de kosten voor de baat uit gaan. De voornoemde strategische uitbreiding komt voort uit het strategisch besluit om rendement uit andersoortige risicobronnen zoals illiquiditeit toe te voegen aan de beleggingen van het fonds. Onderstaand worden de vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie getoond.

Vermogensbeheer per beleggingscategorie	2018				2017			
	Beheerkosten		Transactiekost.		Beheerkosten		Transactiekost.	
	x €1.000	in %	x €1.000	in %	x €1.000	in %	x €1.000	in %
Aandelen	1.537	0,18%	594	0,07%	1.344	0,15%	874	0,10%
Vastgoed	938	0,38%	70	0,03%	908	0,39%	91	0,04%
Infrastructuur	1.764	2,01%	-13	-0,01%	1.336	1,90%	123	0,17%
Vastrentende waarden	3.698	0,27%	247	0,02%	2.757	0,21%	312	0,02%
Commodities	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosten overlay beleggingen	190	0,19%	402	0,41%	170	0,12%	544	0,38%
Bewaarloon	169	0,01%	-	-	139	0,01%	-	-
Overige kosten	1.307	0,05%	-	-	1.080	0,04%	-	-
Kosten fiduciair beheer	649	0,03%	-	-	726	0,03%	-	-
Advieskosten vermogensbeheer	500	0,02%	-	-	500	0,02%	-	-
Totale beheerkosten	10.752	0,42%	1.300	0,05%	8.960	0,36%	1.943	0,08%

Voor de vergelijking van de kosten van vermogensbeheer worden de kosten gedeeld door het gemiddeld belegd vermogen van SPF. De bepaling van de vermogensbeheerkosten op basis van het gemiddeld belegd vermogen is in

lijn met de aanbevelingen van de PF. De vermogensbeheerkosten zijn over 2018 ten opzichte van 2017 toegenomen van 36 naar 42 basispunten van het gemiddeld belegd vermogen.

Over 2018 is beoordeeld of de kosten passend zijn geweest. Hierbij zijn de behaalde rendementen en daarmee verbonden risico's in samenhang met de kosten besproken.

Transactiekosten

Transactiekosten zijn kosten die gemaakt moeten worden om aan- en verkopen tot stand te brengen en deze aan- en verkopen administratief af te handelen. De transactiekosten bestaan uit brokerage fees voor het verwerken van de transactie en de zogeheten spread (verschil tussen bied- en laatkoers). Bij aan- en verkoop van vastrentende waarden maken de transactiekosten deel uit van de transactieprijs. De kosten zijn verwerkt in de spread. In de spread zijn behalve de transactiekosten eveneens opslagen voor liquiditeit en andersoortige risico's verwerkt.

De transactiekosten zijn in 2018 afgenomen van €1,9 mln. naar €1,3 mln. In 2018 waren de transactiekosten lager vanwege de MiFID II wetgeving waarbij researchkosten meer transparant werden gemaakt en werden afgesplitst van de transactiekosten. De transactiekosten worden conform de aanbeveling van de PF uitgedrukt in basispunten van het gemiddeld belegd vermogen. Dit resulteerde in een kostenniveau van 5 basispunten over 2018, hetgeen een afname van de transactiekosten van 3 basispunten betekende ten opzichte van 2017.

Het bestuur heeft de vermogensbeheerkosten in de budgetbesprekingen beoordeeld en vastgesteld dat de kosten ten opzichte van vergelijkbare fondsen laag zijn. Het bestuur heeft de kosten als acceptabel beoordeeld.

Vergelijking kosten

Om de uitvoeringskosten zoals bovenstaand omschreven te kunnen vergelijken voert SPF jaarlijks een benchmarkstudie uit. Daarbij geldt dat de benchmarkstudie een vertraging kent van een jaar. Dat betekent dat in 2018 de kosten over 2017 worden beoordeeld. De benchmarkstudie wordt door een onafhankelijke adviseur uitgevoerd. Evenals in het voorgaande jaar, is door het bestuur een kostenbenchmark opgevraagd bij Lane Clark & Peacock (LCP). Reden voor de keuze voor LCP is gelegen in het feit dat de kostenbenchmark van LCP in termen van aanpak en kosten aansluit bij de behoefte van SPF. De kostenbenchmark betreft een onafhankelijke analyse over de jaren 2015 tot en met 2017 waarbij de belasting van SPF in termen van tijd en kosten acceptabel is, de cijfers over 2018 worden pas in 2019 gepubliceerd.

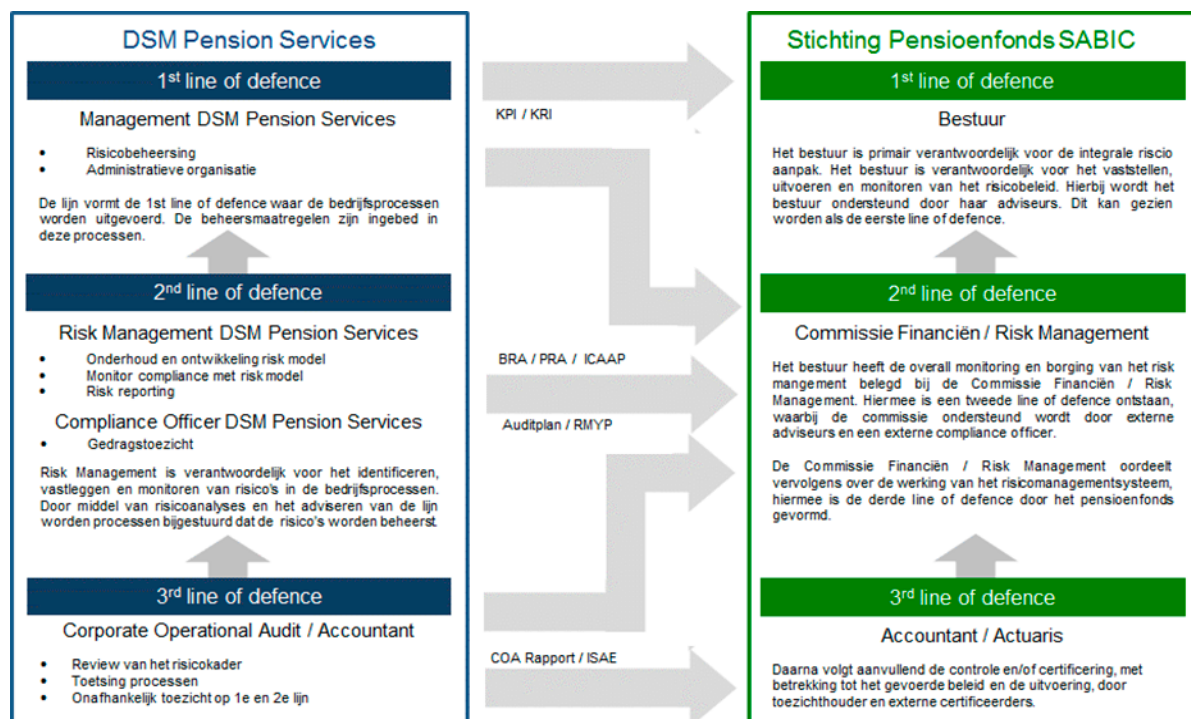
Ten aanzien van pensioenbeheer zijn de gemiddelde uitvoeringskosten van SPF over die periode met €299 gelijk aan de mediaan van de vergelijkingsgroep van pensioenfonds. De vermogensbeheerkosten uitgedrukt in basispunten van het gemiddeld belegd vermogen komen over dezelfde periode met 35 bp lager uit dan de vergelijkingsgroep die uitkomt op een niveau van 37 bp. De transactiekosten van SPF waren met 10 basispunten licht hoger dan de mediaan van de vergelijkingsgroep van 9 bp.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten op basis van de benchmarkstudie van LCP voor de periode 2015 tot 2017 beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn.

HOE WIJ DE RISICO'S BEHEERSEN

3.4 Risicomanagement

Het bestuur voert aan het risicobeheer uit op basis van een integraal risicomanagementmodel. Deze paragraaf geeft inzicht in de manier waarop het fonds dit integrale risicomanagementmodel vorm geeft. Risicomanagement kent een harde kant die bestaat uit beheersmaatregelen en de administratieve organisatie. Risicomanagement kent ook een zachte kant waar termen als integriteit en gedrag een voorname rol spelen. Gelet op het belang van de zachte kant van risicomanagement gaan we hier eerst op in.

3.4.1 Risicomanagement en integriteit

Risicomanagement bewaakt ook de integriteit binnen de bedrijfsvoering. Het bestuur voert periodiek een systematische risicoanalyse (SIRA) uit waarin integriteitsrisico's worden geïdentificeerd, beoordeeld en voorzien van passende beheersmaatregelen in lijn met de risicohouding van het fonds. Deze risicoanalyse is geïntegreerd in het integrale risicomanagementmodel van het fonds. Op basis van deze periodiek uitgevoerde risicoanalyse stelt het bestuur een integriteitsbeleid vast en evalueert deze periodiek. Deze risicoanalyse omvat ook de risico's die verband houden met werkzaamheden die zijn uitbesteed.

Aan leden van fondsorganen en aan de directie en medewerkers van DPS worden hoge eisen gesteld. Deze eisen betreffen niet alleen integriteit, maar ook ervaring, opleiding en achtergrond. Het bestuur eist dan ook van DPS dat deze beschikt over een integriteitsbeleid passend bij de visie op integriteit van SPF. Ook wijst het bestuur de eigen gedragscode aan als norm voor het ethisch handelen van alle bij het fonds betrokken personen. De gedragscode bevat gedragsregels op het gebied van belangenconflicten, handel met voorkennis, oneigenlijke beïnvloeding en de wijze waarop SPF met deze integriteitsvragen omgaat. SPF wil (de schijn van) vermenging van zakelijke en privébelangen voorkomen. Dit alles draagt bij aan de integriteit van het fonds en bestendigt het vertrouwen van betrokken organisaties, belanghebbenden en derden in het fonds. De Compliance Officer bewaakt de gedragscode. De gedragscode bevat ook regels over geheimhoudingsplicht en het voorkomen van vermenging van zakelijke en privébelangen. De gedragscode is verder toegelicht in paragraaf 3.2.10.

Aanvullend geldt dat het bestuur bij het eigen besluitvormingsproces uitdrukkelijk de afweging maakt op welke wijze voorgenomen besluitvorming de verschillende belanghebbenden raakt. Niet alleen in de zin van evenwichtige belangenbehartiging, maar ook in de zin van (allocatie van) risico's.

3.4.2 Integraal risicomanagement model

Het fonds maakt gebruik van het zogenaamde COSO-beheersingsmodel (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). Het COSO-model kijkt naar de interne en externe risico omgeving en de houding ten aanzien van risico's. Het model kent een belangrijke rol toe aan de monitoring van interne processen en procedures en de daaraan verbonden risico's.

Risicomanagement is een continu proces en is gebaseerd op een fondsbrede beheersingscyclus. Deze beheersingscyclus start met een periodieke brede strategische en operationele risicoanalyse, waarmee de risico's voor het fonds op bestuurlijk niveau worden geïdentificeerd, geanalyseerd en beoordeeld. Het fonds geeft door middel van het uitvoeren van een *Risk and Control Assessment* (RCA) invulling aan dit deel van de beheersingscyclus. Het kader van deze risicoanalyse (RCA) wordt gevormd door de strategische doelstellingen van het fonds, de risicohouding van het bestuur en de deelnemers en relevante wet- en regelgeving. Binnen de risicoanalyse wordt voor de geïdentificeerde risico's de werking van de geïmplementeerde beheersmaatregelen geëvalueerd. Het bestuur beoordeelt of de na beheersing resterende risico's acceptabel zijn. Indien nodig definieert het bestuur aanvullende beheersmaatregelen om de resterende risico's verder te reduceren.

Door middel van periodieke rapportages monitort en evalueert het bestuur vervolgens de werking van de ingerichte beheersmaatregelen. Indien de monitoring of evaluatie daartoe aanleiding geeft, start het bestuur de beheersingscyclus opnieuw. De beheersingscyclus wordt jaarlijks in zijn geheel doorlopen.

De risico's binnen de risicoanalyse worden door het bestuur geïdentificeerd en gecategoriseerd in lijn met de FIRM- en FOCUS-methode van DNB. Beide methodes worden gebruikt voor het beoordelen en beheersen van risico's bij alle type instellingen die onder het prudentieel toezicht van DNB vallen. De risicoanalyse van het fonds maakt onderscheid tussen beleggingstypische en niet-beleggingstypische risico's. Binnen elke risicocategorie kunnen risico's voorkomen die het fonds raken op het strategische niveau of op operationeel niveau. De wijze waarop een risico wordt beheerst, hangt daarmee nauw samen. De beheersingscyclus wordt systematisch en periodiek doorlopen.

Strategisch niveau

Risico's die het fonds op het strategische niveau raken, worden beheerst door het bestuur, ondersteund door externe adviseurs en de verschillende bestuurscommissies, door middel van het definiëren van specifiek beleid gericht op het betreffende risico. Wijzigingen in de strategische risico-omgeving kunnen daarom aanleiding zijn om over te gaan tot bijstelling van het gevoerde beleid.

Operationeel niveau

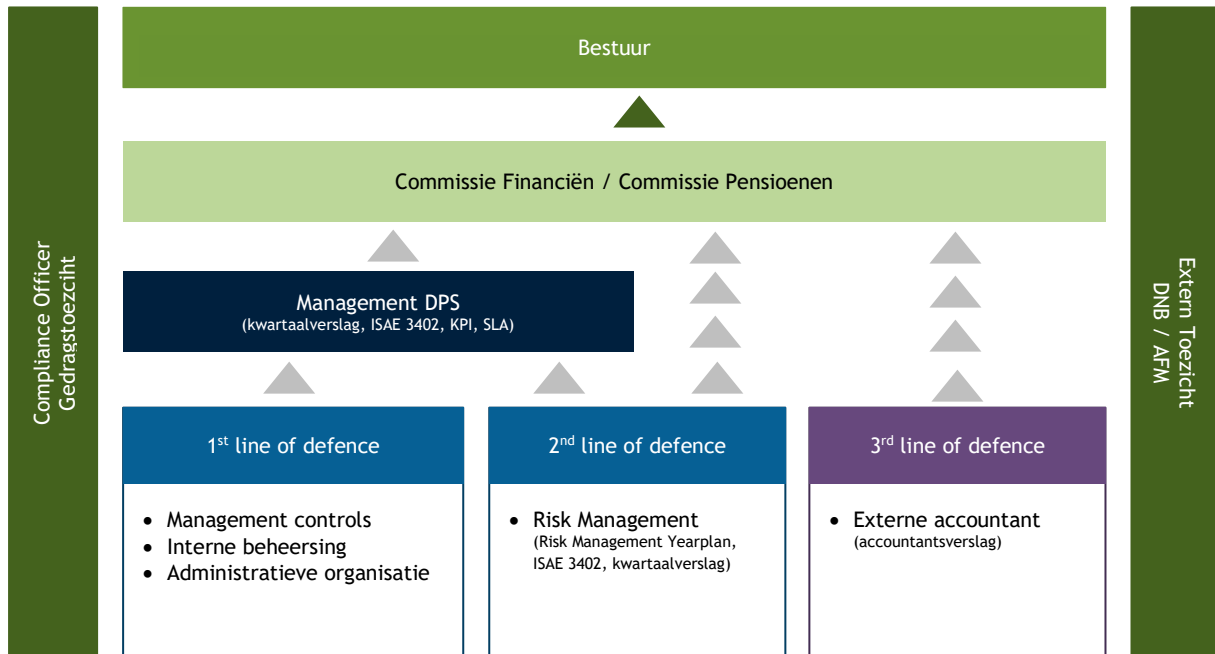
Risico's die het fonds op operationeel niveau raken, worden beheerst door middel van het opstellen van procedures die door het bestuur worden bewaakt op effectiviteit. Op operationeel niveau is risicomanagement door het fonds opgezet middels de volgende structuur:

- Commissie Financiën: de Commissie Financiën bereidt een risicomanagement jaarplan (RCA) op fondsniveau voor. Dit jaarplan bevat onder meer de vervolgacties die resulteren uit de strategische risicoanalyse (RCA) en de integriteitsrisicoanalyse (SIRA). Nadat het bestuur het jaarplan vaststelt, controleert en rapporteert de Commissie Financiën of de in het jaarplan opgenomen acties tijdig en volledig uitgevoerd worden.

- Externe audit: in het kader van de controle van de jaarrekening voert de accountant jaarlijks een audit uit op de administratieve organisatie en interne controle van DPS. DPS heeft over 2018 een ISAE 3402 type II verklaring over de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing ontvangen waarin geen opmerkingen van materiële aard staan. SPF voert jaarlijks een evaluatie uit op deze rapportage waarbij onder meer beoordeeld wordt of de scope van de rapportage voldoende aansluit bij het fonds en eventuele bevindingen worden getoetst.
- Interne audit van de uitvoeringsorganisatie DPS: DPS valt als dochteronderneming van Koninklijke DSM N.V. binnen het rapportage en het (interne) audit circuit van Koninklijke DSM N.V. Binnen dit kader toetst DSM Corporate Audit (COA) de administratieve organisatie en interne beheersing en de werking van de risicomanagementcyclus. De bevindingen worden op hoofdlijnen gedeeld met SPF.
- GIPS-verificatie: de berekening en rapportage van de behaalde beleggingsresultaten wordt jaarlijks getoetst door de externe accountant op basis van wereldwijd geaccepteerde normen voor performance berekening.
- Periodieke rapportages: elk kwartaal wordt het bestuur uitvoerig geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de belangrijkste strategische en operationele risico's. Hiermee houdt het bestuur zicht op zowel de voortgang ten aanzien van de realisatie van de doelstellingen als op de operationele uitvoering door DPS. Tevens ontvangt het bestuur een beknopte maandrapportage.
- RvT: de Raad van Toezicht van het fonds houdt onder meer toezicht op de effectiviteit van het risicobeheer van het bestuur.
- DNB: uitingen volgend op door DNB uitgevoerde thema onderzoeken, zijn voor het fonds aanleiding de eigen bedrijfsvoering af te zetten tegen de door DNB gepresenteerde '*best practices*'. Dit geeft het fonds handvatten om de kwaliteit van het beheersingssysteem objectief te 'benchmarken'. Waar nodig scherpt het bestuur de inrichting van het beheersingssysteem verder aan.
- Risk Manager: Bij de uitvoeringsorganisatie DPS is een onafhankelijke Risk Manager aangesteld met een separate rapportagelijijn naar de Algemeen Directeur van DPS en de Commissie Financiën van SPF.

Inbedding risicomanagement

Onderstaand is de inbedding van het risicomanagement op strategisch en operationeel niveau samengevat weergegeven. Hierbij geldt dat het Management van DPS verantwoordelijk is voor de beheersing van de risico's binnen de omgeving van DPS. Hierover legt DPS verantwoording af aan het bestuur via de KPI rapportages en de account management gesprekken met het Dagelijks Bestuur.

Risicohouding

Het bestuur stelt de risicohouding van het fonds vast. Deze risicohouding concretiseert de houding van het bestuur ten aanzien van de risico's waaraan het fonds is blootgesteld. Bij het vaststellen van de risicohouding heeft het bestuur rekening gehouden met de resultaten van het onderzoek naar risicobereidheid dat onder de deelnemers en pensioengerechtigden is uitgevoerd. De toetsing van de risicohouding bestaat uit een korte termijn toets en een lange termijn toets.

- De korte termijn toets is door het bestuur ingevuld via een bandbreedte om het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Het VEV mag bewegen tussen 20% en 28%.
- De lange termijn toets is vertaald naar toegestane grenswaarden voor het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets. Het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets geeft inzicht in de mate waarin het beleid van het fonds de koopkracht naar verwachting over een bepaalde periode op peil houdt. Het pensioenresultaat uit de haalbaarheidstoets moet, vanuit de actuele dekkingsgraad bezien en in het mediaan scenario, over een periode van 60 jaar minimaal 95% bedragen. De spreiding tussen het verwacht pensioenresultaat en het slecht-weer pensioenresultaat mag vanuit de actuele dekkingsgraad bezien maximaal 38% bedragen. Als deze analyse wordt gestart vanuit de vereiste dekkingsgraad, moet het pensioenresultaat, in het mediaan scenario over een periode van 60 jaar, minimaal 100% bedragen.

Het bestuur heeft de beleggingstypische risico's op basis van financiële impact in het licht van deze risicohouding beoordeeld. De niet-beleggingstypische risico's worden beoordeeld op basis van de verwachte financiële impact (dekkingsgraad), de mogelijke gevolgen voor de reputatie en de mogelijke operationeel versturende werking (continuïteit). In 2018 gaf het bestuur aanzet om een kader af te leiden ter bepaling van een risicohouding voor de niet-beleggingstypische risico's. Vanuit de gedachte dat een vooraf bepaalde en doordachte risicohouding kan

leiden tot betere risico-gebaseerde besluitvorming en verantwoording achteraf introduceerde het bestuur een kader en als pilot vertaald naar de integriteitsrisico's die als onderdeel van de jaarlijkse risicobeoordeling zijn beoordeeld. In 2019 wordt dit kader verder uitgerold naar andere niet-beleggingstypische risico's.

3.4.3 Risicoanalyse

De door het bestuur als meest voorname risico aangemerkte risico's worden in deze paragraaf in meer detail behandeld. Daarbij wordt uitgegaan van de door het bestuur uitgevoerde risicoanalyse. Per risico wordt een definitie gegeven en wordt een nadere toelichting gegeven op de beheersmaatregelen die zijn genomen om het risico te beheersen.

De risico's zijn binnen de risicoanalyse op een integrale manier beoordeeld door het bestuur. De verschillende risico's worden binnen deze risicoanalyse in onderlinge samenhang bekeken. Daarbij worden de risico's op bruto basis (voor beheersmaatregelen) en netto basis (na implementatie van beheersmaatregelen) beoordeeld. Vanuit de risicoanalyse is de onderstaande beoordeling afgeleid.

		Bruto waarschijnlijkheid		
		Laag	Medium	Hoog
Bruto Impact	Hoog		- Inflatierisico - Wet- en regelgeving - Omgevingsrisico - Crisisrisico - Sponsorrisico	- Renterisico - Marktrisico
	Medium	- Financiële verslaggeving - Integriteitsrisico	- Uitbestedingsrisico - Bestuurlijke capaciteit	IT-risico (cyber)
	Laag			

		Netto waarschijnlijkheid		
		Laag	Medium	Hoog
Netto impact	Hoog		- Crisisrisico - Sponsorrisico	Renterisico
	Medium	- Uitbestedingsrisico - Integriteitsrisico	- Inflatierisico - Wet- en regelgeving - Omgevingsrisico - IT-risico (cyber)	Marktrisico
	Laag	Financiële verslaggeving	Bestuurlijke capaciteit	

Voor de beschrijving van de impact van enkele van deze risico's wordt, waar relevant, aangesloten bij de berekening van het VEV, zoals opgenomen in paragraaf 4.6.4.

Strategische risico omgeving

1. Crisisrisico

Een crisis kenmerkt zich door een grote mate van onzekerheid en een hoge mate van instabiliteit en volatiliteit in de financiële markten. Aanvullend kenmerkt een crisis zich veelal doordat algemeen geaccepteerde risicopremies en onderlinge verhoudingen tussen beleggingscategorieën (tijdelijk) niet meer opgaan. In een crisisscenario zijn de door het bestuur vastgestelde lange termijn ALM parameters (aannames) waar het strategisch beleid op is gebaseerd niet meer realistisch.

Beheersmaatregelen

Het fonds hanteert voor het beleggingsbeleid een weloverwogen risico versus rendementspositionering gebaseerd op een uitgebreid IBM-proces. Het beleggingsbeleid is getoetst onder verschillende scenario's waaronder een aantal crisissomstandigheden. Daarnaast geldt dat het fonds duidelijke risicokaders en limieten afleidt waaronder restricties ten aanzien van de omvang van de blootstelling naar specifieke markten door het stellen van allocatiegrenzen. Verder hanteert het fonds binnen markten een gedegen spreiding naar regio's, landen en sectoren om de impact van een crisis binnen een specifiek land, sector of beleggingscategorie op te vangen.

Aanvullend heeft het fonds een aantal triggers gedefinieerd, waar bij het raken daarvan direct afstemming plaatsvindt over de te nemen risico mitigerende acties.

Impact

De impact op de financiële positie van het fonds als gevolg van een financiële crisis in algemene zin is moeilijk in te schatten, omdat deze impact afhankelijk is van de aard en de diepgang van de crisis. Het bestuur vertaalt het crisisrisico in algemene zin naar verschillende scenario's waaronder een aantal crisismomstandigheden en deze verder geanalyseerd door het in kaart brengen van de gevoeligheid van de beleggingsportefeuille en de balanspositie naar deze verschillende economische scenario's.

2. Renterisico

De rentegevoeligheid van de nominale pensioenverplichtingen wijkt af van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Deze mismatch in de balans heeft bij een rentewijziging impact op de dekkingsgraad van het fonds.

Beheersmaatregelen

Het fonds dekt het renterisico strategisch af via een dynamische rentestafel. De mate van afdekking van het renterisico is via de dynamische stafel gekoppeld aan de actuele rentestand. De afdekking wordt vormgegeven door middel van staatsobligaties, kredietobligaties, hypotheek en derivaten binnen de matchingportefeuille. Aanvullend leidt het fonds voor de renteafdekking restricties af ten aanzien van het toegestane curverisico. Het fonds definieert in het kader van het IBM proces ten aanzien van de rente een trigger. Bij het raken van deze trigger beoordeelt het bestuur of de doelstelling van het pensioenfonds nog kan worden behaald binnen de vastgestelde risicoruimte en/of aanpassing van het strategische beleid noodzakelijk is.

Impact

Voor de berekening van de verwachte impact wordt aangesloten bij de berekening van het renterisico (S1) binnen het VEV. Uitgaande van de financiële situatie ultimo 2018 leiden de door DNB voorgeschreven schokken bij gelijkblijvende overige marktfactoren tot een daling van de dekkingsgraad van 7,3%.

3. Marktrisico

Om het ambitieniveau van de toeslagverlening waar te maken, moet het fonds voldoende rendement behalen. Daarom belegt SPF in beleggingscategoriën zoals aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen, waaronder infrastructuur. Deze beleggingen brengen marktrisico met zich mee doordat de waardeontwikkeling van zakelijke waarden gevoelig is voor bewegingen op de financiële markten waar de betreffende beleggingen worden verhandeld. Marktrisico omvat niet alleen het koersrisico van aandelen, maar ook koersrisico's van vastgoed, beleggingen in niet-beursgenoteerde fondsen, grondstoffen en derivaten waarvan de onderliggende waarde gevoelig is voor de koersontwikkeling van de wereldwijde financiële markten.

Beheersmaatregelen

Het marktrisico wordt strategisch niet afgedekt. Het fonds gaat ervan uit dat marktrisico op de langere termijn waarde toevoegt. Het marktrisico wordt daarmee bewust genomen. De omvang van de blootstelling naar specifieke markten wordt beperkt door het stellen van allocatiegrenzen. Daarnaast hanteert het fonds binnen markten gedegen spreiding naar regio's, landen en sectoren. Het fonds definieert in het kader van het IBM proces ten aanzien van het cumulatieve rendement van de rendementsportefeuille een trigger. Bij het raken van deze trigger beoordeelt het bestuur of de doelstelling van het pensioenfonds nog kan worden behaald binnen de vastgestelde risicoruimte en/of aanpassing van het strategische beleid noodzakelijk is.

Impact

Voor de berekening van de verwachte impact van het marktrisico wordt aangesloten bij de berekening van het aandelen en vastgoed risico (S2) binnen het VEV. Uitgaande van de financiële situatie ultimo 2018 leiden de door DNB voorgeschreven schokken bij gelijkblijvende overige marktfactoren tot een daling van de dekkingsgraad van 16,0%.

< - - Waardeverandering rendementsportfolio in % - - >

	-30%	-20%	-10%	0%	10%	20%	30%
1,5%	108,8%	117,0%	125,1%	133,3%	141,5%	149,6%	157,8%
1,0%	100,9%	108,2%	115,6%	122,9%	130,2%	137,5%	144,8%
0,5%	94,5%	101,2%	107,8%	114,4%	121,0%	127,7%	134,3%
0,0%	89,2%	95,3%	101,3%	107,4%	113,5%	119,5%	125,6%
-0,5%	84,8%	90,4%	95,9%	101,5%	107,1%	112,7%	118,2%
-1,0%	81,0%	86,2%	91,3%	96,5%	101,7%	106,8%	112,0%
-1,5%	77,7%	82,5%	87,4%	92,2%	97,0%	101,8%	106,6%

< - - Rentebeveging in % - - >

Het bestuur beoordeelt het risico van de beleggingen in samenhang. Om deze samenhang inzichtelijk te maken is bovenstaand een tabel ingevoegd. In de tabel wordt de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor zowel het aandelenrisico (langs de horizontale as boven de tabel) als het renterisico (langs de verticale as) ultimo 2018 weergegeven. Zo laat de tabel ceteris paribus zien dat bij een waardedaling van de rendementsportefeuille van 10%, de dekkingsgraad daalt met 6,1% van een niveau van 107,4% naar 101,3%. Indien de rendementsportefeuille een waardestijging heeft van 10%, dan stijgt de dekkingsgraad met 6,1% van 107,4% naar 113,5%

4. Inflatierisico

Het fonds is blootgesteld aan een inflatierisico als het in onvoldoende mate in staat is om (toenemende) verplichtingen als gevolg van (een verwachte aanpassing aan) inflatie te financieren. Het beleid van het fonds voorziet, zolang de financiële positie van het fonds dit toelaat, in de mogelijkheid tot het verlenen van toeslagen ter compensatie van inflatie.

Beheersmaatregelen

Momenteel is de inflatie laag en het fonds verwacht dat deze lage inflatie voorlopig aanhoudt. Het fonds verwacht dat de inflatie langzaam oploopt richting de ECB streefinflatie van 2%. Het fonds heeft een aantal beheersmaatregelen die de impact van een stijgende inflatie beperken. Zo kent de beleggingsportefeuille een allocatie naar inflatie gevoelige producten zoals onder andere aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed en inflation-linked bonds. Het fonds definieert in het kader van het IBM proces ten aanzien van de inflatie een trigger. Bij het raken van deze trigger beoordeelt het bestuur of de doelstelling van het pensioenfonds nog kan worden behaald binnen de vastgestelde risicoruimte en/of aanpassing van het strategische beleid noodzakelijk is.

Impact

Het inflatierisico heeft geen directe impact op de dekkingsgraad van het fonds. Een hoge inflatie zet druk op de reële ambitie van het fonds en daarmee op de reputatie van het fonds.

5. Bestuurlijke capaciteit (gedrag, cultuur & governance risico's)

Het bestuur en de overige fondsorganen dienen in termen van bezetting ten minste te beschikken over een minimale capaciteit. Daarnaast zijn de beschikbaarheid over voldoende tijd voor het naar behoren kunnen uitvoeren van de taken en verantwoordelijkheden en het beschikken over een bepaald kennisniveau en specifieke competenties, vereisten voor het goed kunnen functioneren van het bestuur en de overige fondsorganen. Hierbij gaat het uiteindelijk niet alleen om deskundigheid maar ook om de bestuurlijke competenties en de wijze waarop het bestuur werkt. Het risico dat een tekort ontstaat op een van deze criteria wordt aangeduid als het risico op bestuurlijke capaciteit.

Beheersmaatregelen

De werkgever van een bestuurslid faciliteert tijd voor het uitvoeren van de bestuurlijke taken. Opvolging binnen bestuur en de overige fondsorganen wordt voorbereid door middel van opvolgingsbeleid. Ter borging van het kennisniveau zijn voor alle posities binnen het bestuur en de overige fondsorganen profielen opgesteld. Tevens heeft het bestuur twee externe bestuursleden en met ingang van 1 januari 2019 een onafhankelijke voorzitter die geen bestuurslid is. Het fonds voorziet tenslotte de zittende bestuursleden en leden van de overige fondsorganen van een ontwikkel- en opleidingsplan om het kennisniveau op peil te houden en het heeft een jaarlijkse evaluatieronde.

Impact

Het risico van bestuurlijke capaciteit is door het bestuur beoordeeld als een risico dat operationeel gezien verstorend werkt. In geval een onvoldoende bezetting resteert, kunnen bepaalde besluiten niet rechtsgeldig worden genomen. Daarnaast betekent een te beperkte bezetting dat de belasting van het zittende bestuur wordt verhoogd. Evenzo geldt dat als de kennis en kunde van het bestuur als collectief onder druk staat, het risico bestaat dat besluiten worden genomen die mogelijk van mindere kwaliteit zijn. Ten slotte kan dit risico de reputatie van het fonds schaden als blijkt dat de deelnemers worden geconfronteerd met mogelijk negatieve financiële gevolgen door capaciteit- of kennistekort van het bestuur of overige fondsorganen.

Operationele risico's

Het operationele risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet-afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt gemitigeerd door de dienstverleningsovereenkomst, de SLA, de met de uitvoeringsorganisatie afgesproken KPI's alsmede het ISAE 3402 en de GIPS verificatie dat het pensioenfonds van de uitvoerder ontvangt. Operationele risico's zetten druk op de effectiviteit en efficiëntie van de operationele activiteiten en hebben daarmee vooral betrekking op de processen en daardoor op de realisatie van een beheerste bedrijfsvoering.

6. Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit/kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden, dan wel voor deze derden beschikbaar gestelde apparatuur en het ter beschikking gesteld personeel wordt geschaad. Het pensioenfonds besteedt de uitvoering van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer uit aan DPS. DPS maakt gebruik van derden, onderuitbestedingspartners, die moeten voldoen aan de uitbestedingscriteria van SPF.

Beheersmaatregelen

Dit risico wordt gemitigeerd door het opstellen van SLA's tussen het pensioenfonds en de uitbestedingsorganisatie, reviews en on-site visits bij onderuitbesteding (met name op het gebied van vermogensbeheer) en beoordelingen op assurance- en risicorapportages vanuit de uitbestedingsorganisaties.

Impact

De impact op het fonds heeft met name betrekking op de beheerste en integere bedrijfsvoering.

7. IT-risico

Het IT-risico wordt omschreven als het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door Informatie Technologie. SPF ziet in het bijzonder de IT (uit)bestedingsrisico's, maar ook de dreigingen op het gebied van Cybercrime als voornaamste IT-risico's.

Beheersmaatregelen

De IT-omgeving waar het fonds gebruik van maakt, is goed beveiligd tegen penetratie van buitenaf. Firewalls, wachtwoordbeveiligingen, maar ook andere logische en fysieke toegangsbeveiligingen tot bijvoorbeeld serverruimtes zijn voorbeelden van maatregelen die zijn genomen om een cyberaanval af te kunnen wenden. Er worden regelmatig 'ethische hackers' ingezet om de eigen systemen te hacken middels de periodieke uitvoering van penetratietesten om zo zwakke plekken in de gebruikte systemen te identificeren. Daarnaast worden DPS medewerkers getraind om kwetsbaarheden te identificeren en adequaat te handelen zoals onder meer bij pogingen tot phishing.

SPF beheerst deze IT-risico's middels zijn uitbestedingsbeleid. Dit risico wordt o.a. beheerst door het opstellen van SLA's tussen het pensioenfonds en de uitbestedingsorganisaties. Reviews en on-site visits bij de uitbestedingsorganisatie en het beoordelen van assurance- en risicorapportages vanuit de uitbestedingsorganisaties. Zo bezit DPS een ISAE 3402 type II verklaring waarin de effectiviteit en werking van diverse essentiële IT door een externe accountant beoordeeld zijn.

Impact

Er is sprake van adequate procedures en maatregelen ter beheersing van het IT-cybercrime risico en een integere en beheerste bedrijfsvoering bij DPS als uitvoerder en zijn (onder)uitbestedingsrelaties op het gebied van Informatie Beveiliging. Echter, hoe goed de beveiligingsnormen ook zijn, incidenten zijn niet volledig uit te sluiten. Cybercriminelen maken gebruik van zwakke plekken in besturingssystemen of de menselijke factor om binnen te dringen. Een succesvolle aanval heeft voornamelijk impact op de continuïteit van de bedrijfsvoering.

8. Integriteitsrisico

Het is voor het fonds van belang dat deelnemers vertrouwen hebben in het goed functioneren van het bestuur. Dit vertrouwen blijft alleen bestaan indien het functioneren van het fonds en het bestuur getuigt van professionaliteit, zorgvuldigheid en integriteit. Integriteit raakt niet alleen het fonds en zijn bestuurders, maar ook alle uitbestedingsrelaties (waaronder de uitvoeringsorganisatie) van het fonds. Het integriteitsrisico wordt daarom omschreven als het risico dat de integriteit van het fonds en/of haar uitbestedingsrelaties wordt beïnvloed. Dit als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, bestuurders en andere verbonden personen, medewerkers dan wel van de leiding van de uitbestedingsrelaties c.q. uitvoerder in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen.

Beheersmaatregelen

Het bestuur voert periodiek een systematische risicoanalyse (SIRA) uit waarin integriteitsrisico's worden geïdentificeerd, beoordeeld en voorzien van passende beheersmaatregelen in lijn met de risicohouding van het fonds. Deze risicoanalyse is geïntegreerd in het integrale risicomanagementmodel van het fonds, de Risk en Control Assessment (RCA). In 2018 beoordeelde het fonds de integriteitsrisico's opnieuw. De resultaten van deze beoordeling gaven geen directe aanleiding tot bijstelling van het bestaande integriteitsbeleid. Het bestuur is van mening dat de integriteitsrisico's door middel van het gevoerde beleid en voornoemde acties worden teruggebracht tot een acceptabel niveau, passend binnen de risicohouding van het fonds.

Impact

Een beïnvloeding van de integriteit van het fonds ondermijnt het vertrouwen in het fonds en de daaruit volgende negatieve beeldvorming heeft een moeilijk herstelbare reputatieschade tot gevolg. Ondanks dat de integriteitsrisico's een beheerst totaalbeeld laten zien, blijft het van belang om scherp te zijn op de beheersing van de integriteitsrisico's. Witwaspraktijken, terrorismefinanciering of overtredingen van de Sanctiewet verdienen aanhoudende aandacht om een onbedoelde facilitering van deze ongewenste activiteiten te voorkomen.

9. Wet- en regelgeving

De grote hoeveelheid (veranderende) wet- en regelgeving waar een pensioenfonds door wordt geraakt maakt het steeds complexer om naleving op alle vlakken te bewaken en zeker te stellen. De wet- en regelgeving schetst daarbij steeds vaker alleen de globale kaders, specifieke invulling wordt overgelaten aan de lagere regelgeving of laat een verdere vertaling en interpretatie over aan de pensioensector zelf. Dit kan leiden tot onbedoelde effecten van regelgeving, zoals bijvoorbeeld tegenstrijdigheden in interpretaties of uitwerkingen.

Beheersmaatregelen

Het bestuur maakt ten aanzien van wettelijke ontwikkelingen gebruik van de externe expertise van DPS. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van de afspraken in de uitvoeringsovereenkomsten met de uitvoeringsorganisatie over de inrichting en naleving van wet- en regelgeving. Daarnaast maken het fonds en DPS gebruik van externe deskundigen wanneer ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving een bepaalde mate van specifieke kennis vereisen die niet intern geborgd is.

Impact

De exacte impact van dit risico is afhankelijk van de wijziging die zich in de wetgeving voordoet. Manifestatie van het wettelijke risico kan zowel operationeel verstorend werken als de reputatie van het fonds schaden. Impact op de financiële positie van het fonds is denkbaar, waarbij de omvang daarvan sterk afhankelijk is van de aard van wetswijziging. Ook onderkent het bestuur de mogelijke financiële impact voor de deelnemer, bijvoorbeeld als gevolg van een verdere versoering van het fiscale kader.

10. Omgevingsrisico: maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de Pensioensector

SPF kan geraakt worden door ontwikkelingen in de risico omgeving die buiten de directe invloedssfeer van het fonds liggen. SPF hecht in de beleidskeuzes aan maatschappelijke normen en waarden en wil transparant, helder en begrijpelijk zijn in de communicatie met belanghebbenden. Maatschappelijke ontwikkelingen in de risico omgeving van SPF door veranderende sentimenten of maatschappelijke beeldvorming kunnen leiden tot een ongewenste of onverwachte blootstelling aan de omgeving. Zo staat het Nederlands pensioenstelsel internationaal hoog aangeschreven, maar staat ook onder druk. Zo is o.a. een sterk veranderende arbeidsmarkt en het dalende draagvlak voor collectiviteit, de katalysator in het maatschappelijk en politiek debat waarin vraagtekens worden gesteld bij de vraag of het huidige pensioenproduct nog wel aantrekkelijk genoeg is.

Beheersmaatregelen

Via de uitvoeringsorganisatie houdt het fonds de maatschappelijke en sectorspecifieke ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Zo monitort het fonds de thema's toezicht van DNB en neemt naar aanleiding hiervan de noodzakelijke vervolgstappen. Ook wordt de externe oriëntatie o.a. middels aansluiting bij de pensioenfederatie vormgegeven.

Impact

Een beweging naar een nieuw pensioenstelsel met andere pensioenregelingen betekent een ingrijpende verandering op nagenoeg alle aspecten van het fonds. Te denken valt aan de verzekeringstechnische risico's, maar ook governance, operationele en IT-aspecten.

11. Sponsor risico

Het sponsor risico is het risico dat SABIC als sponsorende onderneming de overeenkomst met het fonds opzegt en/of niet over voldoende financiële middelen beschikt om aan de financieringsverplichtingen richting het fonds te (blijven) voldoen.

Beheersmaatregelen

Het bestuur onderhoudt goede banden met de sociale partners waaronder de werkgevers. Er vindt periodiek overleg plaats met alle partijen, in beginsel viermaal per jaar. Ten aanzien van het financiële risico staan de verschillende werkgevers over en weer garant voor elkaars verplichtingen aan het fonds. Bovendien is SABIC een financieel draagkrachtige onderneming en leidend in de mondiale petrochemische sector. Het bestuur is van mening dat met het waarmaken van de ambitie van het fonds en het goed en integer besturen van het fonds, de sponsor geen aanleiding heeft tot het opzeggen van, of niet nakomen van, haar verplichtingen onder de uitvoeringsovereenkomst met het fonds.

Impact

De financiële impact van het niet kunnen voldoen aan de verplichtingen door de sponsor wordt als niet materieel beschouwd. Bij het uitblijven van bijdragebetalingen stopt immers per direct de pensioenopbouw. Het sponsor risico heeft naar verwachting van het bestuur meer impact op de operationele bedrijfsvoering en de mogelijkheden om de ambitie waar te maken. Daarnaast brengt dit risico schade toe aan de reputatie van het fonds.

Financiën en financiële wetgeving

Dit betreft risico's en onzekerheden met betrekking tot de financiële positie van SPF, zoals koersrisico's, liquiditeitsrisico's, valutarisico's, renterisico's en onzekerheden in de mogelijkheden om financiering aan te trekken. Deze risico's zijn hiervoor benoemd.

12. Financiële verslaglegging

Hieronder vallen risico's en onzekerheden die van invloed zijn op de betrouwbaarheid en tijdigheid van de interne en externe financiële verslaggeving. Dit betreft onder andere onzekerheden bij complexe toerekeningen, de mate van subjectiviteit bij waarderingsvraagstukken en risico's ten aanzien van de inrichting van de financiële verslaggevingssystemen.

Beheersmaatregelen

Dit risico wordt beheerst door de beheersmaatregelen die door DPS zijn ingericht waaronder controles op invoer en verwerking van gegevens, specifieke procedures en processen die gelden ten aanzien van aanpassingen in verslaglegging en het samenstellen daarvan. Additioneel is een vier-ogen principe ingericht voor de belangrijkste financiële rapportages die de externe accountant van DPS binnen de ISAE 3402 controlewerkzaamheden toetst.

Het fonds zelf beoordeelt de verslaglegging op plausibiliteit via besprekingen in de Commissie Financiën en het bestuur waarbij externe deskundigen de verslaglegging additioneel beoordeelt. Het fonds stelt een jaarwerkcoördinator aan die de voortgang en aansturing van verschillende partijen coördineert. Aanvullend geldt dat de externe accountant en actuaris van SPF de jaarverslagen controleert.

Impact

Onjuiste of onvolledige verslaggeving kan leiden tot niet passende besluitvorming door het bestuur en mogelijk zelfs tot aanwijzingen of boetes door de toezichthouder waarbij reputatieschade voor het fonds niet is uit te sluiten.

3.5.4 Risicomaterialisatie in het jaar

Gedurende het jaar hebben zich geen risico materialisaties voorgedaan ten aanzien van de door het fonds in kaart gebrachte risico's. Evenmin hebben zich risico's gerealiseerd die niet op voorhand door het fonds waren ingeschaald. Uiteraard gold dat de laagblijvende rente een aandachtspunt binnen het beleid van het fonds bleef. Echter, de lagere aanhoudende rentestand is door het fonds als risico erkend en de beheersmaatregelen als afdoende beoordeeld over 2018. Ten aanzien van wet- en regelgeving heeft zich gedurende het jaar vergrote druk voorgedaan op het fonds. Zo legden de inwerkingtreding van de AVG en de voorbereidingen op de inwerkingtreding van IORP II een verhoogde druk op de beschikbare bestuurlijke capaciteit en de governancestructuur van het fonds. Ook dit betrof een materialisatie van een eerder onderkend risico. Het bestuur verhoogde daarnaast de aandacht voor de ontwikkelingen rondom de Brexit, het verandervermogen bij fonds en uitvoerder als gevolg van wijzigingen in het pensioenstelsel en beheersing van Cyberrisico's en Informatiebeveiliging.

3.5.5 Verbeteringen in het integraal risicomanagement model

Met de continue ontwikkelingen in pensioenland en binnen pensioenfondsen dienen zich ook doorlopend nieuwe risico's aan waar het fonds mee te maken krijgt. Daarnaast kunnen bestaande risico's zich door de jaren heen anders gaan manifesteren, waardoor een aanpassing van het risicomanagement aan de orde kan zijn.

Het fonds stelt zich ten doel om de risicohouding, die nu vooral toegespitst is op financiële risico's, ook op niet-financiële risico's nader vorm te geven. Dit kader is afgeleid en als pilot vertaald naar de integriteitsrisico's die als onderdeel van de jaarlijkse risicomanagement cyclus zijn beoordeeld. In 2019 wordt dit kader verder uitgerold naar andere categorieën niet-financiële risico's. De geïdentificeerde risico's worden na analyse door het bestuur beoordeeld op waarschijnlijkheid en impact waarbij een vooraf gedefinieerde risicoschaal wordt aangehouden. Daarnaast is in 2018 de gehanteerde risicoschaal door het bestuur geëvalueerd en is een verbeterde risicokaart vastgesteld. Aanvullend is de ambitie uitgesproken om de IT-omgeving van het fonds middels een aantal themasessies te adresseren en de inzichten van het bestuur te verstevigen. Doelstelling daarbij is te komen tot een hernieuwde oordeelsvorming van de beheersing van de IT-risico's. In 2018 vonden een aantal themasessies plaats waarin diverse IT-thema's zijn behandeld. In 2019 vindt afronding plaats.

3.5.6 In Control beschrijving

Het bestuur heeft een risicobeheersing- en controlesysteem ingevoerd om te waarborgen dat de realisatie van strategische, operationele en financiële doelstellingen en de fondsambitie wordt bewaakt, de verslaggeving betrouwbaar is en dat de wet- en regelgeving wordt nageleefd. Ook gedurende 2018 is de werking van de risicobeheersing- en controlesystemen door het bestuur bewaakt.

Het controlesysteem omvat diverse controlerapportages, welke DPS periodiek aan het bestuur oplevert. Op kwartaalbasis rapporteert DPS over de kwaliteit van de dienstverlening op basis van KPI's zoals vastgelegd in de SLA. Daarnaast ontvangt het bestuur maandelijks financiële rapportages en daarmee samenhangende risicoanalyses die inzage geven in de financiële ontwikkeling van het fonds. Ten slotte wordt de dekkingsgraad wekelijks aan het bestuur gerapporteerd. Ten aanzien van integriteitsrisico's wordt jaarlijks aan het bestuur een rapportage verstrekt vanuit de Compliance Officer, aangaande het voldoen aan de gedragscode en de hiermee verbonden activiteiten.

Een gedeelte van het vermogensbeheer wordt niet uitgevoerd door DPS, maar door externe vermogensbeheerders. Het gaat hier om producten en markten, die niet passen binnen de bedrijfsvoering van DPS. In deze gevallen selecteert DPS de externe beheerder volgens een door het fonds geaccordeerde procedure. Overeenkomstig deze procedure monitort DPS de vermogensbeheerders op performance, beleggingsproces, continuïteit, service en het naleven van de contractueel gestelde richtlijnen. Overigens doet DPS dit ook voor de door haarzelf beheerde mandaten. Daarnaast beoordeelt DPS de controlerapportages, zoals opgesteld door de externe accountant van de

betreffende externe beheerders inzake de operationele activiteiten van de externe beheerders. DPS communiceert de resultaten van de voornoemde controle-activiteiten via het kwartaalverslag en separate rapportages aan de Commissie Financiën c.q. het bestuur.

De rapportage- en informatiestromen zijn erop gericht het bestuur in staat te stellen de werking van de interne beheersing gedurende het jaar vast te stellen en waar nodig bestuurlijk in te grijpen. Het bestuur is uitdrukkelijk van mening dat het fonds hiermee voldoende in control is en dat het fonds hiermee voldoet aan de eisen die DNB stelt vanuit de toezichhoudende taak op de besturing van pensioenfondsen.

HOE WIJ HET GELD BELEGD HEBBEN

3.5 Vermogensbeheer

3.5.1 Macro-economische ontwikkelingen

Volgens verwachtingen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) komt de wereldwijde economische groei in 2018 uit op 3,7%, hetgeen in lijn is met de groei over 2017. Evenals in 2017 is er in bijna alle grotere economieën sprake van economische groei. De groei in de volwassen economieën bedroeg 2,4% tegenover 2,3% in 2017. Ook in de opkomende markten stabiliseerde het economische groeitempo met 4,7%.

De aanhoudende economische groei zorgde er in meerdere volwassen economieën voor dat er weer sprake was van krapte op de arbeidsmarkt. In landen die weinig financiële ruimte hebben bleef de werkloosheid echter duidelijk hoger.

Ondanks de afnemende werkloosheid blijft de loonontwikkeling in de meeste volwassen economieën beperkt. Dit lijkt ook de belangrijkste verklaring voor de beperkte stijging van de inflatie. Het inflatietempo steeg in de volwassen economieën van 1,7% in 2017 tot 2,0% in 2018. In de opkomende markten was er sprake van versnelling van het inflatietempo van 4,3% in 2017 tot 5,0% in 2018. Een belangrijke verklaring was dat een aantal valuta duidelijk zwakker werd ten opzichte van de Amerikaanse dollar.

In 2018 voerden de grote centrale banken wederom een accommoderend monetair beleid, waarbij er in het algemeen wel stappen zijn gezet in het afbouwen van dit beleid. Zo heeft de Europese Centrale Bank (ECB) zijn opkoopprogramma in 2018 gestopt. De Amerikaanse centrale bank (FED) verhoogd in 2018 de belangrijkste beleidsrente met 1,0%. De Chinese centrale bank liet in 2018 zelfs de monetaire teugels vieren, om een afkoeling van de economie te voorkomen.

3.5.2 Beleggingsplan

Binnen het IBM-proces worden op basis van de fondsdoelstelling, de risicohouding en het lange termijn economisch basisscenario, de strategische normwegingen voor de kernportefeuilles matchingportefeuille en rendementsportefeuille bepaald. Ook worden de strategische afdekkingspercentages voor (nominaal) rente- en valutarisico vastgesteld.

In het Beleggingsplan 2018 wordt de strategische normportefeuille verder operationeel ingevuld met normwegingen per beleggingscategorie alsmede benchmarks, risicokaders en richtlijnen (onder meer voor het gebruik van derivaten). Het door het bestuur uitgevoerde beleid is hierna weergegeven. In lijn met de IBM-aanpak zijn de beleggingen ingedeeld naar kernportefeuilles met elk een duidelijke doelstelling.

Het fonds kent een dynamisch strategisch rentebeleid. Met een dynamisch strategisch rentebeleid wordt bedoeld dat de mate van renteafdekking afhankelijk is van de hoogte van de rentestand. Het pensioenfonds verwacht dat op de lange termijn de rente terugkeert naar een hoger renteniveau dan het huidige, lage niveau. Dit hogere niveau wordt bepaald door de lange termijn groei en inflatie. Indien de rente hoger is dan het evenwichtsniveau is de kans groter dat de rente gaat dalen en vice versa. Bij de samenstelling van het beleggingsplan is een optimalisatie naar rendement en risico uitgevoerd door middel van een uitgebreide portefeuilleconstructie op basis van de nieuwe economische uitgangspunten.

Als gevolg van het doorlopen van het IBM-proces en het vaststellen van een nieuw Strategisch Beleidsplan 2019-2023, stelt het bestuur in 2018 een nieuw Beleggingsplan 2019 vast. Belangrijkste wijzigingen zijn de verdeling tussen de matchingportefeuille (van 40% naar 45%) en de rendementsportefeuille (van 60% naar 55%) en een gewijzigde indeling van de beleggingscategoriën binnen de rendementsportefeuille. Hiervoor is een proces van

portefeuilleconstructie doorlopen. Daarnaast vindt de strategische afdekking van het renterisico met ingang van het Beleggingsplan 2019 (1 februari 2019) plaats op basis van marktwaarde-methodiek en wordt de afdekking verhoogd van 35% op basis van UFR-methodiek naar 37,5% op basis van marktwaarde-methodiek.

De uitbreidingen in de categorieën niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur nemen vanwege de beperkte liquiditeit en langere investeringsduur enige tijd in beslag. Om hier gevolg aan te geven wordt daarom ook geleidelijk naar de (uiteindelijke) strategische normweging toegegroeid. In de tussenliggende periode hanteert als normweging voor niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur de feitelijke portefeuilleweging.

3.5.3 Positionering en beleggingsrendement

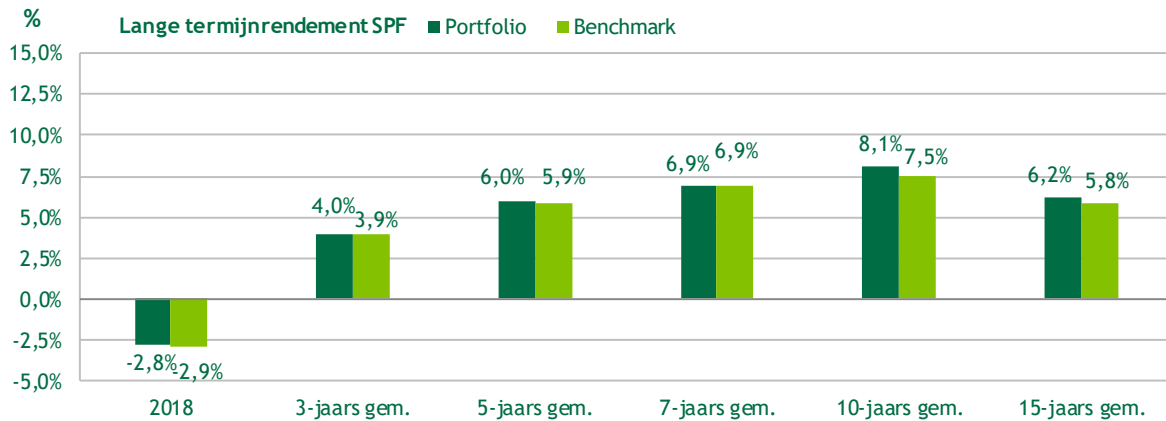
In de volgende tabel is het rendement over 2018 weergegeven. De delta in de tabel geeft het verschil aan tussen het fondsrendement en het benchmarkrendement en is daarmee een maatstaf voor de bruto toegevoegde waarde die SPF door middel van actief beleid weet te realiseren over 2018.

Rendement 2018	Portfolio	Benchmark	Delta	Bijdrage
Matchingportefeuille	1,6%	1,5%	0,1%	0,6%
<i>Staatsobligaties (incl swaps)</i>	3,0%	3,0%	0,0%	0,6%
<i>IL bonds</i>	0,0%	-0,1%	0,1%	0,0%
<i>Credits</i>	-1,1%	-1,1%	0,0%	-0,1%
<i>Hypotheke *</i>	1,7%	2,3%	-0,6%	0,1%
Rendementsportefeuille	-5,8%	-6,1%	0,3%	-3,7%
<i>Valuta overlay (bijdrage)</i>	-1,9%	-1,9%	0,0%	-1,1%
<i>Aandelen</i>	-6,9%	-6,8%	-0,1%	-2,4%
<i>Obligaties</i>	-0,7%	-0,8%	0,1%	-0,1%
<i>Onroerend Goed bg</i>	-4,5%	-5,2%	0,7%	-0,4%
<i>Onroerend Goed nbg</i>	11,2%	3,5%	7,7%	0,2%
<i>Infrastructuur</i>	7,1%	4,3%	2,8%	0,2%
<i>Private Equity</i>	3,3%	3,3%	0,0%	0,0%
Liquiditeiten				
Totaal	-2,8%	-2,9%	0,1%	-3,1%

In 2018 is op de totale beleggingen van SPF een negatief bruto-rendement behaald van 2,8%. De benchmark liet een negatief rendement van 2,9% zien. SPF kende daarmee over 2018 een outperformance van 0,1% ten opzichte van de benchmark.

Lange termijn beleggingsresultaat

In de volgende grafiek zijn de jaarlijkse bruto-rendementen over de lange termijn weergegeven van SPF. Het 5-jaars gemiddelde bruto-rendement bedraagt 6,0% ten opzichte van het benchmark rendement van 5,9% op jaarbasis. Het 10-jaars gemiddelde bruto-rendement van SPF bedraagt 8,1% ten opzichte van het benchmark rendement van 7,5% op jaarbasis.

3.5.4 Matchingportefeuille

De matchingportefeuille heeft als doelstelling de nominale renteafdekking van het pensioenfonds vorm te geven. De toegestane risicoruimte binnen de matchingportefeuille wordt gebruikt om de benchmark op een effectieve wijze passief in te vullen. Dit houdt in dat binnen de matchingportefeuille zo veel als mogelijk de benchmarkpositionering wordt benaderd voor beleggingen in staatsobligaties en inflation linked bonds. Binnen de creditportefeuille wordt in het kader van een efficiënt portefeuillebeheer een semi-actief beleid gevoerd. Naast de genoemde portefeuilles bestaat de matchingportefeuille uit de Nederlandse hypotheekportefeuille en de swapportefeuille. Conform de rentestafel bedroeg de strategische renteafdekking van het fonds bij de huidige marktrente eind 2018 35%.

De totale matchingportefeuille behaalde een positief rendement van 1,6% ten opzichte van 1,5% voor de samengestelde benchmark, een outperformance van 0,1%.

De Europese langetermijnrente toonde ook over 2018 een gemengd beeld. De langetermijnrente daalde in vrijwel alle landen in Europa. Alleen bij de landen welke achterbleven in het terugdringen of op peil houden van het begrotingstekort (zoals België) liep het renteniveau op. De langetermijnrente van de Verenigde Staten eindigde het jaar per saldo ca. een kwart procent hoger. Deze rentebewegingen gezamenlijk leidden tot een absoluut rendement van 3,1% voor de staatsobligatieportefeuille ten opzichte van een benchmark rendement van 3,0%.

De benchmark van de inflatieportefeuille behaalde over 2018 een rendement van -/- 0,1%. De portefeuille zelf behaalde een rendement van 0,0% in deze periode. Daarmee had de portefeuille een outperformance van 0,1%.

Het rendement van -/- 1,1% voor investment grade credits in de matchingportefeuille wordt vooral verklaard door de gestegen rente-opslag voor deze beleggingscategorie. De rente-opslag steeg in 2018 met gemiddeld 0,7% terwijl de rente licht daalde in deze periode. De rente-opslag liep met name op door toegenomen onzekerheid omtrent politieke ontwikkelingen (o.a. Brexit en Italië) en afgenomen groeiverwachtingen als gevolg van teruglopende economische activiteit en de mogelijkheid van een handelsoorlog. Hiernaast schroefde de ECB in 2018 het opkoopprogramma terug waarmee ook de vraag naar investment grade credits vanuit de ECB geleidelijk afnam. De benchmark noteerde ook een negatief rendement van -/- 1,1%. De portefeuille presteerde daarmee in 2018 in lijn met de benchmark.

De allocatie naar de illiquide portefeuille bestaat binnen de matchingportefeuille geheel uit beleggingen in Nederlandse hypotheek. Hypotheken laten een absoluut rendement zien van 1,7%. Dit rendement komt vooral voort uit rente-inkomsten en deels uit positieve herwaarderingen van de hypotheek. Het relatieve negatieve rendement van hypotheek versus de Nederlandse staatsobligatie benchmark is toewijsbaar aan uiteenlopende rente-effecten. In 2017 besloot het bestuur om de allocatie in Nederlandse hypotheek uit te breiden. De uitbreiding van Nederlandse hypotheek is in de loop van 2018 geëffectueerd en ten laste gegaan van staatsleningen en credits. Als gevolg hiervan is de strategische weging van Nederlandse hypotheek binnen de matchingportefeuille verdubbeld tot ongeveer 19% van de matchingportefeuille. De uitbreiding van Nederlandse hypotheek optimaliseerde de diversificatie binnen de matchingportefeuille verder.

3.5.5 Rendementsportefeuille

De doelstelling van de rendementsportefeuille is om voldoende rendement te behalen om de toeslagverlening ambitie waar te maken, binnen de door het bestuur toegekende risicoruimte. Door middel van actief beleid wordt binnen de toegestane risicoruimte nagestreefd om additioneel rendement te behalen en/of een lager risicoprofiel te bewerkstelligen. In 2018 is een negatief rendement behaald op de rendementsportefeuille van -/- 5,8%. Dit was beter dan de benchmark, welke een rendement van -/- 6,1% optekende.

De rendementsportefeuille is onderverdeeld in de deelportefeuilles aandelen, obligaties, beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd onroerend goed en infrastructuur. Deze deelportefeuilles lichten we hierna nader toe. Daarnaast bestaat de rendementsportefeuille uit een allocatie naar private equity. De huidige investeringen in private equity houden aan tot het einde van de looptijd. Er vinden daarna zullen geen nieuwe investeringen in private equity meer plaats.

Aandelen

De internationale aandelenbeurzen hebben een volatiel jaar achter de rug. Met name in het laatste kwartaal van 2018 lieten de aandelenkoersen een flinke daling zien. Dit resulteerde per saldo in een rendement van -/- 4,4% voor de Amerikaanse markt in lokale valuta (0,5% in Euro's), terwijl de Europese markten en Emerging Markets respectievelijk zelfs ruim 8% en 13% (in Euro's) verloren. Het handelsconflict tussen de VS en China was een belangrijke bron van onzekerheid. Dit conflict waarbij beide partijen elkaar confronteerden met extra importheffingen, vormde een serieuze bedreiging voor de wereldhandel en economische groei. Dichter bij huis speelden de moeizame Brexit onderhandelingen en de Italiaanse begrotingsproblematiek. Een belangrijk thema in 2018 waren tevens de centrale banken die een minder ruim beleid voerden. De FED verhoogde de beleidsrente met vier stappen van elk 0,25% tot een bandbreedte van 2,25% - 2,50%. Ondertussen nam de Amerikaanse yield curve bijna een inverse vorm aangenomen (op het middensegment van de curve), wat historisch gezien vrijwel altijd een voorbode was van een recessie. Dit waarschuwingssignaal in combinatie met afvlakkende macro economische cijfers en vertrouwensindicatoren zorgde eind 2018 voor onrust op de beurs.

Het jaar sloot per saldo af met een negatief rendement van -/- 6,9% voor de totale aandelenportefeuille. Het benchmarkrendement bedroeg over dezelfde periode ook -/- 6,8%. Het relatieve beleggingsresultaat versus de benchmark liet een underperformance zien van 0,1%. Met name de Europese aandelenportefeuille droeg positief bij aan het relatieve resultaat. De portefeuille Amerikaanse aandelen liet een kleine plus zien ten opzichte van de benchmark. De regio's Pacific RIM en Emerging Markets bleven sterk achter bij het benchmarkrendement.

Obligaties

De obligaties in de rendementsportefeuille omvatten beleggingen in Europese en Amerikaanse obligaties met een lagere kredietkwaliteit en obligaties in Emerging Markets. Het absoluut rendement van de totale obligatieportefeuille binnen de rendementsportefeuille kwam uit op -/- 0,7%.

De benchmark voor Europese high yield obligaties liet een negatief resultaat zien van -/- 3,8%. Uitlopende spreads waren de voornaamste verklaring hiervoor. De Amerikaanse high yield obligaties sloten 2018 af met een positief rendement uitgedrukt in euro's van 1,8%. Ondanks de onzekerheden in veel opkomende markten (ondermeer Turkije) presteerden deze obligaties met een negatief rendement van -/- 2,8% relatief gezien goed in verhouding tot de aandelenmarkten.

De performance van de obligaties in de rendementsportefeuille was ongeveer gelijk aan die van de totale benchmark (-/- 0,8%). De negatieve selectie-effecten binnen EM en US werden gecompenseerd door de positieve selectie-effecten van de Europese portefeuille.

Onroerend goed

Als gevolg van lagere groeiverwachtingen en toenemende risico's behaalden beursgenoteerde vastgoedfondsen in 2018 negatieve rendementen. Met name de toenemende kans op recessie beïnvloedde de vooruitzichten van vastgoed negatief. De vastgoedwaarden kwamen daarom onder druk te staan. De vooruitzichten van Amerikaanse vastgoedfondsen zijn minder goed dan afgelopen jaar door een steeds lagere huurgroei en minder gunstige financiering (stijgende rente). De vooruitzichten van Europese vastgoedfondsen stonden onder druk door onrust in het VK, Italië en Frankrijk. De vooruitzichten van vastgoedfondsen in Azië werden negatief beïnvloed door het de verzwakking van de huizenmarkt. Over het hele jaar werd een negatief rendement voor de portefeuille beursgenoteerd onroerend goed behaald van -/- 4,5%. Het benchmarkrendement bedroeg -/- 5,2%. Dit betekent dat in vergelijking tot de benchmark een outperformance van 0,7% is behaald. Deze outperformance was met name het gevolg van positieve fondsselectie en landenallocatie in Europa.

Illiquide beleggingen

SPF investeert binnen de rendementsportefeuille in illiquide beleggingen, zoals niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur. Illiquide beleggingen zijn voor het pensioenfonds interessant als lange termijn belegging vanwege de illiquiditeitspremie die kan worden verdiend door in deze beleggingen te investeren. Daarnaast zorgen illiquide beleggingen voor een betere diversificatie binnen de rendementsportefeuille omdat deze beleggingen minder gecorreleerd zijn met de meer traditionele beleggingen, zoals aandelen.

In 2018 gaf SPF één nieuwe commitment af in infrastructuur. Er zijn geen nieuwe investeringen in niet-beursgenoteerd vastgoed gedaan. Wel vonden er diverse capital call plaats, waardoor de positie in de beide illiquide beleggingscategoriën verder toenam.

Op niet-beursgenoteerd vastgoed werd een rendement behaald van 11,2%. Dit rendement werd vooral gerealiseerd door Nederlandse huurwoningen die een sterke waardestijging lieten zien.

De infrastructuur portefeuille bestaat uit defensief ingestelde fondsen die zicht kenmerkt door hun lange termijn stabiele, veelal met inflatie oplopende, rendementen en een relatief lage correlatie met andere beleggingscategoriën. De focus bij de infrastructuurbeleggingen ligt dan ook voornamelijk op publiek-private samenwerkingsprojecten en on-shore wind- en zonne-energieprojecten. Verder richt de infrastructuur portefeuille zich op operationele projecten die directe inkomsten in de vorm van dividend genereren. De performance bedroeg 7,1% over 2018 en was daarmee 2,8%-punt hoger dan de benchmark van 4,3%.

3.5.6 Valuta

De valuta-afdekking heeft als doel om de voornaamste valutarisico's in de beleggingsportefeuille te reduceren. De niet-euro allocaties binnen de matchingportefeuille worden volledig afgedekt. Strategisch worden de valutarisico's van de grootste niet-euro beleggingen (US-dollar, Britse pond, Japanse yen en Zwitserse frank) voor 70% afgedekt.

In 2018 stond de Euro onder druk ten opzichte van de US-dollar, de Zwitserse franc en de Japanse yen. De voornaamste ontwikkelingen die de Euro beïnvloedde waren de Italiaanse verkiezingen, Duitse politieke ontwikkelingen en de afgegeven indicaties omtrent inflatieverwachtingen van de Europese Centrale Bank. De kracht van de US-dollar manifesteerde zich vooral tegen de achtergrond van de vier renteverhogingen van de Federal Reserve in 2018, waardoor het (korte) renteverskil tussen Europa en de VS verder toenam. Fiscale stimuleringsmaatregelen in de VS zorgden voor additionele ondersteuning van de US-dollar gedurende het begin van het jaar. De Amerikaanse munt steeg in 2018 met 4,7% ten opzichte van de Euro.

Het Britse pond bleef onder druk staan en daalde met 1,1% in waarde ten opzichte van de Euro, met name als gevolg van binnenlandse economische ontwikkelingen alsmede de politieke zorgen en onzekerheden met betrekking tot de aanstaande Brexit. De Japanse yen en de Zwitserse franc profiteerden daar in zekere mate van als safe haven, waarbij ook de groeiende zorgen omtrent de handelsoorlog tussen China en de VS een belangrijke rol speelde. Per saldo stegen de yen en franc met respectievelijk 7,8% en 4,0% in waarde ten opzichte van de Euro.

De valuta overlay kende over geheel 2018 in absolute termen een negatieve bijdrage aan het resultaat van de rendementsportefeuille van +/- 1,9%.

3.5.7 Securities lending

Securities lending is het uitlenen van effecten aan derden voor een korte periode waarbij het economisch eigendom van de stukken behoudt. Het juridisch eigendom wordt tijdelijk overgedragen aan derden. Securities lending wordt toegepast wanneer dit het beheer van de diverse portefeuilles niet verstoort, er een aantrekkelijke opbrengst wordt behaald en de risico's die samenhangen met securities lending goed beheerst kunnen worden.

Met de custodian zijn heldere afspraken gemaakt onder welke voorwaarden securities lending plaats vindt. De custodian absorbeert als agent het tegenpartijrisico met de derde tegenpartijen. Het tegenpartijrisico wordt door de custodian beheerst door te werken met een lijst van geaccrediteerde tegenpartijen die wekelijks worden geëvalueerd.

De opbrengsten van securities lending bedroegen over 2018 € 0,2 mln. (2017 was € 0,3 mln.). Gemiddeld over het jaar werd hiertoe een bedrag uitgeleend van € 47,3 mln. (2017 was € 69,6 mln.). De gemiddelde opbrengst uitgedrukt in basispunten van het uitgeleende vermogen bedroeg over 2018 85 bps. (2017 was 43 bps).

HOE WIJ DE PENSIOENVERPLICHTINGEN BEPALEN

3.6 Pensioenen

3.6.1 Rente & UFR

De technische voorziening wordt conform artikel 2 Besluit FTK berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Voor het samenstellen van de rentetermijnstructuur maakt DNB grotendeels gebruik van de Europese zero coupon swapcurve waarbij vanaf een looptijd van 20 jaar gebruik wordt gemaakt van de UFR-methodiek. De UFR-methodiek heeft als uitgangspunt dat pensioenverplichtingen met een looptijd tot en met 20 jaar gewaardeerd worden op basis van de marktrente. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt (deels) gewerkt met een verwachte rente (UFR). Het UFR-niveau wordt vastgesteld als een 10-jaars gemiddelde van de ingeprijde 1-jaarsrente over 20 jaar (forwards).

3.6.2 Levensverwachting

Voor de vaststelling van de voorziening is rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen door gebruik te maken van meest recente door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde AG-prognosetafel 2018. Daarnaast wordt er rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en totale bevolking door toepassing van specifiek door het fonds afgeleide correctiefactoren voor ervaringssterfte. Voor de medeverzekerden worden dezelfde correctiefactoren toegepast als voor de hoofdverzekerden, aangezien bij de bepaling van de ervaringssterfte voor de hoofdverzekerden ook wordt uitgegaan van de waargenomen sterfte van de medeverzekerden (ingegaan partnerpensioen).

3.6.3 Toeslag

Op basis van het toeslagenbeleid (zie paragraaf 3.2.5) beoordeelde het bestuur in 2018 om per 1 januari 2019 toeslagen te verlenen aan actieve deelnemers en pensioengerechtigden alsmede gewezen deelnemers op basis van de financiële situatie van het fonds per einde 2018.

Het bestuur besloot op basis van de financiële positie van het fonds, binnen het wettelijk kader, per einde 2018 (beleidsdekkingsgraad van 113,2% een toeslag te verlenen van 0,36% voor de deelnemers en 0,41% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Dit bedroeg 24,3% van de maximale grondslag voor toeslagverlening.

In de volgende tabel is de verleende toeslag alsmede de achterstand in de toeslagverlening opgenomen voor enerzijds deelnemers en anderzijds gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die sinds 2008 bij SPF aangesloten zijn geweest. Hierbij geldt dat de toeslag die per 1 januari 2019 deels is gegeven, betrekking heeft op de looninflatie en prijsinflatie over 2018. Deze deels toegekende toeslag is verwerkt onder het jaar 2018.

Toeslag actieve deelnemers			
	<u>Algemene loonsverhoging</u>	<u>Verleende toeslag</u>	<u>Achterstand toeslagverlening</u>
2008	3,50%	-	3,50%
2009	1,51%	0,76%	0,75%
2010	1,00%	-	1,00%
2011	3,02%	-	3,02%
2012	1,50%	-	1,50%
2013	1,50%	1,50%	0,00%
2014	2,50%	-	2,50%
2015	2,76%	-	2,76%
2016	1,60%	-	1,60%
2017	1,85%	0,40%	1,45%
2018	1,50%	0,36%	1,14%
Totaal	22,24%	3,02%	20,92%

**

*

Toeslag pensioengerechtigde en gewezen deelnemer			
	<u>Prijsindexcijfer</u>	<u>Verleende toeslag</u>	<u>Achterstand toeslagverlening</u>
2008	1,44%	0,72%	0,72%
2009	0,69%	0,35%	0,34%
2010	1,90%	-	1,90%
2011	2,74%	-	2,74%
2012	2,03%	-	2,03%
2013	0,90%	0,90%	0,00%
2014	0,75%	-	0,75%
2015	0,41%	-	0,41%
2016	0,36%	-	0,36%
2017	1,34%	0,29%	1,05%
2018	1,68%	0,41%	1,27%
Totaal	14,24%	2,67%	12,16%

*

* = cumulatieve achterstand (incl. indexatie over indexatie)

** = aangepast

HOE WIJ COMMUNICEREN

3.7 Communicatie

SPF communiceert binnen de kaders van het driejarig Communicatiebeleidsplan. Hierin staat de visie, missie en doelstellingen van de pensioencommunicatie met de deelnemers. Vanuit dit Communicatiebeleidsplan stelt de Commissie Communicatie jaarlijks een Communicatie actieplan vast. In dit actieplan staat niet alleen de reguliere en wettelijke communicatie maar ook de persoonlijke communicatie die SPF zijn deelnemers aanbiedt. De Commissie Communicatie vergadert vier keer per jaar om onder andere het actieplan uit te voeren en te monitoren.

In de deelnemerscommunicatie wordt per doelgroep relevant gecommuniceerd waarbij rekening wordt gehouden met specifieke ‘kenmerken’ van de (gewezen) deelnemer of gepensioneerde. Er worden doelgroepen onderscheiden op basis van (gewezen) deelnemer of gepensioneerde, leeftijdsgroep, inkomensgroep en deelname aan een specifieke regeling. Ook wordt er gecommuniceerd in situaties zoals b.v. indiensttreding, echtscheiding, huwelijk, pensionering of verhuizing, etc. Alle communicatiemiddelen en -uitingen zijn digitaal beschikbaar in de Nederlandse en de Engelse taal.

Het fonds vindt open en transparante communicatie met zijn deelnemers van groot belang. Om deze reden is ook gedurende 2018 weer uitvoerig aandacht besteed aan de invulling van het communicatiebeleid en de communicatieactiviteiten. De pensioencommunicatie met deelnemers wordt periodiek getoetst aan hun informatiebehoefte en ander criteria. Op basis hiervan worden communicatie-uitingen waar nodig en mogelijk vernieuwd en verbeterd.

3.7.1 Persoonlijke communicatie

Pensioensessies

In het voorjaar zijn informatiebijeenkomsten gehouden in de vestigingen van SABIC te Sittard/Geleen en Bergen op Zoom. Tijdens die bijeenkomsten informeerde het bestuur van SPF de deelnemers over pensioen en de laatste ontwikkelingen bij SPF. Behalve zes ‘fysieke’ sessies waren er ook twee ‘skype-sessies’. 600 Deelnemers hebben de sessies bezocht.

Pensioengesprekken

In 2018 hebben meer dan 130 deelnemers een persoonlijk gesprek over hun eigen pensioen gehad. In deze gesprekken worden vragen beantwoord en de pensioensituatie toegelicht. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de pensioenplanner en gekeken naar de toekomstige inkomsten. Op basis van de pensioenschijf-van-vijf van het NIBUD wordt een toelichting gegeven op de uitgaven. De deelnemer krijgt overzicht, inzicht en heeft zicht op handelingsperspectief.

Pensioenreis

In 2018 is de persoonlijke (digitale) pensioenreis naar de doelgroep 60+ gestuurd. In totaal hebben 141 deelnemers een mail ontvangen om ‘op reis’ te gaan. 112 deelnemers maakten de reis en de gemiddelde duur van de reizen was 6 minuten en 43 seconden. Hiermee is een nieuw communicatiemiddel succesvol geïntroduceerd. Dit succes is aanleiding geweest om meer pensioenreizen te ontwikkelen. In het vierde kwartaal 2018 zijn de pensioenreis ‘Duurzame inzetbaarheid’ en ‘In dienst’ gemaakt en beschikbaar gesteld via de website. Alle nieuw in dienst getreden medewerkers ontvangen de pensioenreis via mail. In alle pensioenreizen wordt de deelnemers toegelicht hoe de belangrijkste vragen (Hoeveel? Genoeg? en Wat kan ik nog doen?) rondom de eigen pensioensituatie te beantwoorden.

Pensioendialoog

In 2018 is verder informatie op de website bij de gebeurtenis 'Echtscheiding' opgezet via vraag- en antwoord, een pensioendialoog. Op deze manier wordt de informatiezoeker niet geconfronteerd met een bulk aan informatie maar vraagsgewijs naar gerichte informatie geleid. In 2019 worden ook de gebeurtenissen Prepensioen-saldo, uit dienst, arbeidsongeschiktheid, ingang ouderdomspensioen en Nettopensioenregeling op deze manier vormgegeven.

Wijzigingen pensioenreglement

Vanaf 1 januari 2018 gelden een aantal (wettelijke) veranderingen in het pensioenreglement. Het opbouwpercentage ouderdomspensioen is verlaagd naar 1,738%. Het daaraan gekoppelde partnerpensioen is niet verlaagd en bleef wettelijk maximaal. Daarnaast is de korting bij groot leeftijdsverschil op het partnerpensioen afgeschaft en toekomstige verhogingen van de wettelijke AOW-leeftijd worden vanaf 2018 automatisch gevolgd. Alle deelnemers die pensioen opbouwen bij SPF zijn hierover doelgroepspecifiek geïnformeerd.

Toeslag

In 2018 verhoogt SPF de pensioenen en de pensioenopbouw. In maart is dit via de website gecommuniceerd en zijn alle deelnemers hierover persoonlijk geïnformeerd.

Nieuwe versie pensioenplanner

De pensioenplanner op de website van SPF wordt vier keer per jaar geactualiseerd. Naast het toevoegen van de nieuwe rekenregels, tarieven, de nieuwe belastingtabellen en AOW-bedragen wordt op basis van deze updates ook Mijnpensioenoverzicht.nl vier keer per jaar gevuld.

3.7.2 Meten en waardering pensioencommunicatie

De beoordeling of informatie duidelijk, begrijpelijk is en voldoet aan de informatiebehoefte van de deelnemer, wordt gekenmerkt door individuele opvattingen. Om tot enige objectivering te komen wordt, waar nodig of wenselijk, onder meer gebruik gemaakt van externe deskundigen en wordt nieuw communicatiemateriaal vooraf en/of achteraf getoetst door het zogeheten Communicatiepanel. Dit panel bestaat uit een brede groep deelnemers die hun mening geven over communicatie-uitingen. In 2018 is het communicatiepanel uitgebreid naar 28 deelnemers. In dat panel zitten actieve, gewezen en pensioengerechtigde deelnemers aan wie enkele keren per jaar commentaar gevraagd wordt over nieuwe of geplande communicatie-uitingen van het pensioenfonds. In 2018 werd aan het communicatiepanel om feedback gevraagd over de pensioenreis 'Duurzame inzetbaarheid' en de brief 'Verhogen pensioenleeftijd naar 68 jaar'. Daar waar mogelijk en nodig is dit commentaar verwerkt.

Gedurende het jaar wordt verder de mening van deelnemers getoetst door middel van gerichte enquêtes. De resultaten van de eigen communicatie en -voorlichtingsinspanningen worden tweejaarlijks achteraf getoetst aan de doelstellingen door middel van het deelnemersonderzoek. De uitkomst leidt zo nodig tot bijstelling van de communicatie. In 2018 vond geen deelnemersonderzoek plaats.

In volgende tabel staan enkele cijfers, de waardering die de deelnemers SPF geven en de communicatiemiddelen die SPF gebruikt.

Wat	Waardering
786 vragen gesteld aan de Pension Desk	
waarvan 612 vragen om informatie tijdig binnen 3 dagen beantwoord 99%	8,1
waarvan 174 vragen voor berekening tijdig binnen 10 dagen beantwoord 97%	7,9
Toekennen van ouderdomspensioen	7,9
Toekennen van partnerpensioen	8,1
Waardeoverdrachten	8,3
meer dan 130 persoonlijke pensioengesprekken	9,5
waarvan 17 voor 40ste verjaardag	
waarvan 40 voor 50ste verjaardag	
waarvan 68 voor 60ste verjaardag	
31.011 bezoeken website	
14.124 bezoeken Mijn SPF Pensioen	7,8
SPF Pensioenplanner	7,9
21,3% van alle deelnemers communiceert digitaal	
2.086 abonnees op de digitale nieuwsbrief	

Communicatiemiddelen van SPF

Om de beleidsdoelstellingen zoals in paragraaf 3.8 omschreven te bereiken, zijn onder andere onderstaande (reguliere) communicatiemiddelen in het verslagjaar gebruikt of beschikbaar gesteld.

- Het Uniform Pensioenoverzicht (voor verschillende groepen deelnemers en pensioengerechtigden) basisregeling evenals voor de NPR. Uitleg over het UPO in de vorm van een animatie staat op de website.
- De uitkeringsspecificatie en jaaropgave aan pensioengerechtigden.
- Een website in Nederlandse en Engelse taal.
- Brochures, waarin mogelijke pensioensituaties worden toegelicht.
- Een uitgebreide pensioenplanner.
- Een telefonische helpdesk.
- Persoonlijke pensioenreizen.
- Pensioendialogen via de website.
- Animaties.
- Deelnemersbijeenkomsten.
- Het Jaarverslag en het daarvan afgeleide (populair) jaarbericht.
- Een digitale nieuwsbrief die vier keer per jaar verschijnt.

3.8 Blik vooruit

Financiële positie

De dekkingsgraad heeft over de eerste maanden van 2019 een verder herstel laten zien, maar de vraag is of deze ontwikkeling zich voortzet. De nominale dekkingsgraad kwam per einde van het eerste kwartaal 2019 uit op 108,6% en de beleidsdekkingsgraad tekende een niveau van 111,8% op. Op basis van deze stand zou eind 2019 weer (gedeeltelijke) toeslagverlening mogelijk zijn. Indien het herstel zich niet snel verder ontwikkelt, bestaat echter het risico dat de beleidsdekkingsgraad door de 12-maands middeling zich onvoldoende verder versterkt om gedeeltelijke toeslag te kunnen geven. De kans op kortingen de komende jaren is verder afgenomen, maar nog steeds niet volledig uit te sluiten.

Nieuwe pensioenovereenkomst

De werkgever(s) en de vakbonden van SABIC hebben een nieuwe pensioenovereenkomst afgesloten voor de looptijd 2019 tot en met 2023. De belangrijkste aanpassingen voor de basispensioenregeling zijn de verhoging van de pensioenrekenleeftijd naar 68 jaar en de daaraan gekoppelde verhoging van de pensioenopbouw naar 1,875%. Alle opgebouwde ouderdomspensioenaanspraken met een andere pensioenrekenleeftijd zijn per 1 januari 2019 omgerekend naar ouderdomspensioenaanspraken met pensioenrekenleeftijd 68 jaar. Verder is afgesproken de risicohouding en de huidige premiehoogte van 25,5% van de salarissom te continueren voor de periode 2019 tot en met 2023.

In de nieuwe pensioenovereenkomst is ook opgenomen dat de nettopensioenregeling wordt uitgebreid met de mogelijkheid tot additioneel pensioensparen over variabele looncomponenten, de mogelijkheid om af te zien van netto-partnerpensioen op risicobasis en de mogelijkheid tot het inkopen van een variabele pensioenuitkering. Daarbij is de gespreide inkoop in combinatie met de beleggingsmix van de basisregeling vervangen door een specifieke (lifecycle) beleggingsmix voor de nettopensioenregeling in combinatie met eenmalige inkoop op pensioendatum. Deze wijziging van de nettopensioenregeling gaat in per 1 juli 2019.

Het fonds toetste in het vierde kwartaal van 2018 de nieuwe pensioenovereenkomst op rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en financierbaarheid en besloot op basis daarvan besloten tot het in uitvoering nemen van de nieuwe pensioenovereenkomst per 1 januari 2019.

Nieuwe uitvoeringsovereenkomst

Eind 2018 liep de huidige uitvoeringsovereenkomst tussen SABIC en SPF af. Het jaar 2018 heeft dan ook mede in het teken gestaan van de voorbereiding voor het tot stand komen van een nieuwe uitvoeringsovereenkomst vanaf 2019 voor een periode van 5 jaar. SABIC en SPF hebben op 2 november 2018 hun handtekening gezet onder de uitvoeringsovereenkomst.

IBM-proces

In 2018 is het IBM-proces doorlopen en stelt het bestuur een nieuw strategisch beleid vast voor de periode 2019-2023. Ook stelt het bestuur een nieuw Beleggingsplan 2019 vast. Ingangsdatum van beide plannen is 1 februari 2019.

Search for yield

Voor 2019 blijft, evenals in voorgaande jaren, de lage rente, die binnen de pensioensector als het primaire risico voor de balans van pensioenfondsen wordt aangemerkt, een aandachtspunt. Als gevolg van de lage rente wordt ook in 2019 gekeken naar investeringen in alternatieve beleggingen die binnen een acceptabel risicoprofiel meerwaarde kunnen opleveren. Deze zogeheten search for yield wordt in 2019 evenals in 2018 voortgezet.

Brexit

In 2019 is het uittreden van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie gepland. Het bestuur onderzoekt de gevolgen van een harde Brexit voor het pensioenfonds en neemt de nodige maatregelen om deze gevolgen zoveel mogelijk te mitigeren. Zaken als central clearing en contracten met externe vermogensbeheerders hebben hierbij vooral de hoogste aandacht en zijn een topprioriteit voor SPF.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2019 wordt het huidige beleid ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen geëvalueerd. Daarbij wordt ook de mogelijkheid van Impact Investing beoordeeld.

Wet- en regelgeving

De wet- en regelgeving blijft naar verwachting ook in 2019 een focusgebied. Op nationaal en Europees niveau worden ontwikkelingen verwacht die effect hebben op het fonds, waaronder wijzigingen rondom het verevenen van pensioenrechten bij scheiding. In 2019 richt het bestuur zich op deze nieuwe wetgeving en kijkt met name op welke manier deze wetgeving op een passende en kostentechnisch aantrekkelijke manier wordt geïmplementeerd.

IORP II

Begin 2019 is de invoering van IORP II in nationale wetgeving gepland. SPF bereidt zich hierop voor en benoemt sleutelfunctiehouders en sleutelfunctie vervullers en wijzigt in de loop van het jaar diverse governance documenten om de uitwerking van IORP II ook goed in de fondsdocumentatie vast te leggen. Hierbij valt te denken aan de statuten, de ABTN, RBR, functieprofielen, charters van commissies etc.

Het bestuur,

Pascal Wolters (voorzitter)
 Arthur Smit (plv voorzitter)
 Guido Croonen
 Jos van Gisbergen
 Willem Grin
 Leon Jacobs
 Stuf Kaasenbrood
 Dries Nagtegaal
 Marcel Roberts
 Giselle Verwoort
 René Witjes

4. JAARREKENING

4 JAARREKENING

4.1 Balans per 31 december

	2018	2017
ACTIVA (in € mln.)		
Beleggingen		
Vastgoedbeleggingen	242,2	245,2
Aandelen	744,4	897,9
Vastrentende waarden	1.413,0	1.330,8
Derivaten	9,4	10,8
Overige beleggingen	97,9	79,1
	<u>2.506,9</u>	<u>2.563,8</u>
waarvan voor risico fonds	2.453,4	2.508,0
waarvan voor risico deelnemer (PPS)	51,4	54,1
waarvan voor risico deelnemer (NPR)	2,1	1,7
Vorderingen en overlopende activa		
Overige vorderingen	<u>2,0</u>	<u>1,5</u>
	2,0	1,5
Overige activa		
Liquide middelen	<u>23,9</u>	<u>25,3</u>
	23,9	25,3
	<u>2.532,8</u>	<u>2.590,6</u>
PASSIVA (in € mln.)		
Pensioenfondreserve	174,1	330,8
Technische Voorziening		
TV voor risico fonds	2.290,8	2.198,2
TV voor risico deelnemer	<u>53,5</u>	<u>55,8</u>
	2.344,3	2.254,0
Overige schulden en overlopende passiva		
Derivaten	3,2	0,1
Schulden aan kredietinstellingen	9,1	4,2
Overige schulden	<u>2,1</u>	<u>1,5</u>
	14,4	5,8
	<u>2.532,8</u>	<u>2.590,6</u>

4.2 Staat van baten en lasten

	2018		2017	
BATEN (in € mln.)				
Bijdragen				
Werkgever	51,9		51,3	
Werknemer	0,8		0,8	
		52,7		52,1
Beleggingsresultaten				
Direct	57,5		56,7	
Indirect	-127,7		104,1	
Kosten vermogensbeheer	-5,1		-4,4	
Transactie gerelateerde kosten	-0,2		-0,1	
		-75,5		156,3
Overige baten		-		-
		-22,8		208,4
LASTEN (in € mln.)				
Uitkeringen		-42,8		-40,0
Mutatie pensioenverplichtingen		-90,3		10,5
Saldo waardeoverdrachten				
Inkoop	1,7		2,0	
Afkoop	-0,9		-2,6	
		0,8		-0,6
Uitvoeringskosten		-1,5		-1,4
Overige lasten		-0,1		-
		-133,9		-31,5
TOTAAL RESULTAAT		-156,7		176,9

4.3 Kasstroomoverzicht

	(in € mln.)	
	2018	2017
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen bijdragen	52,7	54,1
Ontvangen waardeoverdrachten	1,7	2,1
Betaalde uitkeringen	-42,8	-39,8
Betaalde waardeoverdrachten	-1,0	-2,6
Betaalde uitvoeringskosten	-1,0	-1,3
	<u>9,6</u>	<u>12,5</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en lossingen	822,6	1.039,7
Directe beleggingsopbrengsten	57,8	56,0
Aankopen en verstrekkingen	-851,2	-1.145,9
Betaalde kosten vermogensbeheer	-5,3	-4,6
Indirecte beleggingsopbrengsten	-37,2	54,5
Overige mutaties	-2,6	2,5
	<u>-15,9</u>	<u>2,2</u>
NETTO KASSTROOM	<u><u>-6,3</u></u>	<u><u>14,7</u></u>
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN / SCHULDEN AAN KREDIETINSTELLINGEN	<u><u>-6,3</u></u>	<u><u>14,7</u></u>

4.4 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De jaarrekening heeft betrekking op Stichting Pensioenfonds SABIC gevestigd in gemeente Sittard. Het KvK-nummer van de Stichting is 14076811.

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 400 en 610). Vanaf boekjaar 2015 is de RJ 400 gewijzigd. In deze richtlijn wordt invulling gegeven aan de wettelijke vereisten van beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de rechtspersoon wordt geconfronteerd. Het fonds heeft de belangrijkste risico's, geïmplementeerde beheersmaatregelen en mogelijke impact uiteengezet in hoofdstuk 3.4 van het bestuursverslag. In dit hoofdstuk zijn tevens de wijzigingen in het afgelopen jaar opgenomen in het systeem van risicomanagement. Tot slot wordt via de toelichting op de actuariële analyse inzicht gegeven wat de impact van de belangrijkste risico's is geweest in het afgelopen jaar.

Beleggingen in participaties in microfinanciering, renewable energy, infrastructuur en beleggingen in beleggingsinstellingen waarbij geen onderscheid naar categorie te maken is, worden gepresenteerd als overige beleggingen.

De spaarsaldi van de PPS- en NPR-regeling zijn voor risico van de deelnemers. In het beleggingsbeleid is echter geen verschil in beleid tussen belegd vermogen voor risico van het fonds en voor de deelnemers. Derhalve is in de jaarrekening en het bestuursverslag gekozen om niet te specificeren naar risicodragers. Alle beleggingen kunnen naar rato worden verdeeld voor risico van het fonds en voor risico van de deelnemers. Per saldo komt het er op neer dat 2,2% van het belegd vermogen voor risico van de deelnemers is.

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk.

Voor financiële activa en financiële verplichtingen die gewaardeerd worden tegen reële waarde, dient de rechtspersoon aan te geven of de boekwaarden zijn afgeleid van genoteerde marktprijzen, onafhankelijke taxaties, netto-contante-waarde berekeningen of dat een andere geschikte methode is gehanteerd. De waarde van de beleggingen is voor een groot deel gebaseerd op marktinformatie. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen waarvan geen marktinformatie beschikbaar is, worden schattingen en veronderstellingen toegepast om de waarde te bepalen. Het gaat hierbij om met name beleggingsmandaten in onder meer infrastructuur en renewable energy.

Daarnaast worden schattingen en veronderstellingen gebruikt bij de bepaling van de vermogensbeheerkosten die niet direct aan het fonds gefactureerd worden. Deze veronderstellingen zijn volledig gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Wijziging sterftegrondslagen

In 2018 heeft SPF opnieuw onderzoek gedaan naar de sterftegrondslagen. Er is besloten tot een overstap naar de Prognosetafel AG2018 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (begin 2018 was dit de Prognosetafel AG2016). Naast de Prognosetafel hanteert SPF fondsspecifieke ervaringssterfte, de zogenaamde 'SPF ervaring 2018' (begin 2018 was dit de 'SPF ervaring 2016'). De wijziging van de Prognosetafel en de ervaringssterfte heeft geleid tot een positief resultaat van €22,0 mln.

Salderingen

Een financieel actief en passief worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien de wettelijke of contractuele bevoegdheid bestaat om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat deze posten op deze wijze af te wikkelen.

Waarderingsgrondslagen per categorie

Buitenlandse valuta

Waarden van activa en passiva genoteerd in buitenlandse valuta worden omgerekend naar euro's tegen de ultimo koersen van het verslagjaar. Transacties in vreemde valuta worden in de administratie tegen dagkoersen opgenomen. Koersverschillen worden geboekt bij de indirecte beleggingsopbrengsten.

Beleggingen algemeen

Transacties worden geadministreerd op basis van transactie datum. De actuele marktwaarde van beursgenoteerde beleggingen in de administratie van het fonds is gebaseerd op cijfers afkomstig van Thompson Financial.

Beleggingen in vastgoed

Beleggingen in beursgenoteerd onroerend goed worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Beleggingen in niet-beursgenoteerde onroerend goed participatiemaatschappijen worden gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde, voor zover deze de marktwaarde van de onderliggende beleggingen reflecteert (opgave van de externe manager).

Beleggingen in aandelen

Beleggingen in aandelen worden gewaardeerd op de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde, Aandelen die niet op de beurs zijn genoteerd, worden gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde (opgave van de externe vermogensbeheerder).

Beleggingen in vastrentende waarden

Beleggingen in vastrentende waarden worden gewaardeerd op ultimo verslagjaar bekende marktwaarde inclusief opgelopen rente.. De waardering van de overige vastrentende waarden wordt via een theoretische prijs berekend op basis van de op dat moment geldende rentecurve. Hierbij worden actuele creditspreads als risico-opslag gebruikt.

Beleggingen in derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. Onderhandse derivaten, waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. De overige beleggingen waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van (nog niet) extern gevalideerde jaarverslagen en opgaven van de externe manager.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde opgenomen. Vorderingen betreffende beleggingen zijn onder Beleggingen meegenomen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Pensioenfondreserve

De pensioenfondreserve bestaat uit het verschil tussen de activa en de verplichtingen en schulden. Het fonds maakt geen onderscheid naar bestemmingsreserves, wettelijke reserves en overige reserves. De reserve bestaat daarom uit een algemene reserve.

Technische Voorziening (pensioenverplichtingen)

Onder pensioenverplichtingen worden verstaan de verplichtingen wegens pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede van nagelaten betrekkingen. Deze verplichtingen worden berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. De waarderingsgrondslagen die gebruikt zijn bij het vaststellen van de technische voorziening zijn volgend samengevat:

Interest:	Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2018 zoals gepubliceerd door DNB (2018: 1,4%; 2017: 1,5%).
Interest-toevoeging:	De 1-jaarsrente conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente primo 2018 zoals gepubliceerd door DNB (-/-0,26%).
Sterfte:	Volgens de AG-Prognosetafel 2018 met fondsspecifieke ervaringssterfte. Voor de netto pensioenregeling worden aanvullend deze correctiefactoren voor ervaringssterfte vermenigvuldigd met een factor van 0,94.
Burgerlijke staat:	Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt uitgegaan van de gehuwdheidsfrequenties 1985-1990 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap. Na pensioeningang wordt de voorziening vastgesteld op basis van de werkelijke burgerlijke staat (bepaalde partnersysteem).
Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
Leeftijden:	Bij leeftijdsbepaling wordt ervan uitgegaan dat iedereen halverwege het jaar geboren is.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld. In de technische voorziening risico fonds dient rekening gehouden te worden met het feit dat het pensioen in de maand van overlijden nog volledig wordt uitgekeerd. Hierdoor wordt er gemiddeld een halve maand meer pensioen uitgekeerd dan waarvoor in het administratiesysteem een voorziening wordt bepaald. De technische voorziening voor risico fonds wordt hiervoor gecorrigeerd middels een opslag van 0,25%.
Kosten:	De dekking voor toekomstige excassokosten bedraagt 2,5% van de verplichtingen.
Arbeidsongeschiktheid:	Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrije deel van de toekomstige pensioenopbouw. Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum op nihil gesteld.

Schulden

Schulden worden opgenomen tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Bijdragen

Bijdragen worden toegerekend aan het jaar waarin de daarmee samenhangende pensioenaanspraken worden opgebouwd.

Beleggingsresultaten

Onderscheiden worden directe en indirecte beleggingsresultaten.

- Directe beleggingsresultaten bestaan uit dividenden, coupon betalingen, interestontvangsten en vergoedingen voor bruikleen. Deze opbrengsten worden aan het boekjaar toegerekend waar ze betrekking op hebben.
- Indirecte beleggingsresultaten omvatten gerealiseerde en niet gerealiseerde waardeverschillen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutaresultaten worden hierin meegenomen.

Uitkeringen

De uitkeringen bestaan uit de bedragen die aan de uitkeringsgerechtigden in het boekjaar zijn betaald.

Uitvoeringskosten

Uitvoeringskosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Uitvoeringskosten die direct gerelateerd zijn aan vermogensbeheer worden conform RJ 610 in mindering gebracht op de beleggingsresultaten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld op basis van de directe methode.

4.5 Toelichting op de balans

4.5.1 Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

Het fonds heeft posities in vastgoed. Vastgoed bevat beleggingen in onroerend goed aandelen die op de beurs zijn genoteerd (indirect onroerend goed) en daarmee een sterke gevoeligheid kennen met de beursbewegingen. Vastgoed bevat tevens beleggingsfondsen die direct in onroerend goed beleggen waarvan de koersvorming minder bepaald wordt door beurs sentiment, maar meer door de onderliggende waarde van de vastgoedobjecten (onder meer kantoren, winkels en woningen) die in het beleggingsfonds worden aangehouden. Het fonds belegt niet in direct onroerend goed. De volgende tabel geeft een overzicht van de beleggingen per vastgoed categorie, regio en valuta.

	(in € mln.)			
	2018		2017	
Categorie				
Indirect beursgenoteerd	197,2	81%	206,8	84%
Indirect niet beursgenoteerd	45,0	19%	38,4	16%
Totaal	242,2	100%	245,2	100%
Regio				
Europa	134,6	56%	151,0	62%
Noord Amerika	68,9	28%	54,5	22%
Azië	33,1	14%	32,2	13%
Australië/ Nieuw Zeeland	5,6	2%	7,5	3%
Totaal	242,2	100%	245,2	100%
Valuta				
EUR	98,6	41%	106,4	43%
USD	67,0	27%	52,7	22%
GBP	20,8	9%	28,1	11%
JPY	18,5	8%	16,1	7%
HKD	8,8	4%	10,1	4%
AUD	5,1	2%	7,0	3%
CHF	5,6	2%	6,8	3%
SEK	8,2	3%	8,2	3%
SGD	4,5	2%	5,1	2%
CAD	2,6	1%	2,7	1%
NOK	1,4	1%	1,5	1%
NZD	0,5	0%	0,5	0%
ZAR	0,6	0%	-	0%
Totaal	242,2	100%	245,2	100%

Aandelen

Om de rendementsambitie waar te maken belegt het fonds in zakelijke waarden waaronder aandelen. Hierbij wordt een lange termijn visie gevolgd waarbij belegd wordt in aandelen met een solide karakter. Dit laatste betekent dat de aandelen posities van het fonds in neergaande markten minder sterk geraakt worden, terwijl in opgaande markten de resultaten achter zullen blijven bij de marktgraadmeters.

(in € mln)

	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
<u>Categorie</u>				
Beursgenoteerde aandelen	525,7	71%	611,7	68%
Beleggingsfondsen	218,7	29%	286,2	32%
Totaal	744,4	100%	897,9	100%
<u>Regio</u>				
Europa	303,5	41,0%	370,0	41%
Noord Amerika	219,0	30,0%	238,3	27%
Azië / Pacific	107,4	14,0%	140,8	16%
Emerging Markets	114,5	15,0%	148,8	17%
Totaal	744,4	100%	897,9	100%
<u>Valuta</u>				
USD	230,8	31%	247,2	28%
EUR	379,8	52%	468,3	52%
GBP	62,4	8%	90,0	10%
CHF	40,5	5%	51,2	6%
SEK	14,6	2%	20,4	2%
DKK	15,7	2%	20,0	2%
NOK	0,6	0%	0,8	0%
Totaal	744,4	100%	897,9	100%
<u>Sector</u>				
Consumentengoederen	103,2	14%	137,5	15%
Gezondheidszorg	89,8	12%	87,8	10%
Consumentendiensten	93,4	13%	133,1	15%
Financiële instellingen	123,1	17%	165,1	18%
Informatietechnologie	90,9	12%	96,9	11%
Industrie	100,4	13%	120,4	13%
Grondstoffen	55,2	7%	70,3	8%
Utilities	22,8	3%	28,4	3%
Telecommunicatie	22,4	3%	18,6	2%
Energie	37,4	5%	32,5	4%
Overige	5,8	1%	7,3	1%
Totaal	744,4	100%	897,9	100%

Vastrentende waarden

SPF houdt materiële posities aan in vastrentende waarden als stabiele basis voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. De beleggingen in vastrentende waarden omvatten beleggingen in reguliere staats- en bedrijfsobligaties, obligaties die gekoppeld zijn aan de inflatie, hypotheek, deposito's en beleggingen in beleggingsfondsen waarvan het grootste deel in obligaties belegd is. In de volgende tabellen worden de beleggingen in vastrentende waarden uitgesplitst naar categorie, regio, looptijd, valuta en credit rating.

(in € mln.)

	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
<u>Categorie</u>				
Staatsobligaties	547,8	40%	543,0	41%
Inflation-linked obligaties	129,6	9%	133,9	10%
Credits	217,4	15%	227,7	17%
Credits High Yield	189,1	13%	198,8	15%
Beleggingsfondsen (EMD)	126,5	9%	131,5	10%
Hypotheek	202,6	14%	98,4	7%
Deposito	0,0	0%	-2,5	0%
Totaal	1.413,0	100%	1.330,8	100%
<u>Regio</u>				
Europa	1.009,2	72%	916,9	69%
Noord & Midden Amerika	271,2	19%	177,7	13%
Emerging markets	126,7	9%	131,7	10%
Pacific RIM / Global	5,9	0%	104,5	8%
Totaal	1.413,0	100%	1.330,8	100%
<u>Looptijd</u>				
< 1 jaar	29,7	2%	2,7	0%
1-3 jaar	77,4	6%	59,1	4%
4-5 jaar	89,2	6%	105,5	8%
6-10 jaar	169,5	12%	202,0	15%
11-20 jaar	148,3	10%	169,8	13%
> 20 jaar	474,9	34%	468,7	36%
Funds	424,0	30%	323,0	24%
Totaal	1.413,0	100%	1.330,8	100%
<u>Valuta</u>				
EUR	1.167,2	83%	1.086,0	82%
DKK	3,7	0%	5,4	0%
SEK	14,1	1%	13,4	1%
USD	228,0	16%	226,0	17%
Totaal	1.413,0	100%	1.330,8	100%

Credit rating

Aaa	420,0	30%	413,8	31%
Aa	481,0	34%	378,9	28%
A	73,4	5%	77,1	6%
Baa	256,3	18%	270,4	20%
Ba	150,6	11%	154,4	12%
≤B	31,7	2%	36,2	3%
Totaal	1.413,0	100%	1.330,8	100%

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide producten die door het fonds gebruikt worden om specifieke risico's af te dekken of op een snelle wijze tactische exposure op bepaalde markten te verkleinen of te vergroten. Ten aanzien van derivaten zijn strikte restricties afgeleid die voortdurend door het fonds worden bewaakt. In de volgende tabellen worden de verschillende derivaten uitgesplitst naar type contract en valuta-soort.

(in € mln.)

<u>Categorie</u>	<u>2018</u>			<u>2017</u>		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
Swaps	3,8	-1,2	2,6	0,7	-	0,7
FX forwards	5,6	-2,0	3,6	10,1	-0,1	10,0
Totaal	9,4	-3,2	6,2	10,8	-0,1	10,7

Valuta

USD	3,5	7,8
EUR	2,6	0,7
GBP	2,0	-0,1
CHF	-0,3	0,3
JPY	-1,6	2,0
Totaal	6,2	10,7

Doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen, loopt het fonds renterisico. Gelet op de risicohouding van het fonds dekt het fonds het renterisico strategisch af via een dynamische rentestafel gerelateerd aan de actuele rentestand. Op basis van de huidige rente hanteert het fonds ultimo 2018 een ex ante strategische afdekking van het nominale renterisico van 35%. De renteaafdekking vindt deels plaats met derivaten (swaps).

De swapportefeuille had ultimo 2018 een bruto nominale exposure van €95 mln. en een marktwaarde van €2,6 mln. Om het tegenpartijrisico van derivatenposities te beperken, verlangt het fonds onderpand van de tegenpartijen. Hiertoe wordt op dagbasis de marktwaarde van de swapposities bewaakt en wordt op basis van de marktwaarde-ontwikkeling onderpand gestort of gevraagd. Ultimo 2018 bedroeg het totaal door tegenpartijen ontvangen onderpand uit hoofde van de swaps €1,2 mln. en aan tegenpartijen gegeven onderpand €3,8 mln.

Op beleggingen buiten de Eurozone loopt het fonds valutarisico. Het valutarisico wordt strategisch voor 70% afgedekt met valutatermijncontracten (FX Forwards). Deze FX Forwards worden op kwartaalbasis afgewikkeld. De marktwaarde wordt op de balans verantwoord onder Derivaten, zowel actief als passief (per contract).

Met futures wordt de exposure naar verschillende aandelenmarkten vergroot of verkleind. Ultimo 2018 had het fonds geen futures posities op onderliggende individuele titels zoals aandelen of obligaties en kende het fonds evenmin een positie in futures op indices.

Overige beleggingen

Overige beleggingen omvatten onder meer beleggingen in mixfondsen, microfinanciering, renewable energy en infrastructuur. De mixfondsen beleggen in nominale staatsleningen, inflation linked bonds, bedrijfsleningen, en aandelen, waarbij de verhouding tussen de eerder genoemde categorieën verschilt afhankelijk van de economische omstandigheden. In het volgende overzicht is te zien welke beleggingen tot de overige beleggingen behoren. Daarnaast is een specificatie van de valutaverdeling weergegeven.

	(in € mln.)	
<u>Categorie</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Mixfondsen	3,0	3,9
Infrastructuur	73,8	53,5
Renewable Energy	21,0	21,6
Microfinance	0,1	0,1
Totaal	97,9	79,1
<u>Valutaverdeling</u>		
EUR	89,4	70,6
USD	3,0	3,9
GBP	5,5	4,6
Totaal	97,9	79,1

Aanvullende toelichting

- SPF belegt niet in aandelen of obligaties van SABIC, de geassocieerde onderneming.
- Met de custodian Kasbank is overeengekomen dat aandelen kunnen worden uitgeleend aan derden. Hierbij wordt het juridisch eigendom overgedragen, maar blijven de aandelen economisch eigendom van het fonds. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen. Hieraan gekoppeld wordt onderpand gestort in de vorm van stukken (aandelen of vastrentende waarden van hoge kredietwaardigheid) ter afdekking van de uitgeleende stukken. Op dagbasis worden de leenposities en het onderpand gemonitord. Aandelen worden niet uitgeleend ten tijde van aandeelhoudersvergaderingen waarop SABIC een stem kan uitbrengen overeenkomstig haar beleid. De omvang van securities lending bij SPF is €23,6 mln. ultimo 2018 met onderpand van €24,1 mln. De opbrengsten van securities lending bedroegen over 2018 €0,2 mln. (2017 was €0,3 mln).
- Vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn conform RJ 610 toegewezen aan de betreffende beleggingscategorie.
- Alle beleggingen zijn het saldo van de beleggingen voor zowel de reguliere pensioenregeling als de PPS- en NPR-regelingen. Per saldo is 2,2% van alle beleggingen ten behoeve van deze regelingen.

Mutatieoverzicht

In volgend overzicht zijn de mutaties in de verschillende beleggingscategorieën te zien, exclusief de liquide middelen mutaties.

Mutatieoverzicht (in € mln.)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overig	Totaal
Waarde 31-12-2017	245,2	897,9	1.330,8	10,7	79,1	2.563,7
Aankopen	21,5	273,3	441,2	-	26,4	762,4
Verkopen / Aflossing	-11,1	-352,7	-400,1	-	-2,0	-765,9
Waardeontwikkeling / overig	-13,4	-74,1	41,1	-4,5	-5,6	-56,5
Waarde 31-12-2018	242,2	744,4	1.413,0	6,2	97,9	2.503,7

Aansluiting balans en interne portefeuilles

In volgend overzicht wordt de aansluiting getoond tussen de indeling van de beleggingsportefeuilles (linkerzijde) volgens het beleggingsbeleid van het fonds (zie ook hoofdstuk 3.5.2. van het jaarverslag) en de indeling zoals deze in de jaarrekening wordt gehanteerd wordt (bovenzijde). De grootste verschillen zitten in de toekenning van de beleggingen uit de Alternatieve Beleggingen portefeuille aan de beleggingscategorieën zoals deze door RJ 610 zijn vastgesteld. Daarnaast worden in de interne indeling van de beleggingsportefeuilles liquide middelen conform GIPS© toegewezen aan de portefeuilles waarvoor deze worden aangewend.

		Indeling jaarrekening							(in € mln.)	
Transponatietabel		Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten activa	Overige beleggingen	Liquide middelen / Ov Vord*	Schuld aan Kredietinst. / Ov Schild	Derivaten passiva	Totaal
Interne indeling	Matchingportefeuille			1.072,4	3,8	0,1	3,1		-1,2	1.078,2
	Government bonds			522,8			2,2			525,0
	Swaps				3,8		0,0		-1,2	2,6
	Inflation linked bonds			129,6			-0,5			129,1
	Credits			217,4		0,1	1,4			218,9
	Mortgages			202,6			0,0			202,6
	Rendementsportefeuille	242,2	744,4	315,6	5,6	97,8	13,9		-2,0	1.417,5
	Currency overlay				5,6		-1,1		-2,0	2,5
	Aandelen		744,4				11,4			755,8
	Obligaties			315,6			3,9			319,5
	Onroerend Goed bg	197,2					-0,4			196,8
	Onroerend Goed nbg	45,0					0,0			45,0
	Infrastructure					94,8	0,1			94,9
	Private Equity					3,0	0,0			3,0
Liquiditeiten			25,0			8,4	-9,1		24,3	
Totaal		242,2	744,4	1.413,0	9,4	97,9	25,4	-9,1	-3,2	2.520,0

* Vorderingen op de balans bestaan deels uit niet beleggingen gerelateerde vorderingen. Daarmee kunnen beperkte verschillen ontstaan met de transponatietabel.

In de volgende tabel is de indeling per beleggingscategorie opgenomen volgens IFRS 7 op basis van de mate van marktwaarde waardering. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Level 1: waardering op basis van beursnotering
- Level 2: waardering op basis van direct waarneembare marktdata anders dan level 1 (afgeleide prijzen)
- Level 3: waardering op basis van netto contante waarde berekening
- Level 4: waardering niet op basis van waarneembare beursnotering, maar op basis van extern gevalideerde modellen, overeengekomen uitgangspunten en jaarverslagen.

Levelindeling (in € mln.)	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
Vastgoed	197,2			45,0	242,2
Aandelen	741,4			3,0	744,4
Vastrentendewaarden	1.413,0			0,0	1.413,0
Derivatenactiva	5,6		3,8		9,4
Overige beleggingen	0,1			97,8	97,9
Liquide middelen / Ov Vord	25,4				25,4
Schuld aan Kredietinst. / Ov Schld	-9,1				-9,1
Derivatenpassiva	-2,0		-1,2		-3,2
Totaal	2.371,6	-	2,6	145,8	2.520,0

De beleggingen in Level 4 bestaan voor €3 mln. uit private equity fondsen. Daarnaast bestaan de beleggingen voor €97,8 mln. uit participaties in alternatieve beleggingen en voor €45 mln. uit niet beursgenoteerd vastgoed. De waardering ten behoeve van dit jaarverslag van de beleggingen die door externe managers worden beheerd, geschiedt gedeeltelijk op basis van nog niet extern gevalideerde opgaven van de externe managers.

Ultimo 2017 is eenzelfde werkwijze toegepast waarbij de in de jaarrekening 2017 opgenomen cijfers per saldo 0,20% afwijken van de definitieve gevalideerde cijfers van de externe managers.

4.5.2 Toelichting vorderingen en overlopende activa

	(in € mln.)	
	2018	2017
<u>Vorderingen</u>		
Individuele waardeoverdrachten	0,1	-
Vordering op werkgevers	-	0,1
Overige debiteuren	1,9	1,4
Totaal	2,0	1,5

4.5.3 Toelichting overige activa

De overige activa bestaan uit saldi van diverse bankrekeningen in verschillende valuta, omgerend tegen de slotkoers van eind 2018.

Liquide Middelen (in € mln.)	2018	2017
ING Bank EURO	10,7	19,3
KasBank EURO	3,0	0,7
KasBank non-EURO (diverse valuta)	3,7	1,5
Collateral Societe General	1,2	-
Collateral Insight	5,3	-
Collateral Morgan Stanley	-	3,8
Totaal	23,9	25,3

4.5.4 Toelichting pensioenfondreserve

De pensioenfondreserve bestaat uit het verschil tussen de verplichtingen en bezittingen van het pensioenfonds. Het fonds onderscheidt in zijn jaarrekening geen bestemmingsreserves. In 2018 is het negatieve resultaat van €156,7 mln. aan de pensioenfondreserve toegevoegd. Hierdoor resulteert een pensioenfondreserve van €174,1 mln.

<u>Vermogen en Voorzieningen.</u> <u>Eigen Vermogen en verloop Dekkingsgraad</u>	2018				2017	
	<u>Vermogen</u> € mln.	<u>Voorziening</u> € mln.	<u>EV</u> € mln.	<u>Dg</u> %	<u>EV</u> € mln.	<u>Dg</u> %
Stand primo	2.584,8	2.254,0	330,8	114,7	153,9	106,8
Bijdragen						
- Ontvangen bijdragen	52,7				50,1	
- Pensioenopbouw		52,3			53,2	
Resultaat op bijdrage			0,3	-0,3	-3,1	-0,3
Uitkeringen						
- Betaalde pensioenuitkeringen	-42,8				-40,0	
- Ontrekking voor pensioenuitkeringen		-43,0			-40,1	
Resultaat op uitkeringen			0,1	0,3	0,1	0,1
Toeslagverlening		8,7			7,5	
Toeslagen			-8,7	-0,4	-7,5	-0,3
Beleggingen						
- Beleggingsopbrengsten	-75,4				156,3	
- Rentetoevoeging pensioenverplichtingen		-2,0			-2,1	
- Wijziging rente pensioenverplichtingen		99,9			-32,9	
Resultaat op Beleggingen			-173,2	-7,7	191,3	8,6
Langlevens en overige resultaten						
- Kosten langlevens	-	-			-	
- Resultaat op kanssystemen	-	-2,9			2,4	
- Resultaat wijziging overlevingsgrondslagen	-	-22,8			-	
- Kosten	-1,5	-2,1			-3,4	
- Dotatie wg / CWO	-	-			-1,3	
- Overige resultaten	0,6	2,2			6,4	
Langlevens en overige resultaten			24,8	0,8	-3,9	-0,2
Stand ultimo	2.518,4	2.344,3	174,1	107,4	330,8	114,7

Het minimaal vereist eigen vermogen is vastgesteld op 4,3% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. Het minimaal vereist eigen vermogen ultimo 2018 bedraagt €100,8 mln. Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds en is vastgesteld op 22,2% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. In die situatie is het vereist eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de hoogte van de technische voorziening. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de door DNB ontwikkelde gestandaardiseerde methode. Ultimo 2018 bedraagt het vereist eigen vermogen €520,7 mln.

		(in € mln.)	
<u>Vaststelling vereist eigen vermogen</u>		<u>2018</u>	<u>2017</u>
S1 Renterisico		101,5	117,6
S2 Zakelijke waarden risico		354,9	383,0
S3 Valutarisico		103,8	115,6
S4 Grondstoffenrisico		-	-
S5 Kredietrisico		152,8	147,2
S6 Verzekeringstechnisch risico		65,7	65,5
Effect correlatie		-258,0	-274,7
Totaal		520,7	554,2

Het volgend overzicht geeft de reservepositie van het fonds weer ultimo 2018. Dit is een momentopname op basis van de dekkingsgraad van 107,4% zonder 12 maandsmiddeling ultimo 2018. De negatieve reservepositie van 14,8% is het verschil tussen de vereiste dekkingsgraad van 122,2% en de dekkingsgraad van 107,4%.

<u>Toereikendheidstoets</u>	in € mln	% van TV
Aanwezig toetsvermogen	2.518,4	107,4%
Af: TV	2.344,3	100,0%
Af: minimaal vereist eigen vermogen	100,8	4,3%
Dekkingspositie (overschot)	73,3	3,1%
Af: vereist eigen vermogen*	419,9	17,9%
Reservepositie (tekort)	-346,6	-14,8%

* excl. minimaal vereist eigen vermogen

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 ultimo maanddekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad bedroeg ultimo 2018 113,2%. Dit betekent dat SPF zich (nog steeds) in een reservetekort bevindt en als gevolg hiervan in 2019 een hernieuwd herstelplan heeft ingediend bij DNB.

4.5.5 Toelichting technische voorziening

In bijgaande tabel zijn de voorzieningen uitgesplitst naar de verschillende regelingen. De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de (gewezen) deelnemers opgebouwde pensioenaanspraken alsmede van de door pensioengerechtigden opgebouwde pensioenrechten.

Categorie	Aantal verzekerden		TV (in € mln.)	
	2018	2017	2018	2017
Totaal pensioenregelingen	8.298	8.193	2.290,8	2.198,2
<i>Niet ingegaan</i>	6.470	6.465	1.556,2	1.502,4
Actieven - mannen	2.461	2.467	937,2	901,6
Actieven - vrouwen	497	495	80,5	74,8
Postactieven (ingegaan PPS) - mannen	3	5	1,9	3,7
Postactieven (ingegaan PPS) - vrouwen	1	1	0,3	0,3
Arbeidsongeschikten - mannen	82	79	43,8	39,9
Arbeidsongeschikten - vrouwen	16	17	6,3	6,3
Premievrijen (slapers) - mannen	2.495	2.494	425,2	417,8
Premievrijen (slapers) - vrouwen	915	907	61,0	58,0
<i>Ingegaan</i>	1.828	1.728	734,6	695,8
Ouderdomspensioenen - mannen	1.270	1.213	595,2	564,9
Ouderdomspensioenen - vrouwen	113	103	24,1	21,3
Partnerpensioenen - mannen	17	15	4,5	3,8
Partnerpensioenen - vrouwen	380	343	109,2	103,9
Wezenpensioenen	48	54	1,6	1,9
Totaal Prepensioenspaarregeling (PPS)	1.192	1.260	51,4	54,1
Mannen	1.008	1.072	48,3	51,1
Vrouwen	184	188	3,1	3,0
Totaal NettoPensioenRegeling (NPR)	284	272	2,1	1,7
Mannen	258	245	2,0	1,6
Vrouwen	26	27	0,1	0,1
Totaal verzekerden/ TV	9.774	9.725	2.344,3	2.254,0

Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op balansdatum geldende pensioenreglementen. Deze voorziening bedraagt ultimo 2018 €2.344,3 mln. De totale voorziening voor risico van het fonds bedraagt €2.290,8 mln.

In de voorziening voor risico van de deelnemers van in totaal €53,5 mln. is inbegrepen een voorziening voor de prepensioenregeling van €51,4 mln. en een voorziening van €2,1 mln. voor de nettopensioenregeling. In de tabel is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de samenstelling van het verzekerdenbestand en de opbouw van de voorzieningen. Voor de aansluiting van de deelnemersaantallen met de aanlevering van gegevens naar DNB is uitgegaan van de DNB-definitie van deelnemers.

4.5.6 Toelichting overige schulden en overlopende passiva

	(in € mln.)	
	<u>2018</u>	<u>2017</u>
<u>Kortlopende schulden</u>		
Schulden u/v pensioenuitkeringen	1,1	1,0
Exploitatiekosten	0,8	0,3
Waardeoverdrachten	-	-
Derivaten passief	3,2	0,1
Schulden aan kredietinstellingen	9,1	4,2
Overige schulden	0,2	0,2
Totaal	14,4	5,8

4.5.7 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

	(in € mln.)	
	<u>2018</u>	<u>2017</u>
<u>Commitments (Uncalled)</u>		
Hypotheeken	-	100,0
Infrastructuur & renewable energy	9,5	29,0
Vastgoed	39,3	25,0
Total	48,8	154,0

Deze verplichtingen betreffen toezeggingen (commitments) aan vermogensbeheerders om te participeren in hun beleggingsfondsen betreffende vermelde categorieën.

Er zijn daarnaast meerjarige contracten met de custodian (Kasbank) en diverse vermogensbeheerders afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

4.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

4.6.1 Bijdragen

In volgende tabel staat de opbouw van de feitelijke bijdrageninkomsten van het fonds in 2018.

	(in € mln.)	
<u>Bijdragen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Bijdragen werkgevers	44,4	43,7
Bijdragen werknemers	5,7	5,6
Premies VPL	1,8	2,0
Inleg NPR	0,8	0,8
Totaal bijdragen	52,7	52,1

De te betalen bijdrage door de werkgever bedraagt 25,5% van het pensioengevend salaris, dat in 2018 is gemaximeerd op €105.075. De feitelijke bijdrage (€50,1 mln.) dient ter financiering van de opbouw van pensioenverplichtingen en kan verdeeld worden in €44,4 mln. van de werkgever en €5,7 mln. van de werknemers. Tezamen met de inleg voor VPL en NPR bedroeg de totale bijdrage €52,7 mln.

De ontvangen bijdragen (€50,1 mln.) wordt getoetst aan de hand van de gedempte kostendekkende premie, waarbij een verwacht rendement wordt gehanteerd. De gedempte kostendekkende premie bedroeg over het verslagjaar 2018 €40,3 mln. hetgeen lager is dan de ontvangen totale bijdrage waarmee de bijdrage over 2018 kostendekkend is. De ongedempte premie is de bijdrage berekend tegen de huidige marktrente. In navolgende tabellen zijn de gedempte en ongedempte kostendekkende premies uitgesplitst.

	(in € mln.)	
<u>Ongedempte kostendekkende premie</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Premie pensioenopbouw actieven	44,1	47,4
Opslag voor toekomstige excassokosten	1,1	1,2
Risicopremies	3,7	3,8
Opslag vereist eigen vermogen	12,0	12,4
Opslag voor uitvoeringskosten	0,5	0,3
Totaal	61,4	65,1

	(in € mln.)	
<u>Gedempte kostendekkende premie</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Premie pensioenopbouw actieven	35,8	37,1
Opslag voor toekomstige excassokosten	0,9	0,9
Risicopremies	3,1	3,1
Opslag voor uitvoeringskosten	0,5	0,3
Totaal	40,3	41,4

4.6.2 Beleggingsresultaten

De beleggingsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte beleggingsopbrengsten. Op deze opbrengsten worden de transactiekosten en de kosten van vermogensbeheer in mindering gebracht. Directe beleggingsopbrengsten bestaan uit dividenden, coupons, resultaten op derivaten en enkele overige directe ontvangsten gerelateerd aan het vermogensbeheer waaronder securities lending.

	(in € mln.)	
Directe beleggingsopbrengsten	2018	2017
Dividenden	37,5	39,9
Coupons	20,7	22,2
Derivaten (swaps)	-0,8	-5,6
Overige	0,1	0,2
Totaal	57,5	56,7

	(in € mln.)	
Indirecte beleggingsopbrengsten	2018	2017
Gerealiseerde waardemutaties	-37,2	54,5
Ongerealiseerde waardemutaties	-90,5	49,6
Totaal	-127,7	104,1

	(in € mln.)	
Gerealiseerde waardemutaties	2018	2017
Vastgoed	0,5	0,7
Aandelen	2,0	24,2
Vastrentende waarden	-5,7	-5,0
Derivaten	-	1,5
Overige (koersverschillen)	-34,0	33,1
Totaal	-37,2	54,5

	(in € mln.)	
Ongerealiseerde waardemutaties	2018	2017
Vastgoed	-14,0	-1,5
Aandelen	-77,3	44,6
Vastrentende waarden	5,3	-18,0
Derivaten	1,9	-0,5
Overige (koersverschillen)	-6,4	25,0
Totaal	-90,5	49,6

4.6.3 Uitkeringen

De uitkeringen aan de deelnemers worden in volgende tabel nader gespecificeerd.

	(in € mln.)	
<u>Uitkeringen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Ouderdompensioen	33,4	31,4
Partnerpensioen	6,1	5,5
Wezenpensioen	0,2	0,2
Arbeidsongeschiktheidspensioen	0,5	0,5
Prepensioenregeling	2,6	2,4
Totaal	42,8	40,0

4.6.4 Mutatie technische voorziening

Volgende tabel geeft de ontwikkeling van de technische voorziening weer. De voorziening is gebaseerd op de door de DNB gepubliceerde markttrente.

	(in € mln.)			
	Risico fonds		Risico deelnemer	
<u>Ontwikkeling pensioenverplichtingen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Technische voorziening ultimo vorig boekjaar	2.198,2	2.204,1	55,8	60,3
Benodigd voor pensioenopbouw	44,1	47,5	0,7	0,7
Benodigd voor risicodekkingen	3,7	3,8	-	-
Toevoeging i.v.m. kosten	1,1	1,2	-	-
Benodigde interesttoevoeging technische voorzieningen	-5,7	-4,8	3,7	2,7
Overgenomen pensioenverplichtingen	1,8	1,9	-	-
 Uitkeringen	-43,0	-40,1	-	-
Vrijgevallen voor kosten uit de technische voorzieningen	-1,1	-1,0	-	-
Overgedragen pensioenverplichtingen	-0,9	-2,7	-	-
 Toeslagverlening				
Deelnemers	3,7	4,1	-	-
Gewezen deelnemers	2,0	1,4	-	-
Pensioengerechtigden	3,0	2,0	-	-
 Wijziging a.g.v. verandering rentetermijnstructuur	99,9	-32,9	-	-
Wijziging van actuariële grondslagen en/of methoden	-22,8	-	-	-
Overige incidentele mutaties	3,1	3,4	-	-
 Kanssystemen				
Sterfte	-3,3	2,9	-0,1	-0,1
Arbeidsongeschiktheid	0,6	-0,5	-	-
Mutaties	6,5	8,0	-6,6	-7,8
Overige technische grondslagen	-0,1	-0,1	-	-
Technische voorziening ultimo boekjaar	2.290,8	2.198,2	53,5	55,8

Jaarlijks stelt het bestuur het percentage rentewinst vast dat wordt gehanteerd voor de verhoging van de PPS-saldi en NPR-saldi. De bijschrijving over het netto pensioenkapitaal is gebaseerd op het behaalde fondsrendement. Conform het reglement wordt op de spaarkapitalen binnen de PPS-regeling tot het moment van omzetting het fondsrendement toegekend, echter met een vertraging. Einde jaar bestaat er op deze wijze steeds 1,5 jaar achterstand ten opzichte van het gerealiseerde rendement.

4.6.5 Saldo waardeoverdrachten

Het saldo van waardeoverdrachten bestaat uit betaalde waarde-afkopen en ontvangen bedragen voor waarde-inkopen. De in- en afkoop van waardeoverdrachten geschiedt aan de hand van wettelijk vastgestelde regels. Bij de mutatie van de technische voorziening worden actuariële grondslagen meegenomen. Hierdoor kunnen verschillen in de presentatie van de cijfers ontstaan.

4.6.6 Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten betreffen kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling door DPS en rechtstreeks bij het fonds in rekening gebrachte kosten. Uitvoeringskosten ten aanzien van vermogensbeheer zijn bij de beleggingsopbrengsten in mindering gebracht. De uitvoeringskosten zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 3.3 van het bestuursverslag.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld, dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen of boetes zijn opgelegd.

4.6.7 Bestemming saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten over 2018 ad €156,7 mln. is verrekend met de pensioenfondsreserve.

4.6.8 Beloning bestuurders

De bestuursleden voorgedragen door de werkgever en benoemd op voordracht van de vakorganisaties ontvangen geen bezoldigingen van het pensioenfonds voor de uitvoering van hun functie als bestuurslid.

De bestuursleden gekozen uit en door de pensioengerechtigden ontvingen in 2018 in totaal een vergoeding van €70.000 (€52.460 in 2017). Deze vergoedingsregeling is gebaseerd op de Verordening vergoedingen Sociaal-Economische Raad 2011-2012.

De twee bestuursprofessionals ontvangen een marktconforme vergoeding. De kosten voor beide bestuursprofessionals bedroegen in totaal €133.100 in 2018 (€133.100 in 2017). De kosten voor de externe beleggings- en riskmanagement adviseur bedroegen €36.300 in 2018 (€31.762 in 2017).

De bezoldiging van de gepensioneerde leden van het VO bedroeg in 2018 €6.000 (€4.100 in 2017) en €56.000 voor de leden van de RvT (€36.300 in 2017 voor de Visitatiecommissie).

4.6.9 Honoraria accountant

Conform artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is het fonds verplicht informatie over de omvang en samenstelling van de vergoeding van de accountantsorganisatie in het jaarverslag op te nemen. De externe accountant van het fonds is Ernst & Young Accountants LLP. In volgende tabel zijn de honoraria van de externe accountant per type opdracht inclusief BTW opgenomen.

De kosten voor andere controleopdrachten bestaan uit de reguliere controle van de actuariële basisgegevens (€3.025) en DNB jaarstaten (€2.856).

HONORARIA ACCOUNTANT

Onderzoek naar de jaarrekening
Andere controle-opdrachten
Advies op fiscaal terrein
Andere niet-controle diensten
Totaal

<u>2018</u>	<u>2017</u>
42.640	39.500
5.881	5.445
-	-
-	-
48.521	44.945

4.7 Toelichting op de actuariële analyse

	(in € mln.)	
	2018	2017
Benodigde interest	2,0	2,1
Wijziging rentetermijnstructuur	-99,9	32,9
Beleggingsopbrengsten	-75,4	156,2
Bijdragen	0,2	-4,0
Waarde-overdrachten	-0,1	0,3
Kosten	0,6	0,6
Uitkeringen	0,1	0,1
Kanssystemen	2,9	-2,4
Toeslagverlening	-8,7	-7,4
Wijziging actuariële grondslagen	22,8	-1,6
Andere oorzaken	-1,2	0,1
TOTAAL RESULTAAT	-156,7	176,9

Op basis van de actuariële analyse wordt beoordeeld wat de impact was van verschillende door het bestuur benoemde risico's in paragraaf 3.4.2 over het afgelopen jaar.

Het negatieve resultaat van 2018 was met name het gevolg van de gedaalde marktrente (€99,9 mln.) en negatieve beleggingsopbrengsten (€75,4 mln.). De per 1 januari 2019 verleende toeslagen (die reeds in de cijfers zijn verwerkt) hebben een negatief resultaat van €8,7 mln. tot gevolg gehad. Daarnaast zijn in 2018 de sterftegrondslagen gewijzigd. Voor de prognosetafel is het fonds overgestapt van AG Prognosetafel 2016 naar AG Prognosetafel 2018. Tevens is de ervaringssterfte voor het fonds aangepast. Deze twee wijzigingen samen verklaren de post 'wijzigingen actuariële grondslagen' en leiden tot een winst voor het fonds van circa €22,8 mln.

4.8 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Kasstroom uit pensioenuitvoeringsactiviteiten

De kasstroom uit pensioenactiviteiten bestaat voornamelijk uit ontvangen bijdragen en betaalde uitkeringen.

Kasstroom uit beleggingsactiviteiten

De kasstroom uit beleggingsactiviteiten was over 2018 €15,9 mln. negatief.

Per saldo zijn de liquide middelen met €6,3 mln. afgenomen.

4.9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen significante gebeurtenissen na de balansdatum.

5. OVERIGE GEGEVENS

5 OVERIGE GEGEVENS

5.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds SABIC

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Pensioenfonds SABIC te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds SABIC op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de staat van baten en lasten over 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds SABIC (hierna: de stichting) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 19 miljoen
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen per 31 december 2018, zijnde het totaal van de technische voorziening en de pensioenfondsreserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien de stichting in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 0,9 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben in vergelijking met voorgaand jaar geen wijzigingen in de kernpunten van onze controle aangebracht.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

De stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de stichting voldoende buffers heeft.

De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting pensioenfondsreserve (4.5.4).

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Onze controleaanpak

Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad.

De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2018 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de stichting beoordeeld op basis van het actuariael rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.

	Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden: • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items: de overstap naar Prognosetafel AG2018 en de aanpassing van de fondsspecifieke ervaringssterfte. • Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorziening zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2018.
Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
Risico	De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met beleggingen in met name private equity fondsen, infrastructure en niet-beursgenoteerd vastgoed, kennen eveneens inherente waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente, niet-gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de grondslagen voor waardering (4.4) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting beleggingen (4.5.1). Uit deze toelichting blijkt dat er per 31 december 2018 voor € 148 miljoen is belegd in beleggingen zonder genoteerde marktprijzen. € 146 miljoen daarvan is belegd via fondsmanagers in niet (beurs)genoteerd fondsen. Daarnaast zijn € 4 miljoen positief en 1 miljoen negatief belegd in derivaten. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

Onze controleaanpak	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2018. - Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij de aansluiting vastgesteld met de door een accountant gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers per 31 december 2018. Voor de posities waarvoor geen gecontroleerde opgave beschikbaar was en de waardering is gebaseerd op recente rapportages van de fondsmanagers, hebben wij de betrouwbaarheid op alternatieve wijze vastgesteld, onder andere door gebruik te maken van back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. - Voor de waardering van de derivaten, hebben wij een controle uitgevoerd op het waarderingsmodel en de gehanteerde veronderstellingen, zoals gehanteerde rentecurves, risico-opslagen en volatiliteit. Wij hebben bij de uitvoering van deze werkzaamheden gebruik gemaakt van onze eigen waarderingsspecialisten. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen onderzocht.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2018 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.
Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
Risico	De technische voorziening betreft een significante post in de balans van de stichting. De technische voorziening dient krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorziening beschreven in de grondslagen voor waardering (4.4) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting technische voorziening (4.5.5). Uit deze toelichting blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden door toepassing van de meest recente prognosetafels en aanpassing van de fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van nader onderzoek. Volgens deze toelichting is de technische voorziening hierdoor € 22 miljoen lager uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorziening niet toereikend gewaardeerd en toegelicht is.

Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorziening hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorziening en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2018. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorziening per 31 december 2018. Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij een eigen actuariële specialist betrokken en specifiek de uitkomsten van de door de stichting uitgevoerde analyses op de ervaringssterfte en kostenopslag beoordeeld. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorziening onderzocht.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2018 of de toelichting van de technische voorziening.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, bestaande uit het voorwoord en het verslag van het bestuur;
- de overige gegevens;
- de andere informatie, bestaande uit de kerncijfers, de overige informatie, afkortingen en begrippen en de summary in English.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 6 juni 2019

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. R.E.J. Pluymakers RA

6. OVERIGE INFORMATIE

6 OVERIGE INFORMATIE

6.1 Verslag van de Raad van Toezicht

1. Inleiding

In dit bevindingsrapport doet de raad van toezicht (raad of RvT) verslag van zijn bevindingen en van zijn werkzaamheden over het verslagjaar 2018. De raad is in functie getreden per 1 februari 2018 en heeft de functie van intern toezicht overgenomen van een visitatiecommissie (VC). Voor 2018 is een toezichtplan opgesteld op basis van het laatste verslag van de VC en eigen afwegingen met - naast de wettelijke taken - als speerpunten de evaluatie en de uitwerking van de strategische keuzes die waren gemaakt in 2017, de verdere professionalisering van risicomanagement, inclusief de implementatie van IORP II en de effectieve herschikking van werkzaamheden die samenhangen met de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de drie fondsorganen.

Op grond van onze werkzaamheden, zoals hierna meer uitgebreid beschreven, komt de raad tot de conclusie dat het fonds goed wordt bestuurd en dat het bestuur in control is.

1.1 Visie op toezicht

De werkzaamheden van de raad worden gestuurd door de visie die de raad heeft op toezicht.

De raad werkt vanuit de visie dat goed besturen, ofwel de kwaliteit van het besturen van de organisatie, het centrale thema is van het toezicht. De nadruk ligt daarbij op een goed werkende structuur en de gehanteerde principes die aan het beleid ten grondslag liggen en minder op de inhoud, de regels en het controleren. De Pensioenwet en de Code Pensioenfondsen vormen de basis van de nadere invulling van wat goed pensioenfondsbestuur is. De normen waaraan wij toetsen zijn afgeleid van wet- en regelgeving en de Code Pensioenfondsen. Bij de toetsing kijken we ook uitdrukkelijk naar de geest van de wet: wordt de verbetering bereikt die de wetgever beoogde met de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Goed pensioenfondsbestuur is niet statisch gedefinieerd. In de loop van de tijd en met de ervaringen in de sector met nieuwe bestuursmodellen zal hetgeen men verstaat onder goed bestuur en bijbehorend zich gaan rijpen.

1.2 Opzet bevindingsrapport

De raad heeft de bevindingen en aanbevelingen ingedeeld in een aantal aandachtsgebieden. In de nieuwe Code Pensioenfondsen wordt het intern toezicht verzocht bij voorkeur aan de hand van de acht thema's van de Code te rapporteren in het jaarverslag. Naar het oordeel van de raad is het logischer de rapportage in te delen aan de hand van een normenkader dan aan de hand van thema's. De raad heeft daarom gekozen voor een eigen opzet.

Voorafgaand aan de bevindingen per aandachtsgebied heeft de raad steeds de norm geformuleerd waaraan wordt getoetst. Wij toetsen in beginsel aan de normen, zoals geformuleerd in wet- en regelgeving alsmede de Code Pensioenfondsen. Om de leesbaarheid van dit bevindingsrapport te bevorderen worden in dit rapport deze normen niet stuk voor stuk behandeld maar zijn deze per aandachtsgebied samengevat in één overkoepelende norm.

1.3 Werkwijze van de Raad

In 2018 heeft de raad 4 keer vergaderd; tijdens 2 van de genoemde vergaderingen is ook overleg gevoerd met het dagelijks bestuur. De raad heeft 1 keer met het verantwoordingsorgaan overlegd. In april 2019 is overleg gevoerd met de externe accountant, de compliance officer en de certificerend actuaris met betrekking tot het verslagjaar 2018.

Naast het overleg met het bestuur en het regelmatige telefonische overleg tussen de voorzitters van de raad en het bestuur, wordt met het bestuur ook schriftelijk informatie uitgewisseld. De raad neemt kennis van de werkzaamheden van het bestuur via notulen, kwartaalverslagen en via de aanwezigheid als toehoorder bij commissie- en bestuursvergaderingen. De raad heeft toegang tot alle (gevraagde) informatie. Voorts worden de belangrijkste ontwikkelingen gedeeld met de raad.

Leden van de raad zorgen ervoor dat hun kennis en vaardigheden steeds up to date zijn. In het kader hiervan zijn in het jaar 2018 verschillende seminars c.q. opleidingsdagen bezocht. De evaluatie van de raad over het jaar 2018 heeft plaatsgevonden in het eerste kwartaal van 2019.

2. Bevindingen

2.1 Follow-up aanbevelingen

Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur geeft aan eerdere aanbevelingen van het intern toezicht.

Bevindingen

De raad heeft kennis genomen van het verslag van bevindingen van de visitatiecommissie over 2017. De raad heeft ook kennis genomen van de rapportage van het bestuur waarin de opvolging zichtbaar is gemaakt van de aanbevelingen van de visitatiecommissie. De raad is van oordeel dat het bestuur adequaat opvolging heeft gegeven aan de desbetreffende aanbevelingen.

2.2 Algemeen beleid

Het bestuur van een fonds heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Een pensioenfondsbestuur dient daartoe de doelstellingen van het fonds en de gehanteerde uitgangspunten (in overleg met andere organen) vast te stellen. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid van het bestuur en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn.

Bevindingen

De raad heeft geconstateerd dat het bestuur van SPF de doelstellingen en uitgangspunten van SPF helder heeft weergegeven in de ABTN. Het bestuur van SPF heeft voorts de gewijzigde pensioenovereenkomst die per 1 januari 2019 van kracht is geworden zorgvuldig getoetst aan deze doelstellingen en uitgangspunten alsmede aan de criteria rechtmatigheid, financierbaarheid en uitvoerbaarheid. De communicatie met sociale partners over risicohouding, opdrachtaanvaarding en vertaling van de nieuwe pensioenregeling in nieuwe reglementen is goed verlopen.

De ontwikkelingen met betrekking tot de nieuwe pensioenovereenkomst zijn ook met het Verantwoordingsorgaan besproken. In de discussie over de wijze van inhalen bij indexatieachterstanden (lifo of ponds ponds) heeft het bestuur goed geluisterd naar de wensen van het Verantwoordingsorgaan in deze. Na een evenwichtige belangenafweging heeft het bestuur van SPF verantwoordelijkheid genomen voor het uiteindelijk genomen besluit (ponds ponds).

Naar aanleiding van het in 2015 gestarte onderzoek naar de lange termijn houdbaarheid van het pensioenfonds heeft het bestuur van SPF in het verslagjaar verdere stappen gezet in vervolg op het in 2017 vastgestelde strategieplan, inclusief actieplan. Qua strategie is gekozen om in ieder geval de komende vijf jaar zelfstandig voortbestaan in de huidige paritaire bestuursvorm.

In het genoemde actieplan zijn voor het verslagjaar 5 nader uit te werken onderwerpen benoemd voor verdere optimalisatie:

- Bestuursmodel;
- Uitbesteding;
- IT /digitalisering;
- Schaalgrootte vermogensbeheer;
- Aansluitingenbeleid.

De RvT heeft in het verslagjaar kennis kunnen nemen van de voortgang op de uit het strategieplan / actieplan genoemde 5 onderwerpen en onderschrijft de tot op heden gemaakte keuzes, maar zou in de komende periode nader met het bestuur van gedachten willen wisselen in de verdere uitwerking van de gemaakte strategische keuzes.

Aanbevelingen

Bespreek het strategisch beleidsplan 2019-2023 in de komende periode met de RvT en het Verantwoordingsorgaan en betrek beide fondsgremia bij de verdere uitwerking van het strategisch beleid.

2.3 Governance

De structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing is geborgd. Voorts dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Het bestuur dient een beleid te hebben ter bevordering van diversiteit.

Bevindingen

Binnen het paritaire model heeft het fonds in het verleden twee onafhankelijke bestuurders benoemd die voorzitters zijn van de twee commissies. Hiermee heeft het fonds de vereiste deskundigheid op twee belangrijke bestuurlijke posities losgekoppeld van de deskundigheid van beschikbare kandidaten bij voordragende partijen. De raad beschouwt dit als een sterke kwaliteit van het fonds.

Gedurende het verslagjaar heeft een zorgvuldig selectieproces plaatsgevonden voor de opvolging van de voorzitter. Dit proces is definitief afgerond aan het begin van het nieuwe jaar met het aantreden van een nieuwe onafhankelijk voorzitter. Naar het oordeel van de raad heeft het fonds daarmee zijn governance nog verder versterkt.

De samenstelling van het bestuur voldoet niet aan de eisen zoals vastgelegd in de Code Pensioenfondsen ten aanzien van diversiteit.

Het bestuur heeft eind 2018 besloten één bestuurslid en de onafhankelijk voorzitter aan te wijzen als sleutelhouders. De raad beoordeelt dit als positief, doch de toekomst zal nog moeten uitwijzen of dit naar behoren werkt.

Aanbevelingen

De raad heeft begrip voor het gegeven dat bij de sponsor aanzienlijk meer mannen dan vrouwen werkzaam zijn. De raad beveelt het bestuur aan om overeenkomstig de code een plan op te stellen dat leidt tot meer diversiteit.

2.4 Financiële opzet

Het fonds dient een deugdelijke financiële opzet te hebben. De financiële opzet dient zodanig te zijn dat de pensioenregeling ook op de lange termijn kan worden waargemaakt.

*Bevindingen***Gedempte kostendekkende premie**

Op grond van artikel 128 van de Pensioenwet en artikel 4 van het Besluit FTK maakt het fonds gebruik van de mogelijkheid tot het dempen van de kostendekkende premie voor de basispensioenregeling. Bij de berekening van deze gedempte kostendekkende premie gaat het fonds met ingang van 1 januari 2019 uit van het verwacht rendement van het fonds. Het bestuur van SPF heeft deze kostendekkende premie voor 2019 ingeschat op 23,0%. De feitelijk te ontvangen premie is vastgesteld op 25,5% zodat geconcludeerd kan worden dat het fonds wettelijk gezien voldoende premie ontvangt. Hierbij kan worden opgemerkt dat de feitelijke premie wel lager is dan de kostendekkende premie berekend op basis van de RTS. Actuarieel gezien is de premie dan ook niet voldoende om de te verlenen pensioenaanspraken in te kopen. De premiedekkingsgraad is voor 2019 vastgesteld op 95%.

Haalbaarheidstoets en herstelplan 2018

Jaarlijks wordt getoetst of het risicoprofiel van het fonds nog past in de geschetste kwantitatieve risicohouding. Teneinde te bepalen of het fonds zijn beschreven doelstellingen ook op lange termijn kan waarmaken wordt met de zogenaamde haalbaarheidstoets bepaald of het fonds op lange termijn tenminste uitkomt op een pensioenresultaat van 95% en in een slecht weer scenario op niet meer dan 38% daaronder. Het bestuur van SPF heeft in het verslagjaar vastgesteld dat het fonds geslaagd is voor deze haalbaarheidstoets.

Desalniettemin is de UFR-dekkingsgraad van het fonds in het verslagjaar gedaald van 114,7% naar 107,9%. Hierdoor is enige achterstand ontstaan in de beoogde realisatie van het herstelplan 2018, waardoor op korte termijn de (indexatie) doelstellingen van het fonds niet volledig gerealiseerd kunnen worden.

Monitoring

De raad heeft kennisgenomen van de wijze waarop het bestuur de financiële positie en de uitvoering van de pensioenregeling bewaakt. De maandrapportages en kwartaalverslagen die door de uitvoerder worden opgesteld worden in de commissie financiën en het bestuur besproken. In het kwartaalverslag van het bestuur is het oordeel van het bestuur opgenomen over de performance van het fonds en over de dienstverlening van DPS in het betreffende kwartaal. Tevens wordt in het verslag uit hoofde van een beheerste financiële sturing van het fonds inzicht gegeven in de realisatie van de uitvoeringskosten versus het budget.

Daarnaast bewaakt het bestuur de opvolging van de bevindingen van de Visitatiecommissie, het Verantwoordingsorgaan, de actuaris en de accountant.

De raad heeft tijdens de door haar bijgewoonde vergaderingen van de commissie financiën c.q. van het bestuur en aan de hand van de rapportages vastgesteld dat de bewaking van de financiële positie en de uitvoering van de pensioenregeling door het bestuur adequaat is.

Aanbevelingen

Bespreek de toegenomen achterstand in de beoogde realisatie van het herstelplan en de gevolgen hiervan voor de kansen op indexatie in de komende jaren met het Verantwoordingsorgaan. Bespreek de oorzaken en de door het bestuur gemaakte keuzes. Voorkom verrassingen en creëer draagvlak.

2.5 Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur van een fonds dient ervoor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het bestuur van het fonds.

Bevindingen

De RvT is van oordeel dat het bestuur in de besluitvorming tot een evenwichtige belangenafweging heeft kunnen komen. Bij de besluitvormingsdocumenten wordt in voorkomende gevallen in de voorlegger niet altijd expliciet aandacht gegeven aan aspecten die te maken hebben met de evenwichtige belangenafweging bij de besluitvorming. Bij het besluitvormingsproces binnen het bestuur vindt deze belangenafweging niet altijd expliciet plaats. Dit wil niet zeggen dat het bestuur er in de besluitvormingsprocessen geen aandacht voor zou hebben. De evenwichtige belangenafweging heeft in bepaalde gevallen meer impliciet plaatsgevonden. Een concreet voorbeeld waarbij de evenwichtige belangenafweging aan de orde was betreft de discussie over de te hanteren systematiek bij een in de toekomst aan de orde zijnde inhaalindexatie. Naar aanleiding van de discussie met het Verantwoordingsorgaan over te te hanteren systematiek (“last in, first out” of “pondspondsgewijs”) heeft het bestuur de argumenten voor de gemaakte keuze (pondsponds) nog eens helder op een rij gezet. Het uitschrijven van de argumentatie kan bijdragen aan het draagvlak voor het besluit in en om het bestuur.

Aanbevelingen

Besteed, daar waar mogelijk en toepasselijk, zowel in de voorlegger alsook in de discussie in het bestuur, expliciet aandacht aan de evenwichtige belangenafweging tussen de verschillende groepen belanghebbenden van het fonds, te weten: de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever.

2.6. Risicomanagement

Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd.

Bevindingen

De raad heeft in 2018 een aantal vergaderingen van de commissie financiën (onderdeel risicomanagement, financieel en actuair) bijgewoond en de werkwijze van de commissie geobserveerd. In 2018 heeft het fonds haar risicomanagement model (RCA) en systematische integriteitsanalyse proces (SIRA) geactualiseerd en verbeterd. De risico-inschatting is op basis van ontwikkelingen waar nodig bijgesteld. De voortgang van de afgeleide acties wordt door bestuur en commissie financiën bewaakt. Een van de vervolgacties is nadrukkelijker onderscheid tussen risico's vanuit de uitvoering en risico's vanuit het fonds.

Voortgang van het risk management year plan (RMYP) 2018 is bewaakt in de bestuursvergaderingen en vergaderingen van de commissie financiën.

Het risico bewustzijn van het bestuur is hoog; risico-inschatting vindt op basis van gedegen voorbereiding en van evenwichtige discussies plaats. Het risicomanagement is adequaat georganiseerd.

2.7. Uitbesteding

Het bestuur dient een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds te hebben, inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij dient het bestuur in control te zijn. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering worden vastgelegd en beschikbaar gesteld aan belanghebbenden. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, dienen op regelmatige basis te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de adviseurs waarmee het bestuur werkt.

Bevindingen

De raad is door het bestuur op hoofdlijnen meegenomen in het proces van de evaluatie en verlenging van de uitvoeringsovereenkomst met DPS. Dit proces is in 2017 gestart en in oktober 2018 afgerond. Het bestuur is in control op dit proces. De vaststelling van de monitoring van de dienstverlening geschiedt door het bestuur in de

kwartaalrapportage en het jaarverslag. De monitoring is met name gericht op de uitbesteding aan DPS en minder op de uitbesteding aan de andere partijen.

De RvT heeft op 3 december 2018 een bezoek gebracht aan DPS waarbij de RvT een indruk heeft gekregen van de organisatie van DPS en de dynamiek tussen DPS, DSM en het fonds.

2.8. Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Een pensioenfonds dient een beleggingsbeleid te hebben dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding. De opdracht aan de vermogensbeheerder dient in overeenstemming te zijn met dit beleid en er dienen effectieve begrenzings opgenomen te zijn in deze opdracht.

Bevindingen:

Strategisch beleggingsbeleid

In het verslagjaar heeft het bestuur op advies van de commissie Financien het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 vastgesteld, waarbij de kaders voor het premie-, toeslagen-, kortings-, en beleggingsbeleid van het fonds zijn geduid. Ook wordt in paragraaf 4.3 van het strategisch beleggingsplan expliciet stilgestaan bij de vastgestelde risicohouding die de basis vormt voor het strategisch beleggingsbeleid.

Beleggingsplan 2019

In het verslagjaar heeft de commissie Financiën nadrukkelijk stilgestaan bij de geconstateerde underperformance van het US aandelen mandaat. Na zorgvuldige en uitgebreide discussie is de commissie Financien tot het unanieme oordeel gekomen welke oorzaken aan deze underperformance ten grondslag liggen en heeft de commissie beargumenteerd aan het bestuur geadviseerd om de omvang van dit mandaat ook in 2019 te handhaven. Wel wordt de gekozen benchmark aangepast van MSCI US naar een tailormade MSCI US benchmark, waarbij rekening wordt gehouden met het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds.

Naar aanleiding van de in het verslagjaar uitgevoerde ALM-studie heeft het bestuur van SPF besloten om de omvang van returnportefeuille in 2019 met 5% te verlagen (waardoor de verhouding tussen de return- en matchingportefeuille gelijk wordt aan 55%/45%), door het liquide deel in de returnportefeuille met 5% af te bouwen waarbij de categorie “high yield obligaties” relatief iets minder wordt verlaagd. Verder besloot het bestuur van SPF in dit kader om in de staffel voor de renteafdekking meer stappen aan te brengen en het strategisch afdekkingspercentage op het laagste renteniveau te verhogen van 35% op basis van UFR naar 37,5% op basis van marktwaarderingssystematiek (=45% op basis van UFR-methodiek). Naar aanleiding van een opmerking van de accountant over het jaarwerk van 2017 heeft het bestuur een paragraaf in het beleggingsplan 2019 toegevoegd waarin wordt geduid dat het fonds belegt volgens de prudent person beginselen van artikel 135 PW en de artikelen 13 en 13a van het besluit FTK.

De RvT is het met de externe risico-adviseur van het fonds eens dat het fonds een zorgvuldig proces heeft doorlopen bij de totstandkoming van het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 en het Beleggingsplan 2019. Het beleggingsbeleid is in overeenstemming met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding.

Procedure selectie, monitoring en evaluatie managers

Het bestuur van SPF heeft in het verslagjaar de procedure selectie, monitoring en evaluatie managers aangepast, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen individuele vermogensbeheerovereenkomsten en fondsbeleggen. Er wordt periodiek beoordeeld of de uitvoering van dit beleid in overeenstemming is met het uitbestedingsbeleid van SPF.

Opdracht aan vermogensbeheerder en custodian

In het verslagjaar heeft het bestuur van SPF de dienstverleningsovereenkomst met DPS met 5 jaar verlengd tot 2023. Het betreft een paraplu-overeenkomst met daaronder separate contracten voor Pensioenbeheer, Vermogensbeheer en Fiduciair beheer. In het contract voor Vermogensbeheer is opgenomen dat DPS bij het verlenen van het Vermogensbeheer handelt in het belang van SPF en in overeenstemming met de door SPF vastgestelde beleidsdocumenten, waaronder de ABTN, het strategisch Beleggingsbeleid, het jaarlijkse beleggingsplan, het uitbestedingsbeleid en de relevante vastgestelde bestuursbesluiten in dit kader.

In de Service level agreement wordt voorts geduid dat DPS het selectie/ brokersbeleid dat DPS hanteert bij het selecteren van prime brokers, clearing brokers en executing brokers periodiek zal beoordelen op passendheid en actualiteit.

Het bewaren van effecten en waardepapieren heeft het bestuur van SPF uitbesteed aan Kasbank. Naar aanleiding van recente tegenvallende financiële prestaties van Kasbank en de daaraan gekoppelde reputatieschade voor Kasbank heeft het bestuur van SPF in het verslagjaar besloten om in 2019 deze dienstverlening te gaan evalueren. Begin 2019 werd bekend dat Kasbank wordt overgenomen door het Franse bedrijf Caceis, een dochter van Credit Agricole. De door het bestuur van SPF geplande evaluatie van de dienstverlening van Kasbank gaat echter in 2019 gewoon door.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In het verslagjaar heeft het bestuur van SPF besloten om het convenant voor internationaal maatschappelijk verantwoord beleggen (IMVB-convenant) te ondertekenen en daarbij te kiezen voor het zogenaamde brede spoor.

Het IMVB convenant is door de Pensioenfederatie, samen met vakbonden en NGO's opgesteld als onderdeel van de nationale invulling van de OESO-guidelines fort Multinational Enterprise en de hieraan gelinkte Guiding Principles on Business and Human Rights van de VN. Dit convenant voor de pensioensector volgt op vergelijkbare convenanten in andere sectoren en sorteert voor op wetgeving in verband met het van kracht worden van bijvoorbeeld IORP II.

In het brede spoor dienen o.a. contracten met vermogensbeheerders voor zover nodig te worden aangepast op basis van Guidelines en Guiding Principles en bij de selectie en aanstelling van externe managers dienen de door de OECD opgestelde richtlijnen te worden nageleefd. Alle deelnemende pensioenfondsen dienen in het eigen jaarverslag en in het openbaar te rapporteren hoe de implementatie hiervan verloopt.

Aanbevelingen

Bespreek de te nemen stappen in het kader van het brede spoor van het door het bestuur ondertekende IMVB convenant met het Verantwoordingsorgaan en rapporteer hierover in het jaarverslag over 2019.

2.9 Code Pensioenfondsen

Het bestuur leeft de normen van de Code Pensioenfondsen na of geeft gemotiveerd aan waarom van een norm wordt afgeweken.

Bevindingen

De raad heeft met betrekking tot ieder thema van de Code Pensioenfondsen beoordeeld of en in hoeverre het bestuur voldeed aan de normen behorende bij het thema. De raad heeft vastgesteld dat het fonds op 3 punten niet voldoet aan de Code Pensioenfondsen en dat het bestuur hierover adequaat rapporteert in het bestuursverslag.

3. Ten slotte

De raad ziet het als zijn taak bij te dragen aan de kwaliteit en effectiviteit van de governance en de besturing van het pensioenfonds. De raad wil dan ook te allen tijde graag als gesprekspartner van het bestuur functioneren en hoopt dat het bestuur dit ook zo ervaart.

Vooruitblik 2019

De raad is voornemens in 2019, naast de wettelijke en statutaire toezichttaak, aan de volgende thema's in het bijzonder aandacht te besteden:

- Beheersing IT-risico's.
- IORP II. In 2018 is IORP II geïmplementeerd. De raad zal in 2019 aandacht geven aan de juiste werking van deze opzet binnen de gekozen governance.
- Risicohouding van het bestuur.
- Strategische risico's (inclusief kwetsbaarheid van de uitvoerder).
- Deelnemerscommunicatie.
- Geschiktheidsbeleid.
- Maatschappelijk verantwoord beleggen.

De raad zal zijn toezichtrol invullen door afhankelijk van het onderwerp te monitoren, te klankborden of te challenges. De raad heeft een werkplan voor 2019 gemaakt waarin de werkwijze en planning nader zijn uitgewerkt.

De Raad van Toezicht

Reactie van het bestuur

Het jaar 2018 is het eerste jaar waarin de raad van toezicht (RvT) het intern toezicht invulling heeft gegeven. Het bestuur heeft geconstateerd dat de RvT zich op een gedegen wijze heeft ingewerkt in het fonds. Daartoe droegen o.a. bij de overdracht door de visitatiecommissie naar de RvT, het frequente contact tussen de voorzitters van het bestuur en de RvT en het bijwonen van vergaderingen van het bestuur en de commissies door RvT-leden. Ook heeft de RvT zich een beeld gevormd van de onderneming en haar (voormalige) medewerkers voor wie de verschillende fondsorganen zich uiteindelijk inspanden.

Het bestuur is verheugd over de conclusie van de RvT dat het fonds goed wordt bestuurd en dat het fonds in control is. Deze conclusie is in lijn met de oordelen van de visitatiecommissies in de afgelopen jaren en de terugkoppelingen die het bestuur doorgaans krijgt van bij het fonds betrokken externen.

In haar rapportage doet de RvT een aantal aanbevelingen. Zo wordt een pleidooi gehouden voor het bespreken van het Strategisch Beleidsplan met en het betrekken van het verantwoordingsorgaan en de RvT bij de uitwerking van het strategisch beleid. Alhoewel het bestuur van mening is dat het tijdens het periodieke overleg met het VO op dit dossier voortdurend openheid van zaken heeft gegeven, neemt het bestuur dit punt ter harte. Met het VO en de RvT zal gekeken worden naar de mogelijkheden hoe dit vorm te geven. Dat laatste geldt ook voor de communicatie over de financiële ontwikkeling van het fonds, de keuzes die het bestuur maakt en de mogelijke gevolgen voor de deelnemers.

Het fonds voldoet niet volledig aan de Code Pensioenfondsen. De RvT maakt daar melding van en doelt daarmee met name op het punt van diversiteit. Het aantal jongeren en vrouwen is ondervertegenwoordigd in de fondsgremia. Een belangrijk middel om te komen tot het bemensen van de fondsgremia is het zogenaamde “klasje”. Deelnemers en pensioengerechtigden worden uitgenodigd om een opleidingstraject te volgen dat leidt tot een Geschiktheidsniveau A. Het bestuur heeft in 2018 medewerkers benaderd. Alle inspanningen ten spijt was de respons in de genoemde categorieën gering. Het advies om te komen tot een plan van aanpak hoe diversiteit te vergroten, strookt met de plannen van het bestuur. Daarbij zal diversiteit overigens in een bredere context worden geplaatst.

Tot slot luidt het advies van de RvT om de evenwichtige belangenafweging nadrukkelijker in beleidsvoornemens en in de discussie binnen het bestuur expliciet te maken. Het bestuur zal zorg dragen dat dit punt structureel aandacht krijgt en in overleg met de uitvoerder hieraan invulling geven.

Het bestuur dankt de RvT voor haar inzet, inbreng, kritische reflectie en aanbevelingen. Het bestuur kijkt uit naar de verdere samenwerking in 2019.

Het bestuur

6.2 Verslag van de Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft op grond van artikel 115a van de Pensioenwet (PW) de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. In de beoordeling wordt ook betrokken of er van een evenwichtige belangenafweging sprake is.

Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het bestuursverslag opgenomen. Gedurende het jaar vindt periodiek overleg plaats met het dagelijks bestuur van SPF en ontvangt het VO alle benodigde informatie, zodat het VO tot haar oordeel kan komen.

Bij de oordeelsvorming over het gevoerde beleid in 2018 is onder andere gebruik gemaakt van actuele fondsdocumenten, waaronder het strategisch beleggingsbeleid 2016-2020, strategisch jaarplan 2018, de kwartaalrapportages, een overzicht van de in 2018 genomen besluiten, de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en het bestuursverslag en de jaarrekening 2017.

Een belangrijke bijdrage aan het oordeel over het functioneren van het bestuur vormt het rapport van het intern toezicht. In 2018 is het intern toezicht voor het eerst vorm gegeven door het instellen van een raad van toezicht. De raad van toezicht (RvT) heeft zijn bevindingen en aanbevelingen toegelicht aan het VO en via zijn rapportage verantwoording afgelegd aan het VO.

In zijn Strategisch Jaarplan heeft het bestuur de zwaartepunten voor het jaar 2018 vastgelegd. In het verlengde hiervan heeft ook het VO haar verantwoordingsrol gezien. Belangrijke onderwerpen betroffen het project Integraal Balansmanagement dat uitmondde in een Strategisch Beleidsplan 2019-2023 en het Beleggingsplan 2019. Verder het proces en de afspraken inzake de Dienstverleningsovereenkomst met de uitvoerder, DSM Pension Services. Een fenomeen dat steeds prominenter op de agenda komt betreft ICT en de wijze van borging van de uitvoering. Tot slot waren er in 2018 nog twee prominente onderwerpen: het van kracht worden van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Institution for Occupational Retirement Provisions II (IORP II), een Europese richtlijn die met name impact heeft voor pensioenfondsen.

Ten behoeve van de oordeelsvorming heeft het VO in 2018 vijf maal met het (dagelijks) bestuur vergaderd en zijn er 2 zogenaamde educatiebijeenkomsten voor het VO georganiseerd. Het VO heeft twee keer met het voltallig bestuur vergaderd: tijdens de jaarvergadering en tijdens een aparte bijeenkomst met het voltallige bestuur. Tijdens de themasessies werden dilemma's besproken inzake governance en beleid. En daarnaast is meerdere keren aandacht geschonken aan het proces van Integraal Balansmanagement waar het risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers, de ALM-studie en de uitwerking in het strategisch beleid voor de komende jaren en op korte termijn het beleggingsbeleid onderdeel van uitmaakten.

Conform de statuten en het bepaalde in de Pensioenwet heeft het VO gebruik gemaakt van het adviesrecht ten aanzien van het beloningsbeleid.

In gezamenlijke bijeenkomsten met het bestuur, de RvT en de accountant is kennis genomen van de bevindingen en de voorlopige oordelen. Tijdens de gezamenlijke (jaar)vergadering op 6 juni 2019 is het definitieve oordeel aan het bestuur teruggekoppeld en toegelicht.

Namens de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden dankt het VO het bestuur voor haar grote inzet.

Het dagelijks bestuur wordt bedankt voor de altijd prettige en constructieve samenwerking. Met name de uitgebreide toelichting op de bestuursbesluiten en de beschikbaarstelling van relevante documenten is door het VO positief ontvangen. De voorzitter, Jo Mastenbroek, heeft eind 2018 zijn bestuurslidmaatschap beëindigd; Guido Croonen heeft het plaatsvervangend voorzitterschap neergelegd. Beiden vormden samen het dagelijks bestuur (DB). Pascal Wolters als voorzitter en Arthur Smit als plaatsvervangend voorzitter hebben hun taken overgenomen. Het VO vertrouwt erop dat met het nieuw ingestelde DB het gezamenlijke overleg op eenzelfde constructieve wijze als voorheen wordt voortgezet.

Belangrijk daarbij is een open en pro-actieve houding die het VO in staat stelt om tijdig haar rol te vervullen.

Algemeen oordeel over het gevoerde beleid

Het VO is van mening dat er sprake is van goed bestuur en dat er beleid is gevoerd, waarbij getracht is met de belangen van alle deelnemers zoveel als mogelijk rekening te houden. Er is gehandeld in overeenstemming met wet- en regelgeving, de statuten en de reglementen van het fonds. In het fonds gaat veel geld om. Het bestuur is zich bewust van haar fiduciaire verantwoordelijkheid. Daar waar in de uitvoering verbetering nodig is, schroomt het niet om investeringen te doen. Dat laat onverlet dat het bestuur ook kritisch is op kosten: doublures en bovenmatige complexiteit worden zo veel mogelijk vermeden. Het algemeen oordeel van het VO over het gevoerde beleid van het bestuur in 2018 is positief.

In 2018 heeft het bestuur intensief gewerkt aan het afhandelen van zijn strategische agenda. Centraal stond daarin de Dienstverleningsovereenkomst met DSM Pension Services (DPS). De inspanningen die zowel het bestuur als de uitvoerder hebben moeten plegen, kunnen moeilijk overschat worden. Centraal stond het afsluiten van een contract dat continuïteit moet borgen, maar tegelijkertijd bij wijzigende wet- en regelgeving of veranderende marktomstandigheden ruimte voor partijen moet bieden om te komen tot andere afspraken. In het belang van deelnemers is het bestuur erin geslaagd om de als positief ervaren samenwerking met DPS te continueren.

Goed pensioenfondsbestuur

De wijze waarop het bestuur functioneert beoordeelt het VO als positief.

In het verslagjaar heeft het bestuur met de werkgever en de ondernemingsraden afgesproken dat de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter in het vervolg door het bestuur zelf worden benoemd. Dat maakt het mogelijk om niet meer strikt te hoeven vasthouden aan een voorzitter vanuit de geleding van de werkgever en een plaatsvervangend voorzitter vanuit de geleding van de deelnemers of pensioengerechtigden. Deze aanpak vergroot de mogelijkheid om binnen het bestuur posities optimaal ingevuld te krijgen.

Om ook de komende jaren in staat te zijn om de uitdagingen het hoofd te bieden, heeft het bestuur het bestuursmodel heroverwogen. Zowel deelnemers als de werkgever beoordelen het zelfstandig opereren van SPF als positief. De herkenbaarheid en de aanspreekbaarheid van “eigen” mensen staat hoog in het vaandel. Met dat gegeven als uitgangspunt heeft het bestuur gekozen voor het continueren van het paritaire bestuursmodel. Gegeven het feit dat de rol van voorzitter van het bestuur per 1 januari 2019 niet van binnen uit kon worden ingevuld, is de keuze gemaakt voor een externe, onafhankelijk voorzitter van buiten SABIC. Deze keuze maakt het mogelijk om zowel externe, professionele kennis aan SPF te binden, als naar de onderneming, de pensioengerechtigden en de medewerkers toe het eigene te behouden.

De AVG en IORP II zijn onderwerpen die het bestuur het afgelopen jaar ter hand heeft genomen. Het VO waardeert de zorgvuldige wijze waarop het bestuur dergelijke onderwerpen systematisch behandelt: allereerst beeldvorming, daarna oordeelsvorming om het traject af te sluiten met besluitvorming. Belangrijk is ook dat het

bestuur zich telkens afvraagt welke meerwaarde een dossier heeft voor de uitvoering van de pensioenregeling en het niet laat bij weer voldoen aan een verplichting op basis van wet- en regelgeving.

Het bestuur heeft de statuten gewijzigd. De wijzigingen behelsden met name de verankering van de raad van toezicht en het mogelijk maken van een onafhankelijk voorzitter zonder stemrecht. Het VO is positief dat het bestuur zorg heeft besteed aan het meer leesbaar en begrijpelijk maken van statuten.

Tezamen met de onderneming investeert het bestuur in toekomstige leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan in de vorm van succession planning. Dat vergroot de kans dat zodra vacatures in één van de gremia ontstaan opvolging geregeld is. Dat laat onverlet dat continuïteit in de bezetting van gremia naar de mening van het VO een blijvend aandachtspunt is.

Het beloningsbeleid is het afgelopen jaar frequent besproken. Het VO kan zich vinden in de keuzes die het bestuur heeft gemaakt. De toegenomen complexiteit van de governance en de verscherpte eisen die aan bestuursleden worden gesteld, noodzaken het bestuur om kennis en kunde van buiten SABIC aan te trekken. SPF moet dan bestuurlijke capaciteit aantrekken tegen commerciële tarieven. Het VO heeft wel zijn zorgen geuit over de verschillen in beloning van de verschillende functies binnen het bestuur.

Het bestuur heeft integriteit hoog in het vaandel. Daarbij hoort dat alle betrokkenen zorgvuldig opereren en zich gedragen binnen wet- en regelgeving. De compliance officer is in dat beoordelingstraject een belangrijke schakel. Het VO is positief over het besluit om de rol van compliance officer te beleggen bij een externe partij die bekend is met de specifieke vraagstukken binnen pensioenfondsen. Bovendien is de combinatie van werkzaamheden voor SABIC en SPF bij de huidige compliance officer een lastige opgave gebleken.

Strategie

Het bestuur heeft een langdurig proces van strategievorming in 2017 afgesloten. Concrete acties zijn vervolgens in 2018 in gang gezet, zoals de keuze voor het bestuursmodel, het aansluitingenbeleid en de uitbesteding van de uitvoerende werkzaamheden. Positief is dat het bestuur zich extern blijft oriënteren en periodiek toetst of er ontwikkelingen zijn die bijstelling van de strategie nodig maken. De heldere strategie en de openheid daarover hebben er zeker toe bijgedragen dat sociale partners het bestuur van SPF hebben verzocht om ook de komende jaren de pensioenregeling van SABIC in uitvoering te nemen.

Pensioenbeleid

De sociale partners zijn een nieuwe uitvoeringsovereenkomst overeengekomen voor een periode van 5 jaar. In die overeenkomst is de hoogte van de pensioenpremie bepaald op het niveau dat ook gedurende de laatste periode gold. Ook werd een nieuwe pensioenovereenkomst afgesloten. Kern van deze overeenkomst was:

1. Het verhogen van de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar bij een fiscaal maximale pensioenopbouw.
2. Het verzoek om het inhaalbeleid aan te passen en in het verleden niet toegekende toeslagen niet te laten verjaren zoals tot en met 2018 wel het geval was.
3. De inhaalmethodiek voor niet gegeven toeslagen om te zetten naar een methodiek waarbij de als laatste niet gegeven toeslag als eerste wordt ingehaald (LIFO - last in, first out).

Het bestuur heeft de eerste twee zaken wel ingewilligd, maar m.b.t. inhaaltoeslagen de huidige, pondspondsgewijze methodiek gehandhaafd. Binnen het VO zijn de meningen over deze keuze verdeeld. Het niet meer van de lat laten vallen van niet gegeven toeslagen wordt breed gedragen. Een deel van het VO is echter van mening dat het evenwichtiger zou zijn geweest wanneer het bestuur had besloten om niet gegeven toeslagen niet meer te laten verjaren in combinatie met een LIFO-methodiek.

Meer in het algemeen wordt het bestuur gevraagd evenwichtige belangenafweging explicieter te omschrijven in beleidsvorming, beleidsbepaling en (voorgenomen) beslissingen.

Beleggingsbeleid

Het bestuur voert een beleggingsbeleid met de focus op de lange termijn. Periodiek herijkt het bestuur haar beleid. Dat gebeurt in de vorm van Integraal Balansmanagement waarbij verschillende stappen doorlopen worden. In 2018 zijn daartoe de beleidsuitgangspunten ("Policy Beliefs") en vervolgens de uitgangspunten t.a.v. het beleggingsbeleid ("Investment beliefs") opnieuw beoordeeld en vastgesteld. Onder deelnemers is een risicobereidheidsonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn meegenomen in de ALM-studie. Uiteindelijk heeft het bestuur het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 en het Beleggingsplan 2019 goedgekeurd en vastgesteld. Het VO constateert dat het bestuur niet over één nacht ijs gaat en een zorgvuldig afwegingsproces heeft doorlopen. Dat geldt op het vlak van het opnieuw beoordelen van de investment beliefs, de keuze om de renteafdekking voortaan te baseren op marktwaarde en niet de Ultimate Forward Rente en het opnieuw vaststellen van de benchmark voor het beoordelen van de performance voor aandelenmandaten.

Risicobeleid

Het VO constateert dat het bestuur beschikt over gedegen processen en procedures om te komen tot risico-identificatie en het beheersen van risico's. In 2018 heeft het bestuur veel aandacht besteed aan de consequenties op dit vlak van IORP 2. Naar verwachting zal invoering van deze richtlijn leiden tot wijzigingen in verantwoordelijkheden en in bestaande procedures. Het risicobeleid en de onafhankelijke oordeelsvorming over risico's wordt naar de mening van het VO daardoor wel versterkt.

Gezien het belang dat het VO hecht aan adequaat risicobeleid, zullen in het overleg met het bestuur ICT en IORP 2 een zwaartepunt vormen.

Uitbestedingsbeleid

Voor de uitvoering van de pensioenregeling heeft het bestuur voor de komende vijf jaar afspraken gemaakt met DPS. Het VO is gedurende het jaar door het bestuur op de hoogte gehouden van de vorderingen van de onderhandelingen. Wat opvalt is de zorgvuldigheid waarmee het bestuur en DPS te werk zijn gegaan en het overdenken van aanpassings- en exit-mogelijkheden voor het geval zich in de toekomst veranderingen voordoen in de pensioenregeling of in de uitvoeringspraktijk in Nederland.

Eenzelfde zorgvuldigheid hanteert het bestuur ten aanzien van onvolkomenheden in dossiers die zijn overgedragen door eerdere uitvoeringsorganisaties. Het bestuur heeft toegezegd bij de afhandeling van vragen over deze dossiers met een open oog naar de belangen van individuele deelnemers te kijken.

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid kende in 2018 geen ingrijpende wijzigingen. Wel is het VO verheugd dat het bestuur doelstellingen specifiekier heeft geformuleerd en kritische performance indicatoren heeft vastgesteld op basis waarvan het behalen van ambities getoetst kan worden.

Werkwijze VO

In 2018 hebben de VO-leden collectief diverse themasessies gevolgd. Het VO wenst themasessies zoveel mogelijk te combineren met actuele onderwerpen waarover het VO om een oordeel wordt gevraagd. Gezamenlijk met het bestuur heeft het VO deelgenomen aan een sessie over bestuurlijke dilemma's. Daarnaast is door DPS inzicht gegeven in het proces van Integraal Balansmanagement dat uiteindelijk heeft geleid tot het Strategisch Beleidsplan 2019-2023.

De bestuursbesluiten worden in de VO-overleggen doorgenomen en beoordeeld waarbij het VO met name aandacht heeft voor de evenwichtigheid van de besluiten. Daar waar gewenst worden de bestuursbesluiten nader toegelicht in een open contact met het (dagelijks) bestuur met ondersteuning van DPS.

Bij het opmaken van het oordeel betreft het VO ook het oordeel van de raad van toezicht.

Gedurende het jaar heeft Theo van den Elshout afscheid genomen van het VO. De vacante positie is op voordracht van de werkgever ingenomen door Rolf van Kouwen.

Op basis van het rooster van aftreden waren de pensioengerechtigden in het VO per 1 januari 2019 aftredend. Zowel Jan Coenen als Olaf Tant hebben hun lidmaatschap van het VO eind 2018 opgezegd. Vanuit de geleding van de pensioengerechtigden hebben Jan Hellings en Ed van Lamoen zich kandidaat gesteld om de vacante posities in te nemen. Verder hadden zich geen kandidaten gemeld. Beiden zijn derhalve door het VO voorgedragen en door het bestuur benoemd als lid van het VO per 1 januari 2019.

De VO-leden hebben actief deelgenomen aan de discussies in het belang van alle deelnemers.

Het Verantwoordingsorgaan

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor zijn inspanningen in het afgelopen jaar en spreekt zijn waardering uit voor het werk van het VO. Het bestuur is verheugd over het feit dat het VO positief is over het beleid van het bestuur, de uitvoering daarvan en dat het VO oordeelt dat er sprake is van goed bestuur.

In de contacten met het VO streeft het bestuur ernaar om maximaal transparant te zijn. Dat gebeurt enerzijds door het mondeling informeren over de dossiers die door het bestuur behandeld worden, anderzijds door verdieping aan te brengen middels educatiesessies waarbij belangrijke onderwerpen waarover het bestuur besluiten moet nemen, worden uitgediept. Het bestuur hecht belang aan het oordeel van het VO omdat het VO de werkgever, de deelnemers en pensioengerechtigden representeert. Deze inbreng is zeer waardevol en biedt de mogelijkheid om het draagvlak voor het gevoerde beleid te toetsen.

Het verantwoordingsorgaan gaat in haar oordeel successievelijk in op de verschillende onderdelen van het beleid. Dat is wederom op een zeer zorgvuldige wijze gebeurd, in lijn met de aanpak van het VO de afgelopen jaren.

Het afgelopen jaar heeft met name het besluit om de regels voor inhaalindexatie te wijzigen aandacht gekregen. Het verzoek tot wijziging van de spelregels is gedaan door de Sociale Partners. Het bestuur heeft de discussie over dit verzoek een fundament gegeven door aan te haken bij de aangepaste policy beliefs. Dat heeft uiteindelijk geleid tot de keuze die het bestuur heeft gemaakt. Daarmee is het verzoek van de Sociale Partners gedeeltelijk ingevuld: het bestuur heeft ervoor gekozen om in het verleden niet gegeven toeslagen niet meer te laten verjaren. Mocht het fonds over voldoende vermogen beschikken, worden deze achterstanden derhalve wel ingehaald. Wel handhaaft het bestuur de methode om pondspondsgewijs inhaalindexatie toe te passen en kiest het bestuur er niet voor om eerst de oudste of eerst de meest recent ontstane achterstanden in te halen.

Het VO heeft aangegeven in 2019 aan de implementatie van IORP II en het ICT-beleid speciale aandacht te willen schenken. Het bestuur is graag bereid om daar inzicht in te verschaffen. Gezamenlijk zal gekeken worden hoe het VO optimaal van informatie kan worden voorzien.

Het bestuur dankt het VO voor de betrokkenheid bij het fonds, de positief-kritische houding en de getoonde inzet. Het bestuur spreekt het vertrouwen uit dat de gedachteswisselingen met het VO ook in 2019 met eenzelfde intensiteit en diepgang gevoerd zullen worden.

Het bestuur

6.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds SABIC te Sittard is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds SABIC, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op €19,0 miljoen (0,75% van de aanwezige reserves en de pensioenvoorziening). Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 0,9 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

Met betrekking tot het toeslagbeleid merk ik op dat op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidstoets het fonds op lange termijn weliswaar haar toeslagambitie lijkt te kunnen waarmaken, maar dat op korte termijn de mogelijkheden om toeslagen te kunnen geven waarschijnlijk beperkt zullen zijn.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds SABIC is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Apeldoorn, 6 juni 2019

W. Eikelboom AAG

verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

6.4 Rapportage compliance officer

Algemeen

Compliance is door de Compliance Officer conform de taakbeschrijving in enge zin vormgegeven. Een enge invulling van compliance betreft het toezien op het naleven van gedragsregels. Deze gedragsregels zijn merendeels door het fonds zelf opgesteld. Daarnaast zijn de gedragsregels ingegeven door de maatschappelijk omgeving, de pensioensector en de toezichthouder. De invulling van de rol van Compliance Officer heeft het fonds belegd bij de afdeling Legal Affairs van SABIC.

De kern van de activiteiten van de Compliance Officer hebben gedurende 2018 betrekking gehad op het controleren en beoordelen of de gedragsregels van het fonds zijn nageleefd.

Incidentmelding

Gedurende 2018 zijn geen incidenten gemeld voortkomend uit gedragstoezicht en integriteit. Tevens zijn geen bijzondere onderzoeken uitgevoerd door de Compliance Officer naar vermeende gedragstypische of door integriteit gedreven incidenten.

Fungeren als meldpunt oneigenlijke beïnvloeding

In 2018 zijn geen meldingen van verbonden personen gedaan bij de Compliance Officer dat zich pogingen tot oneigenlijke beïnvloeding hebben voorgedaan van verbonden personen, waaronder uitdrukkelijk de individuele bestuursleden en het bestuur als collectief vallen.

Er zijn geen meldingen ontvangen van niet passende of niet aanvaardbare uitnodigingen of diensten.

Dienen als ontvanger van de meldingen van nevenfuncties

Geen van de verbonden personen heeft op grond van de gedragscode een potentieel belangenconflict voortkomend uit een nevenfunctie gemeld, waaronder financiële of arbeidsvoorwaardelijke belangen in zakelijke dienstverleners of relaties van het fonds.

Dienen als ontvanger van de jaarverklaringen van naleving van de gedragscode

Jaarlijks dient iedere verbonden persoon een verklaring te ondertekenen dat de geldende bepalingen uit de gedragscode van Stichting Pensioenfonds SABIC zijn nagevolgd. De ondertekende verklaringen van naleving over 2018 zijn door mij in volledigheid ontvangen en geven geen reden tot vragen of opmerkingen.

M.J. Mandemaker
Compliance Officer SPF

6.5 Personalia

(per 6 juni 2019)

Bestuur

Externe onafhankelijke voorzitter

Pascal Wolters (voorzitter)

Benoemd op voordracht van werkgever SABIC

Guido Croonen

Leon Jacobs

Arthur Smit (plv voorzitter)

Jos van Gisbergen

Benoemd op voordracht van de Ondernemingsraden SABIC

René Witjes

Giselle Verwoort

Benoemd na verkiezing uit en door de pensioengerechtigden

Willem Grin

Stuf Kaasenbrood

Externe bestuursprofessionals

Dries Nagtegaal

Marcel Roberts

Raad van Toezicht

Peter de Groot (voorzitter)

Willeke Ong

Kees Scheepens

Verantwoordingsorgaan

Aangewezen door werkgever SABIC

John van Moorsel

Rolf van Kouwen

Benoemd na de verkiezing uit en door de werknemers

Gerard Tummers

Ben Jonker

Gekozen uit en door de pensioengerechtigden

Ed van Lamoen

Jan Hellings

Adviseurs

Extern Beleggingsadviseur

Rob Heerkens

Extern Riskadviseur

Jeannette Cox

Functies en nevenfuncties

Bestuur

Pascal Wolters (1971)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Voorzitter (vanaf 2019)

Bestuurslid Pensioenfonds Openbaar Vervoer

Bestuurslid Pensioenfonds Zorg en Welzijn

Guido Croonen (1972)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2010)

Director Business Performance

Leon Jacobs (1963)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2017)

Senior Manager Corporate Sustainability Europe

Arthur Smit (1953)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Vicevoorzitter (vanaf 2019)

Senior Specialist Global Pension & Risk Management

Jos van Gisbergen (1964)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Senior Manager Global Application Technologies Europe

René Witjes (1964)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2016)

Shiftcoach SABIC Chemische Units

Giselle Verwoort (1971)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2012)

Manager Finance & Support USG

Stuf Kaasenbrood (1951)

Functie in het bestuur:

Bestuurslid (vanaf 2019)

Willem Grin (1948)

Functie in het bestuur:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Dries Nagtegaal (1950)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2011)

Voorzitter Visitatiecommissie Pensioenfonds Cosun

Niet-uitvoerend bestuurder PME

Voorzitter Raad van Toezicht BPF Bouw

Voorzitter Verantwoordingsorgaan Hewitt Pensioenfonds

Lid Visitatiecommissie VC Holland

Marcel Roberts (1966)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

CIO Pensioenfonds Medisch Specialisten

Adviseur beleggingscommissie stichting contractspelersfonds KNVB

Raad van Toezicht**Peter de Groot (1958)**

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2018)

Voorzitter Raad van Toezicht pensioenfonds Delta Lloyd

Bestuurslid Pensioenfonds Architectenbureaus

Lid RvT en Audit Committee PVF Hypotheekfondsen

Lid RvT ABP

Lid RvT DNB Pensioenfonds

Docent SPO

Extern lid Audit & Risk committee Pensioenfonds Rabobank

Lid RvC en voorzitter Audit & Risk committee, Woningborg

Willeke Ong (1964)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2018)

Partner - Greyt (advies/consultancy)

Lid RvT en voorzitter audit commissie - ROC Mondriaan

Lid RvT en auditcommissie RondonWonen

Kees Scheepens (1965)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2018)

Docent SPO

Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Vervoer

Lid RvT Stichting Pensioenfonds Recreatie

Verantwoordingsorgaan**John van Moorsel (1962)**

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Senior Manager Control Site Geleen

Rolf van Kouwen (1962)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Global head of Internal Control - ERM - Corporate Finance

Gerard Tummers (1960)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Senior Sales Account Manager International Accounts

Ben Jonker (1963)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

SABIC e-Engineering, Europe Analytical Technology

FNV kaderlid en ledenservice pensioenen

Ed van Lamoen (1945)

Functie in het VO:

Lid VO

Jan Hellings (1951)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Voorzitter Vereniging van Gepensioneerden SABIC-IP

Certificerend Actuaris

De heer drs. W. Eikelboom AAG
Willis Towers Watson

Accountant

De heer drs. R.E.J. Pluymakers RA
Ernst & Young Accountants LLP

Compliance Officer

2018
De heer mr. M. Mandemaker,
Legal Affairs Europe SABIC

Vanaf 2019
Mevrouw S.S.F. Tjong
Nederlands Compliance Instituut

Adresgegevens

Bezoekadres

Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen

Telefoon

045 - 5782016 of 045 - 5782240

Internet

www.spf-pensioenen.nl

E-mail

info.PensioenfondsSABIC@dsm.com

7. AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

7 AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

Afkortingen

ABTN	Actuariële en Bedrijfstechnische Nota
AFM	Autoriteit Financiële Markten
APF	Algemeen Pensioenfonds
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDC	Collective Defined Contribution
COA	Corporate Operational Audit
CWO	Collectieve Waarde Overdracht
DNB	De Nederlandsche Bank
DPS	DSM Pension Services
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECB	Europese Centrale Bank
FOCUS	Risicomanagement methodologie van DNB
FTK	Financieel Toetsingskader
GIPS®	Global Investment Performance Standards
IBM	Integraal Balansmanagement
IORP	Institutions for Occupational Retirement Provision
IMF	Internationaal Monetair Fonds
KPI	Key Performance Indicator
MVB	Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
NPR	Nettopensioenregeling
PF	Pensioenfederatie
PPS	Prepensioenspaarregeling
RBR	Reglement Bestuurlijk Raamwerk
RCA	Risk en Control Assessment
RvT	Raad van Toezicht
SIRA	Strategische Integriteit Risico Analyse
SLA	Service level agreement
SPF	Stichting Pensioenfonds SABIC
TV	Technische Voorziening
UFR	Ultimate Forward Rate
VEV	Vereist Eigen Vermogen
VO	Verantwoordingsorgaan

Begrippen

Basispunt	1 basispunt, afgekort bp, bedraagt 0,01%.
Benchmark	De norm waarmee de gerealiseerde performance wordt vergeleken.
Bruto rendement	Het bruto rendement is het rendement voor aftrek van de beheervergoeding voor zover deze niet is verrekend in de net-asset-values van de beleggingen waarin wordt geparticipeerd. Transactiekosten alsmede de kosten van beheer in de net-asset-values zijn daarmee wel verrekend in het rendement.
CDC	Een Collective Defined Contribution regeling kenmerkt zich door het feit dat de verplichting van de werkgever beperkt is tot het betalen van een overeengekomen vaste bijdrage aan het pensioenfonds.
Commodities	Beleggingen in grondstoffen zoals agrarische producten, mineralen, energie en delfstoffen.
Contante waarde	De huidige waarde van toekomstige ontvangsten en uitgaven. Bij de berekening van de contante waarde wordt rekening gehouden met in de toekomst verwachte (of in het verleden gerealiseerde) disconteringsvoet.
Corporate Governance	Eind 2003 verscheen het rapport van de Commissie Tabaksblat over "Corporate Governance". Hierin werd pensioenfonds onder meer geadviseerd zich actiever op te stellen bij het nemen van beslissingen tijdens aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarvan zij aandelen houden.
Creditspread	Verschil tussen de risicovrije rente (staatsleningen) en risicovollere rente voor bedrijfsleningen.
Credit rating	Beoordeling van de kredietwaardigheid van een debiteur. Een Aaa rating is de hoogste waardering waarbij de kans op een faillissement het laagst is, terwijl een C of D rating het laagste is. Een rating van Baa of hoger wordt ook wel 'investment grade' genoemd.
Currency Overlay	Een strategie om op totaal portefeuille niveau wisselkoersrisico af te dekken middels valutatermijncontracten.
Custodian	De bewaarder van de effecten.
Dekkingsgraad	De verhouding tussen de waarde van het vermogen enerzijds en de pensioenverplichtingen anderzijds. Het gaat hier om de dekking van de verplichtingen voor risico van het fonds. De dekkingsgraad is te berekenen door het pensioenfondsvermogen voor risico fonds te delen door de contante waarde van de pensioenverplichtingen voor risico fonds.
Derivaten	Afgeleide instrumenten waaronder bijvoorbeeld futures, opties, forwards en swaps worden verstaan. Dit zijn verplichtingen of rechten gebaseerd op een onderliggende waarde (zoals een index, aandeel of obligatie).
Emerging Markets	Landen die volgens de Wereldbank worden geclassificeerd als ontwikkelingslanden, maar die een duidelijke groeipotentie hebben. Voorbeelden zijn onder meer Brazilië, Rusland, India en China.
Franchise	De franchise is het bedrag dat per jaar of per maand in mindering van het pensioengevend inkomen (salaris) wordt gebracht. De franchise is afgeleid van de

	AOW-uitkering en is dat gedeelte van het pensioengevend loon waarover geen pensioen wordt opgebouwd.
FX Forwards	Valutatermijncontracten. Valuta contracten waarbij een bedrag in vreemde valuta over een vastgestelde termijn wordt geruild met een bedrag in eigen valuta. Hiermee kan valutarisico worden afgedekt.
Gewezen deelnemer	Slaper, die zijn deelnemerschap heeft beëindigd vóór het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en pensioenaanspraken heeft bij het fonds.
Mixfonds	Beleggingsfonds dat belegt in een aantal verschillende beleggingscategoriën zoals aandelen, vastgoed en obligaties.
Netto rendement	Het netto rendement betreft het rendement op de basisregeling exclusief PPS kapitalen na verrekening van alle beheerkosten (inclusief de beheerskosten van DPS).
Outperformance	Een rendement dat hoger ligt dan de benchmark. In geval dat het fondsrendement achterblijft, is sprake van underperformance.
Pensioenresultaat	Het pensioenresultaat wordt vastgesteld per scenario als percentage van het quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen (OP) en nabestaandenpensioen (NP) en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen OP en NP zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van de jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de inflatie.
Renewable energy	Beleggingen in duurzame energie. Hieronder vallen windmolenparken en zonne-energie.
RJ 610	Richtlijn van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor pensioenfondsen. De richtlijn heeft als doel om de jaarverslaggeving van pensioenfondsen te uniformeren.
Securities lending	Dit betreft financiële dienstverlening waarbij een instelling aan een andere instelling effecten uitleent. Net als bij een gewone geldlening gaat dit gepaard met rentevergoedingen en rentebetalingen alsmede met onderliggende zekerheden zoals onderpand.
Sociale partners	De werkgever en de vakorganisaties.
Swap (rente swap)	Een renteswap is een ruiltransactie waarbij partijen rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd van de renteswap, tegen elkaar ruilen. In de meeste gevallen wordt een vaste rente uitgeruild tegen een variabele rente.
Toeslag	Verhoging van de pensioenaanspraken in lijn met bijvoorbeeld de prijsinflatie of de algemene loonsverhogingen die de werkgever toe heeft gekend over een bepaald jaar.
Technische voorziening	De verplichtingen van het fonds bestaande uit pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede van nagelaten betrekkingen. De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. Daarbij wordt uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen.

8. SUMMARY IN ENGLISH

8 SUMMARY IN ENGLISH

Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) manages the pensions and pre-pensions of the employees, former employees, and their surviving dependents of SABIC Limburg BV, SABIC Capital BV, SABIC Europe BV and SABIC Innovative Plastics BV and SABIC Global Technologies BV (SABIC).

SPF outsourced all operational activities, such as pension management, asset management, financial administration, and management support to DSM Pension Services BV (DPS). In addition to these operational activities DPS, as a strategic partner of SPF, advises the pension fund board of SPF regarding overall strategy in the areas of pensions and communication, governance, risk management, and asset management.

Developments in governance

The governance model of SPF was discussed during 2018. Strengths and weaknesses of the current model were analyzed. Based on this analysis, the board of SPF decided to continue the current governance model for the upcoming years. In the governance model, all stakeholders are represented and have a seat in the board: members, pensioners, and the employer are all represented.

In addition to this, the board decided to continue the current governance model with two external experts in the field of pensions and communication and asset management.

Chairman Jo Mastenbroek resigned as chair of the board at the end of the year. For the succession of Jo Mastenbroek as chairman of the fund an external independent chairman, Pascal Wolters, was appointed as of January 1, 2019. The board would like to thank Jo Mastenbroek for his commitment and for the strategic guidance he gave to the fund.

The European Commission aims to create a stable and well-functioning internal financial European market. This means, among others, that pension funds should be well funded and that the possibility of offering pensions in the 'second pillar' (capital-covered, labor related) across national borders should be supported. Therefore, the EU designed the current pension funds directive (IORP I), which sets out specific rules for pension funds to accommodate the afore mentioned initiatives. The European Commission presented its vision for a revised IORP II. The reason for the revision was mainly to further promote cross-border activities of pension funds, to make pensions more secure by encouraging risk-based supervision and to improve management (governance) and transparency of pension fund assets. Regarding the governance of the pension fund, IORP II uses the term "key functions". The underlying idea of the key functions comes from the "3-lines-of-defense" model for risk management. With this model, organizations can implement segregations of duties in the implementation and decision-making process that ensure that risks are considered in a sufficiently independent manner.

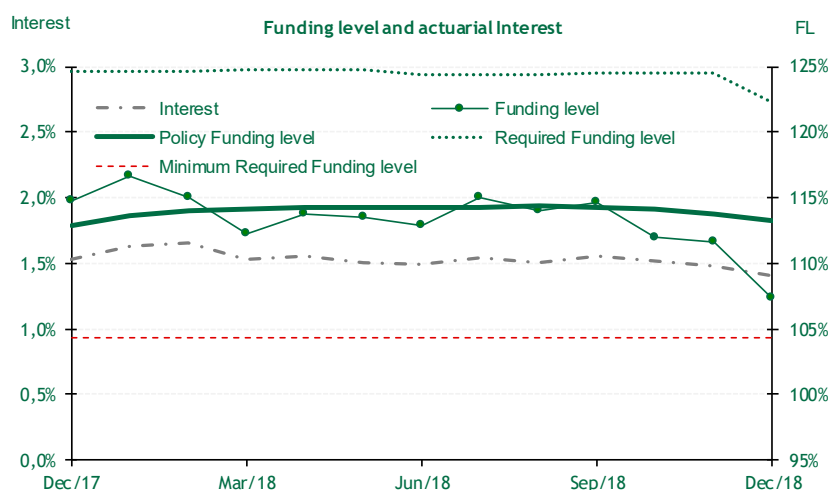

Where the pension implementation and decision making are first line responsibilities. The risk management function and the actuarial function are in second line; their role concerns monitoring and advice. Finally, the internal audit function has an independent role within the organization. It is concerned with evaluating and improving the effectiveness of risk management, control and governance processes in an organisation.

In the December meeting of the board, a decision was made on the structure of implementation of IORP II. Specifically, it was decided that the required key functions will be implemented in 2019. Draft charters with tasks and responsibilities were drawn up for the committees. These will be evaluated and further developed in the beginning of 2019.

Financial position

Until the third quarter of 2018 the nominal funding level was stable, in the last quarter the nominal funding level declined, particularly in the month December. The nominal funding level declined from 114.7% at the end of 2017 to 107.4% at the end of 2018. Due to the falling interest rates, the liabilities increased. Furthermore, in the last quarter of 2018 the prices of the stock markets declined which also impacted the nominal funding level. The policy funding level, which is indicative of whether to index the pensions and entitlements, was affected only slightly as this is an average of the nominal funding level of the past twelve months. As a result, the policy funding ratio dampens the effects of movements in the actual funding ratio. The policy funding level is 113.2% at the end of 2018. The financial position of the fund did not exceed the required funding level. Therefore, the pension fund board revisited and renewed its ten-year recovery plan and submitted it to the Dutch National Bank for approval.

Indexation

The ambition of SPF is to provide all members with an indexed pension on the long term. To this end, it is important that annual allowances are granted to adjust pension entitlements to wage and price increases. Based on the financial position of the fund, the pension fund board evaluated whether it was prudent to grant allowances to the members. At the board meeting of December 2018, the board had already determined that there would be room for partial indexation based on the financial position of the fund. Based on the policy funding level at year-end 2018 and the updated recovery plan, the board decided on February 27, 2019 to grant a partial indexation as per January 1, 2019. Unfortunately this meant that the fund did not realize its ambition of a fully indexed pension.

Developments in pension management

At the end of 2018, the pension agreement that applies to SABIC employees and the outsourcing agreement between SABIC and SPF ended. The employer and the trade unions agreed on a new pension agreement that was in line with the scheme for the period 2019 up to and including 2023. The pension agreement remains a collective defined contribution scheme (CDC) in which the employer pays a contribution amounting to 25.5% of the sum of the pensionable salary of the members. An important change is that the target retirement age was increased to 68 years. The employer SABIC asked the board to convert all accrued entitlements to this new target retirement age of 68 years.

Developments in asset management

Periodically, the board reviews the strategic policy plan. In this analysis the board considers several aspects. The board makes decisions based on the results of a risk appetite study among members and pensioners, investment and policy beliefs, and assumptions about expected returns. Any changes to these policy areas have been included in the strategic policy plan.

The board adopted, after a detailed analysis and discussion, the Strategic Policy Plan for the period 2019 until 2023. Subsequently, the board, also adopted the Investment Plan 2019 derived from the Strategic Policy Plan. Both plans were approved on December 20th, 2018. The most important changes were changes in the asset allocation between the matching portfolio and the return portfolio and a change in the classification of the investment categories within the return portfolio.

Overview of the investment policy in 2018

Based on the fund's objective, risk appetite, and long-term economic base scenario, the strategic norms for the core portfolios (matching and return) are determined via an ALM study. The strategic hedging rates for nominal interest rate and currency risk are also determined in the ALM study. The fund has a dynamic strategic interest rate policy. A dynamic strategic interest rate policy means that the level of interest rate hedging depends on the level of interest rates. The pension fund expects that in the long-term interest rates will return to a higher interest rate level than the current, low level. This higher level will be determined by long-term growth and inflation. If the interest rate is higher than the equilibrium level, it is more likely that the interest rate will fall and vice versa. When the investment plan was created, an optimization of return and risk was carried out by means of an extensive portfolio construction based on the new economic assumptions.

In the following table the market value and return of the assets of the fund over 2018 are shown. The delta in the following table shows the difference between the fund return and the benchmark return and is therefore a measure of the gross added value that SPF managed to realize in 2018.

Value and Return (in %) 2018	Value (in eur mln.)	Portfolio	Benchmark	Difference	Contribution
Matching portfolio	1.078,2	1,6%	1,5%	0,1%	0,6%
<i>Government bonds (incl. swaps)</i>	527,6	3,0%	3,0%	0,0%	0,6%
<i>IL bonds</i>	129,1	0,0%	-0,1%	0,1%	0,0%
<i>Credits</i>	218,9	-1,1%	-1,1%	0,0%	-0,1%
<i>Mortgages</i>	202,6	1,7%	2,3%	-0,6%	0,1%
Return portfolio	1.417,5	-5,8%	-6,1%	0,3%	-3,7%
<i>Valuta overlay (contribution)</i>	2,5	-1,9%	-1,9%	0,0%	-1,1%
<i>Equity</i>	755,8	-6,9%	-6,8%	-0,1%	-2,4%
<i>Bonds</i>	319,5	-0,7%	-0,8%	0,1%	-0,1%
<i>Real Estate (listed)</i>	196,8	-4,5%	-5,2%	0,7%	-0,4%
<i>Real Estate (non-listed)</i>	45,0	11,2%	3,5%	7,7%	0,2%
<i>Infrastructure</i>	94,9	7,1%	4,3%	2,8%	0,2%
<i>Private equity</i>	3,0	3,3%	3,3%	0,0%	0,0%
Liquidity	24,3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Total	2.520,0	-2,8%	-2,9%	0,1%	-3,1%

In 2018 a negative gross return of 2.8% was realized on the total assets of SPF. The benchmark showed a negative return of 2.9%. SPF therefore outperformed the benchmark by 0.1% in 2018.

Administrative costs

Costs have a material impact on the pension result of the members. For this reason, the pension fund board takes costs into account when making strategic and operational decisions. A cost analysis is performed every year to benchmark the operational costs of the fund in the field of investment management and pension administration. SPF contracted LCP in 2018 to conduct an independent, in-depth cost analysis. Based on this cost analysis it was concluded that the investment management costs (35 bp) were lower than the peer-group of comparable Dutch pension funds (37 bp). The pension administration costs per member (€299) were equal to the peer-group cost level. These numbers are an average of the past three years.

The following table shows the key figures of SPF over the past five years.

Key figures

(Ultimo year in € mln, unless stated differently)

<u>Pensions</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Total number of Plan Participants	8.298	8.193	8.103	8.065	7.795
Members (active)	3.060	3.064	3.098	3.158	3.232
Pensioners	1.828	1.728	1.621	1.542	1.472
Deferred Members	3.410	3.401	3.384	3.365	3.091
Indexation					
Indexation active members	0,36%	0,4%	0,0%	0,0%	0,00%
Indexation pensioners and deferred members	0,41%	0,3%	0,0%	0,0%	0,00%
Arrears of unpaid supplements (incl. indexation on indexation) active members	20,92%	19,56%	17,85%	15,99%	12,88%
Arrears of unpaid supplements (incl. indexation on indexation) pensioners and deferred members	12,16%	10,75%	9,60%	9,21%	8,76%
Pension					
Contributions*	52,7	52,1	51,9	49,6	131,6
Benefit payments	42,8	40,0	38,1	36,9	13,5
Pension management costs per participant (in €)	313	283	321	294	312
Financial position					
Pension fund assets	2.518,4	2.584,8	2.418,3	2.218,4	2.187,5
Pension fund liabilities	2.344,3	2.254,0	2.264,4	2.047,2	1.938,1
Pension fund reserve	174,1	330,8	153,9	171,2	249,4
Coverage ratio	107,4%	114,7%	106,8%	108,4%	113,3%
Policy Coverage ratio	113,2%	112,9%	102,0%	109,2%	110,6%
Minimum required coverage ratio	104,3%	104,3%	104,3%	104,3%	104,4%
Required coverage ratio	122,2%	124,6%	123,6%	123,9%	116,6%
Actuarial interest rate	1,4%	1,5%	1,4%	1,7%	1,9%
Investments					
Total investment**	2.520,0	2.585,8	2.415,9	2.219,2	2.089,4
Matching portfolio	1.078,2	1.010,5	924,6	897,0	378,4
Inflation portfolio			0,0	0,0	104,4
Return portfolio	1.417,5	1.565,0	1.489,0	1.320,5	440,3
Other investments	-	-	-1,1	-	-4,0
Cash	24,3	10,3	3,4	1,7	14,1
CVT PF SABIC IP					1.156,2
Investment performance in % gross***					
Portfolio	-2,8%	6,6%	8,6%	1,1%	17,6%
Benchmark	-2,9%	6,3%	8,8%	0,6%	17,6%
Investment management costs (in basis points)	42,0	36,0	37,0	33,0	34,5
Trading expenses (in basis points)	5,0	8,0	4,0	20,0	9,5
Investment performance (net) ****	-2,9%	6,4%	8,4%	0,9%	17,3%

* The contributions in 2014 are including the one-time employer contribution to the CVT (€ 80 mln).

** In August 2015 the fund changed its portfolio structure.

*** In compliance with GIPS® : The return on assets reduced by trading expenses excluding fees for the asset management of discretionary mandates incurred during the period.

**** The return on assets reduced by all investment management costs and trading expense (including DPS) incurred during the period.

Stichting Pensioenfonds SABIC

Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen
Postbus 6500, 6401 JH Heerlen

T +31 (0)45 578 81 00 E

E info.PensioenfondsSABIC@dsm.com

I www.spf-pensioenen.nl